

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Liber Quintvs De Incarnatione Diuini Verbi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39069

LIBER

QVINTVS

*De Incarnatione Diuini
Verbi.*

CAPVT I.

*An Incarnatio fuerit Deo simpli-
citer necessaria; ubi de liber-
tate physica Dei in ordine ad
omnia obiecta: unde hac oria-
tur, & an detur ex parte ob-
iecti aliquid cognoscibile, sed
Deo impossibile.*

I **N** EGAMVS
Incarnationē,
aut vllā pla-
nē creaturam
esse Deo simpliciter necessariā.
Quod vt melius probetur ex-

L pe-

pedit quædam statuere generatim de diuina libertate. Ergo asserimus in genere, Deum esse differentem tum ad volendam, tum ad nolendam creationem rerum, tum etiam supposita creatione vniuersi ad volenda, vel nolenda creata obiecta physicè meliora. Rationem desumimus ex infinitate bonitatis hoc est perfectionis diuinæ. Sine hac infinita perfectione nihil Deus posset creare, quoniam non haberet totam perfectionem, que resultaret in effectu & insuper haberet perfectionem minorem illà, que resultaret in complexo ex se, & ex effectu. quod pariter complexum est aliquid effectum, cum sit aliquid nouum, & contingens distinctum (licet non contradistinctum) à parte
pure

pure creata. Videmus autem, ut indicatum est in libro *de actibus humanis*, artificibus imputari non solum illam entitatem, quam de nouo adæquatè producunt, hoc est meram vbi-
cationem, sed totam pulchritudinem, quæ resultat ex illa, & ex rebus præexistentibus. Repugnat verò aliquid perfectionis, & plus perfectionis esse in effectu, quam in causa adæquata. Et ideo eadem ratio, quæ ostendit, primam causam non posse perficere se ipsam, ostendit etiam, non posse ab ea produci vllam perfectionem, quæ cū ipsa faciat aliquid perfectius totū, quam sit ipsa sola; ac proinde ostēdit Deū habere perfectionē infinitam. Infiniti enim est nō posse augeri per vl-

lū additamentū , vt demōstra-
tum est in materia *de charitate*.

2 Hinc est ex eodem ca-
pite prouenire in Deo poter-
tiam creandi, ac potentiam nō
creandi, & proinde libertatem.
Ideò enim Deus potest creare
quia habet in se totam perfe-
ctionem creaturæ, nec per eius
positionem facit aliquid me-
lius. Sed propter hoc ipsum po-
test nō creare tantūdem enim
boni habebit nihil creando, Id-
circo, licet sit necessitatus ad
volendum sibi summum bo-
num, & summam fœlicitatem,
videt tamen cum hoc non esse
magis connexam creationem,
quàm non creationem.

3 Pertinet quoque ad per-
fectionem diuinam tanquam
infinitam, & omnipotentem

non

non posse lædi, vel imminui ab
vlllo obiecto. Quocirca omne
obiectum intelligibile est possi-
bile, quia nullum obiectum est
intelligibile, quod remaneat
impossibile ex defectu po-
tentia diuinæ: & ex alia parte
nullum obiectū excluditur ne-
cessariò à diuina voluntate,
quippeq. nihil necessariò vult,
nisi foelicitatē Dei, cui, vt dixi-
mus, nullum obiectū repugnat;
omne ergò obiectum contine-
tur intra spherā, & diuinæ po-
tentia, & diuinæ volubilitatis,
atque adeò est possibile.

4 Solum id quod inuoluit
contradictionem, si esset obie-
ctum, sequeretur repugnare
diuinæ foelicitati, ac proinde
esse impossibile non tantum
impossibilitate extrinseca Deo,

L 3 sed

sed ex principijs intrinsicis
suis Dei. Probatur si enim de-
retur Petrus, & negatio Petri
ex. g. sequeretur in Deo error
& tristitia, atque adeò infelici-
tas. Error quidē quia Deus
firmaret existentiam Petri, cur
tamen ea existentia non esset
quod est formalissimè errare.
probatur sequela: nam *non esse*
Petrum nihil aliud est, quam
esse negationem Petri, quæ utiq;
tunc esset. Nequè respondeas
non esset negatio, sola; nam cō-
tra est quia *ly sola* nihil addit
supra negationē utcumq; nega-
tio enim *sola* est *negatio*, & non
Petrus: sed hoc totū dicit forma-
lissimè ex suo cōceptu *negatio*
Petri utcūq; ergò hoc ipso quod
esset *negatio Petri* esset *sola*. Neq;
item respondeas, id verificari
de

de negatione Petri quæ est
nunc, sed non de illa, quæ esset
tunc: nam contra est quia cō-
tradictoriè opponuntur *negatio*
Petri, quæ est nunc, & Petrus
qui potest esse nunc. & non alia
duo obiecta distincta ab istis;
ergò quādo supponimus quod
darentur duo contradictoria,
loquimur de istis, & non de
alijs. Præterquamquod quæ-
cumque essent, dummodo in-
ter se contradictoriè repugna-
rent, recurreret de illis idem
argumentum. Item sequere-
tur, vt diximus si darentur cō-
tradictoria, Deum tritari quia
ponendo Petrum vellet effica-
citer Petrum, & tamen Petrus
non existeret, hoc est verifica-
retur negatio illius, quod est
idem formalissimè, ac eum non

existere: vnusquisq. autem tristatur quando videt non esse id quod ipse efficaciter vult,

5 Igitur cum nullum obiectum possit esse impossibile ex principijs intrinsicis Dei, & tanquam aduersum diuinæ felicitati, asserimus quod duo contradictoria non sunt obiectum nec possunt concipi obiectiuè ab intellectu, vt aduertit S. Thomas p. parte quæst. 25 art. 3. in corp. vbi ita explicat effatum illud Angeli *nō est impossibile apud Deum omne verbum, quia scilicet verbum non est nisi id quod potest concipi; contradictoria verò non possunt concipi ab intellectu.*

6 Quæ doctrina vera est; nam quando nominamus aut cōcipimus cōtradictoria, nil in-
tel-

telligimus ex parte rei cognitæ
nisi obiecta realia incompossi-
bilia, sed necessaria disiuncti-
ue: tunc verò dicimur affirma-
re duo contradictoria implicite
(nā explicite id fieri nequit) quā-
do per modū tendendi cōposi-
tiuū prædicamus vniuersim *duo*
coexistētia possibilia & de duobus
cōtradiatorijs: toties verò vni-
uersim dicimur asserere ali-
quid impossibile: quoties eli-
cimus cognitionē inuerifica-
bilē, quæ cognitio inuerifica-
bilis est, quoties vel affirma-
mus vnū de alio, quæ sint esē-
tialiter distincta, vel negamus
vnū conceptū de alio, cōceptu
qui sint esētialiter identificati.

7 Rursus tunc dicimur
contradictoria, aut generatim
impossibilia non affirmare

L S sed

sed apprehendere, quādo hæc
 apprehendimus per eum mo-
 dum tendendi comparatiuum
 qui prærequiritur ad compo-
 nendum, vel diuidendum per
 actum iudicij: quem modum
 apprehendendi indicat S. Th.
 1. p. q. 16. art. 2. Item cog-
 nitio inuerificabilis etiam est,
 quādo negatur entitas neces-
 saria, cuiusmodi est sola enti-
 tas Dei, circa quam solam pro-
 inde quamuis sub varijs prædi-
 catis cum ea identificatis ap-
 prehensam per modū tendendi
 simplicē, & sine cōpositione, &
 diuisione potest exerceri iudi-
 cium inuerificabile. Cæterum ex
 parte obiecti nihil concipitur
 distinctum ab omni ente reali.

8 Non solum id suadetur
 à priori ex probabili ratione
 iam

iam dicta, sed validius probatur à posteriori: quoniam si conciperetur tale obiectum, utique nunc de facto verificarentur circa illud duæ propositiones contradictoriæ. Assumptū demonstratur nam si concipitur aliquid impossibile, utique concipitur aliquid, de quò verè affirmetur nūc quod eo posito verum sit ex parte obiecti quod darentur duo contradictoria: sed hoc ipsum de facto esset etiā simul falsū, nā vt probauimus: hoc ipso quod verum sit nunc quod in eo casu daretur vna pars contradictionis, falsum est nūc affirmare, quod daretur alia, ac proinde, quod darentur ambæ. Verum quidem est, dari aliqua iudicia inuenticabilia quæ diximus, &

quibus positus cogi possit intel-
lectus disiunctiuè per duos syl-
logismos in forma ad assentièn-
dum vtilibet parti contradi-
ctionis.

9 Neque dicas, impossibi-
le obiectiuum concipi, & esse
se id, non quod includit duo
cōtradictoria, sed quod sit que-
dā necessitas trahens duo cō-
dictiona: nam contra est: quia
hæc ipsa necessitas includeret
duo prædicata contradictoria
formalia; contradictorium
enim necessitatis est potentia
ad oppositum; sed hæc neces-
sitas includeret potentiam
ad oppositum, ergo, &c. Pro-
batur minor, nam *potentia ad
oppositum Petri ex. g. est poten-
tia ad negationem Petri. Sed ne-
cessitas ad negationem Petri est*
poten.

potentia ad negationem Petri, ergo est potentia ad oppositum Petri. Atque adeò si daretur necessitas ad Petrum, & ad negationem Petri, daretur necessitas ad Petrum & potentia ad oppositum Petri, quæ sunt contradictoria formalia.

10 Nullum ergo obiectum est impossibile respectu Dei. quamvis aliqua sint, quæ possunt permitti, sed non decerni efficaciter à Deo, cuiusmodi sunt peccata. Cuius rei ratio est, quia peccata ut *commissa* nihil imminuunt foelicitatem Dei, ideo potest Deus permittere ut committantur: at peccata ut à Deo *volita* eam imminuerent reddendo Deum imperfectum sicut probatum est in libro de actibus humanis.

Quam

11 Quamuis autem Deus nullam habeat indigentiam in ordine ad augmentum suæ felicitatis, ex qua indigentia possit moueri ad volendum aliquid distinctum à se, mouetur tamen ex libera beneuolentia erga creaturas possibles, & capaces alicuius boni proprii. Beneuolentia enim non potest exerceri, vt alibi diximus, nisi circa res cognoscitiuas, & appetitiuas, quæ solæ possunt esse finis *cui*.

12 Ideo probabile est, Deum non potuisse creare tantum res inanimas exclusis pro tota eternitate omnibus rebus cognoscitiuis; res enim inanimatae sunt essentialiter pura media volibilia vel ad utilitatem rerum cognoscētiū, vel ad Dei gloriā,
hoc

hoc est ad manifestationē diuinae sapientiae, potentiae, & bonitatis, vt colligitur ex S. Th. 1. p. q. 20. art. 3. ad 3. & q. 63: art. 2. quare non sunt volibiles nisi dependenter à decreto intendente per eas alterum, aut vtrumque ex praedictis bonis. Ergo cum decreto diuino excludente pro tota aeternitate, creaturas cognoscitiuas nō est compossibile decretum essentialiter requisitum ad creandas res inanimas, Deus enim in eo casu non habuisset motiuū ad eas volendas neq. in ordine ad foelicitatem sui ipsius, neq. in ordine ad foelicitatē aliarū rerum cum qua de facto colligauit libere foelicitatē suā per extasim amoris exeundo à se ipso, vt alibi expositum est.

Po-

13 Potuit etiam nihil crea-
re, quoniam ad hoc nullo mo-
tuo indigebat. Si quidem, ut
quis maneat in sua quiete non
tam eget motuo distincto ab
eo bono, quod haberet exeun-
do ab ipsa quiete & volendo
aliquid ponere de nouo; quam
negatione motui distincti ne-
cessitatis; Deus autē nullo mo-
tuo necessitabatur ad crea-
dum, quia nihil aliud necessa-
riō vult nisi suam infinitam
foelicitatem, quam æquē ha-
buisset sine creatione. Et quā-
uis per creationem obtineat
aliquod aliud bonum, hoc est
bona nostra, quæ per amorem
benevolentiaē reddit bona sua,
non tamen obtinet bonum
maius quam id quod solus
haberet; ut dictum est, quare

non

De Incarnat. &c. Cap. I. 257.
non allicitur necessario ab hoc
additamento, quod est *aliud*,
sed non est *plus*.

14 Colligi potest longe
melius, quam ex alijs rationi-
bus, ex prædicta doctrina, cur
Deus non operetur imperfectè
moraliter licet non eligat sem-
per optima ex bonis creatis
physicis. Id quidem aliqui ex-
plicant per infinitatem diuinæ
aduerrentiæ, & cognitionis,
quæ facit vt honestas volitio-
nis crescat infinite, atq; adeo
non sit augmentabilis ex ma-
iori bonitate obiecti. sed hæc
ratio est insufficientis; nam sicut
mendacium leue ex. g. si com-
mitteretur cū infinita aduer-
tentia cresceret infinite non
quidem simpliciter, sed in ra-
tione mendacij leuis, ita electio
ob-

obiecti boni facta cum infinita
 aduertentia non habet bonita-
 tem infinitam simpliciter, sed in-
 tra rationem talis obiecti. Et pro-
 pter eandem causam in nobis
 amor boni infiniti, hoc est Deus
 non est infinite bonus, quia non
 concurrunt infinite alia perti-
 nentia ad bonitatem volitio-
 nis, hoc est aduertentia, inten-
 sio, &c. Ad hoc ut ergo aliquid
 sit infinite tale simpliciter, de-
 bent concurrere infinite omnia
 ea, ex quibus talis ratio de sui
 natura potest augeri.

15 Idem alij explicant eo
 quod actus liber Dei qui-
 cumq. si est Deo adæquate
 intrinsecus, identificatur cum
 infinitis alijs actibus bonis Dei
 atque ex hac identitate sumit
 infinitatem inaugmentabilem
 boni-

bonitatis. Sed huic pariter ex-
plicationi obstat ratio prædi-
cta. Si enim ego haberem infi-
nitos actus bonos circa infi-
nita obiecta (loquimur in sen-
tentia concedente infinitum)
adhuc non essem bonus infini-
tè simpliciter sicut Deus; quo-
niam possent excogitari alij a-
ctus meliores ex obiecto, ex in-
tensione &c. ergò infinita illa
multitudo actuum bonorum
non constituit infinitam boni-
tatem simpliciter, & inaugmenta-
bilem nisi Deus circa singu-
la obiecta eligibilia exerceat
singulos actus ex se quantum
fieri potest perfectissimos.

16 Tertiò dicunt alij, om-
nes actus Dei esse optimos,
quia Deus eligit semper opti-
ma, semper enim, inquit,
præ-

præfert se vt connexum parti,
quam eligit illi alteri parti
quam relinquit: Deus autem
vt connexus cum bono mino-
re, est aliquid melius, quam bo-
num creatum maius. Sed hæc
pariter explicatio displicet; nã
Deus per sua decreta libera
præfert vnã partem illi parti,
quam posset eligere, & non eli-
git; Sed per hos authores nil po-
test eligere nisi se vt cõnexum
cum vna parte; Ergò, quando
præfert ex. g. negationem Petri
Petro, præfert se vt connexum
cum negatione, sibi ipsi vt cõ-
nexo cum Petro, atque adeo
non præfert bonum maius bo-
no minori. Quare inde seque-
retur omnia obiecta inter quæ
Deus exercet electionem, ha-
bere bonitatem æqualem.

Sed

17 Sed ne hoc quidem est
verum. Etenim si hæc conne-
xio cum Deo esset considerabi-
lis in ordine ad honestatem ob-
iecti eligendi, omnis electio etiã
respectu nostri esset inter bona
æqualia; nam quidquid eligi-
mus, connectitur cum Deo,
qui propter suam infinitatem
æquat semper omne aliud bo-
num. Quamvis ergo bonitas
operis mensuretur non solum
ex bonitate illius partis quæ
tota ponitur de nouo, sed etiã
ex bonitate cõplexi quod illa
pars constituit cum partibus
præexistentibus, tamen quan-
do præexistit aliqua pars emi-
nentialis (non enim est propriè
& formaliter pars sæpe obser-
uat S. Thom.) infinita tunc ad
comparanda bona in ordine

ad

ad electionem non habetur ratio illius partis eminentialis, sed tantū aliarum partiū finitarum & bonitatis finitæ maioris, vel minoris inde resultantis.

18 Vnica ergo via explicandi quomodo Deus exercent libertatem sine imperfectione etiam vbi relinquit obiectum magis bonum physicè, est quoniam perfectio volitionis moralis habet pro mensura non maiorem, vel minorem bonitatem finitam, sed primam regulam boni, quæ est bonitas infinita, & cui dum magis cõformamur, melius operamur. omnia enim alia bona sunt essentialiter illi subdita, & ad illam ordinata. Ideo igitur nos melius regulariter operamur eligendo maius bonum creatum,
quia

quia tunc magis cōformamur voluntati diuinæ, quam Deus nobis manifestauit & per quā voluit nos sibi magis placere si meliora eligeremus. Cæterū si Deus præcipiat obiectum, physicè minus bonum, hoc ipso illud moraliter euadit magis bonum, quia est conformius primæ regulæ. Sed quæcumq; Deus eligit magis cōformatur voluntati diuinæ ac proinde primæ regulæ honestatis quem ea, quæ Deus repudiat: ergo quæcumque Deus eligit, sunt honestissima respectu Dei.

19 Quod si obijcias: ad hoc vt Deus operetur honestè, debet prius quam velit obiectū, cognoscere illud, esse honestū. Respōdeo id esse verum de honestate conditionali, non de abso-

absoluta. Sicut enim dum quis
 practicè enunciat: *facio te do-*
minum huius libri; ad hoc ut sit
 verax nil opus est, ut prævideat
 veritatē absolutā obiecti enun-
 ciati, sed tātum veritatē con-
 ditionatam, hoc est obiectum
 fore verum si id ipse enunciet,
 ita Deus, qui habet potestatem
 honestandi obiecta per suam
 volitionem, non est necesse ad
 hoc ut operetur honestè, quod
 prævideat absolutam eorum
 honestatem antequam illa ve-
 lit, sed satis est quod prævideat
 ea esse talia, ut futura sint sibi
 honesta, si ea voluerit.

20 Cū enim detur triplex
 acceptio honesti scilicet vel *di-*
gnum honore, vel *prudenter eligi-*
bile, vel *ipsa electio prudenter*
facta; quoad explicationem

qui-

quidem vocabulorum prima
acceptio declaratur per secun-
dam, & secunda per tertiã, esse
enim *obiectũ dignum honore,*
sonat, eius honorem esse pruden-
ter eligibilem. Et hoc secundũ
sonat, *electionem talis honoris es-*
se, iuxta regulas prudentiæ: quã-
tum tamen ad res ipsas tertiã
honestas fundatur in secunda:
Ideò enim volitio est iuxta re-
gulas prudentiæ quia in obie-
cto apparet bonitas, quã pru-
dentiã dicitur esse eligibilẽ. Rur-
sus omne eligibile quatenus eli-
gibile, est aliquid non existens,
cuius existentia est aliquo mo-
do cõstituta in potestate eligẽ-
tis vt bene Aristot. 6. Ethicorũ:
Id verò quod non existit, nihil
est nec proinde potest habere
meritũ, & ius vt eligatur: Debet

M

er-

ergo hoc meritū , & ius esse in aliquo bono præexistēti, in cuius gratiā illud bonū possibile debeat eligi. Et hoc bonum præexistēs est finis *cui*, qui hoc ipso est maximè dignus honore, dum meretur ut in gratiam ipsius alia eligamus.

21 Hic finis *cui* si sit supremus, est prima regula omnis volitionis honeste, atque inhonestæ. Id verò ut apertius cōstet aliqua ponenda sunt circa prædicata, quæ requiruntur in eiusmodi prima regula. hæc enim debet esse primò quidem aliquid bonum; quod patet ex hoc ipso quòd reddat bona, & honesta ea, quæ sibi cōformantur; Secūdo debet esse quid necessarium: nam si esset cōtingens, esset eligibile; atq. adeo debe-

deberet eligi dependenter ab aliqua alia regula superiori. Tertiò debet esse aliquid cognoscitiuū & volitiuum tum quia debet esse quid optimum vt sit prima regula voluntatis, quæ habet pro obiecto omne bonū: patet autē lumine naturæ melius esse cognoscere, & velle, quàm his operationibus care- re atq; adeo eas in optimo in- esse: tum quia non potest pri- mo, & per se honorari id quod nihil cognoscit, aut cui nihil placet, vel displicet, sed caret omni voluntate, cui per hono- rē conformari possimus. Quar- tò debet esse quid præscindens ab omni actu libero etiam suo; est enim prima regula omnis actus liberi.

22 Hinc patet sicut *rectū*
M 2 est

est regula sui, & obliquis ita *primum honestum* esse regulam sui, & inhonesti. Omne enim malum est quid relatiuū, scilicet *alicui malum*, & ideo nulla substantia est mala, quia omnis substantia est quid per se & absolutum vt argumentantur Patres contra Manicheum. Et hoc ipso quod sunt mala illa accidentia, quæ nocent substantiæ, sequitur substantiam esse bonam, bonum enim debet esse omne id, cui nocere malum est. Igitur omne *malum* dicit attributionem ad *bonum* primum autem *bonum* est quid absolutum, quod est regula sui, & *mali*. Idcirco non est querenda alia ratio cur Deus operetur benè, & honestè. Sicut enim in omnibus prædicatis

sisten.

sistendum est in aliquo primo, cui conueniat per se esse regulam, & mensuram illius prædicatis; ita etiam contingit in *bono honesto*, cuius prima regula est summum bonum, nempe Deus. Vnde autem habeamus, Deum quamuis sit prima regula honesti, non posse eligere aliqua obiecta, quæ vocantur intrinsecè mala, explicatū est in *libro de actibus humanis*.

23 *Laudabilitas* supra honestatem addit libertatē actus, & proportionem eius ad finem honestum, laus enim est quoddam præmium quod rependitur actionibus bonis imputabilibus ipsi agenti, atque adeò liberis. Nulla autem actio nobis est libera nisi aliquo modo sit medium in ordine ad no-

M 3 strum

strum vltimum finem, quippe
 quē omnibus nostris volitioni-
 bus, vel explicitē vel confusē
 necessariò, & non libere volu-
 mus. Ideo Arist. dixit, foelicitatem
 esse honorabilem non
 laudabilem. Coeterum, posita
 libertate actus, quantum cres-
 cit honestas tātum crescit lau-
 dabilitas. Ideo Deus est infi-
 nitē laudabilis pro qualibet vo-
 litione libera: agit enim hone-
 stissimē in omnibus.

24 Dices hoc ipsum re-
 pugnae laudabilitati: quan-
 doquidem Deus non est liber
 ad illum summum gradum
 honestatis, qui necessariò in-
 uenitur in omnibus eius ele-
 ctionibus; illa verò differentia,
 quæ intercedit inter ea, ad quæ
 Deus est disiunctiuē liber, sicut

non

non addit honestatem; ita non videtur fundare posse laudabilitatem. Sed respondetur, quidquid sit an voluntas creata si necessitetur disiunctivè ad bona æqualia operetur laudabiliter; certum est hoc affirmandū esse in Deo.

25 Ostenditur id primo à priori patet enim exterminis laudabilitatem esse perfectionem simpliciter simplicē agentis liberi; non esset autem talis si includeret potētiam ad operationem minus honestam, adeoque imperfectam. nam *posse habere imperfectionem*, est prædicatum; cuius oppositum est perfectio simpliciter simplex. Secundo idem ostenditur ex discrimine inter Deum, & creaturas. Nam si verum est, per

eam necessitatem vagam ad
æqualia tolli laudabilitatem
in creaturis; ideò est quia talis
operatio quatenus habet tan-
tam bonitatem, est imputabi-
lis nõ creaturæ, sed datori illius
necessitatis, hoc est Deo. Ad
Deus habet à se, & nõ ab alio
necessitatem disiunctiuam ad
operationes honestissimas. Igi-
tur cum volitio diuina A sit nõ
necessaria, sed libera ac provin-
de alicui imputabilis, & non
alteri, quam Deo, vtique secũ-
dum totam suam bonitatem
est imputabilis Deo, eumque
reddit infinitè laudabilem.

26 Contra id quod dixi-
mus, primam regulam omnis
honestatis, & inhonestatis esse
Deũ, de quo egimus etiã in *lib.*
de Actibus humanis, obijcitur
primo.

primo. Ipsa bona, & mala creata per se sunt prosequenda, vel fugienda; hoc enim est de intrinseca ratione boni, & mali; Ergo sunt digna prosecutione, vel fuga præciso omni ordine ad Deum.

27 Ut respondeamus, obseruandum prius est *gerundia*, illa *prosequendum*, *fugiendum*, & cœtera, importare necessitatē aliquid *gerendi* non quidē simpliciter; nā nihil *gerēdū* est simpliciter necessariū; sed contingens; importāt ergo *necessitatē ad bene esse*, de qua necessitate sæpè agunt Aristoteles, ac D. Tho. At *bene esse* duplex est, aliud *secundū quid* hoc est sitū in aliquo bono particulari, cuius tamen positio; vel negatio impertinenter se habeat ad no-

M s strum.

strum vltimum finem, hoc est ad nostrum bonum statū perpetuum: cuiusmodi particulare bonum esset v. g. aliqua voluptas transiens nō inhonestā. Et ea quæ sunt necessaria ad hoc benè esse, non vocantur *prosequenda*, vel *fugienda* absolute nec digna absolute quæ prosequamur, vel fugiamus; sed tantā ex suppositione quod velimus nobis optimū statum hic, & nunc. Alterū est *benè esse simpliciter*, hoc est fœlicitas permanēs, in ordine ad quam res cōducentes, dicuntur simpliciter *bonæ*, & res impediētes, dicuntur simpliciter *malæ*, ad eāque *dignæ* quā *prosequitione*, quā *fuga*.

28 His positis, dicimus nō dari sine ordine ad Deum vllā aptitu,

aptitudinē, vel repugnantiam
in obiectis in ordine ad vlti-
mum finem hominis vel natu-
ralem, vel supernaturalem,
quippe qui est solus Deus, vt in
prædicto libro *de actibus huma-
nis* demonstrauius, & Theo-
logi communiter supponunt.
Ergo sine ordine ad Deum da-
tur quidem in obiectis ea boni-
tas, vel malitia quæ allicit a-
morem vel odium vtcumque,
sed non ea quæ allicit amorem,
vel odium in ordine ad vltimū
finem.

29. Hæc autem secunda
bonitas, vel malitia est illa quæ
absolutè dicitur *prosequenda*,
vel *fugienda*; et quæ facit vt
agens rationale electiuū illius
sit *bonum, vel malum, vitiatum*,
vel *virtute præditū*; quippe quæ

vocabula significant aptitudinem rei in ordine ad suum ultimum finem. Atque adeo hæc est ea *bonitas*, vel *malitia* quæ vocatur *moralis*, constituens *electionem liberam secundum prudentiam*, vel *contra prudentiam*, ad quam prudentiâ spectat docere media apta ad electionem ultimi finis; & ideo prudentia est proxima regula omnium virtutum moralium, quæ sunt liberæ dispositiones ad optimum.

30 Pariter hæc *bonitas*, vel *malitia* obiecti desumpta per ordinem ad ultimum finem est illa quæ reddit liberam electionem sui *laudabilem*, vel *vituperabilem simpliciter*; & non tantum secundum quid quomodo omnis perfectio, vel im-

per-

perfectio etiam distincta à virtute, & culpa vindicat sibi aliquod genus laudis, vel vituperationis latioris.

31 Obijci potest insuper: suppositis omnibus ijs quæ diximus in libro *de actibus humanis* cap. 13. assertione 155. vsque ad finem circa obiectū diuinæ voluntatis prohibentis, colligi honestatem, vel inhonestatem volitionis esse prædicatum aliquod absolutum, & prius ratione quàm quilibet ordo ad primam regulam, quamuis trahat de consequenti eiusmodi ordinem.

32 Respondemus tamen, id intelligi de honestate, & inhonestate radicali, non de formali. Sicut enim homo ex. g. per sua prædicata absoluta habet

bet

bet esse creaturam non formaliter, sed radicaliter, quatenus ea prædicata à nobis ritè cognita determinant nos ad affirmandam in homine dependentiam à causa aliqua superiori ità si cognosceremus benè illa prædicata absoluta, per quos actus intrinsecè bonus, vel malus constituitur primò in sua specie, videremus essentialem connexionem cum hoc alio prædicato relatiuo, per quod constituitur formaliter in esse honesti, vel inhonesti, hoc est conformis, vel difformis cum voluntate diuina. Cæterum sicut homo sine illo prædicato relatiuo, & consequente ad suam essentiam non esset creatura formaliter, sed haberet illud esse limitatum, quod trahit ratio:

tionem creaturæ, ita illi actus sine tali prædicato relatiuo non essent honesti vel inhonesti formaliter, sed haberēt illam perfectionem, vel imperfectionem quæ trahat necessario id quod nos formaliter explicamus per hæc vocabula *honestum*, & *inhonestum*.

33. Urgeri tamē rursus hic potest molestissima difficultas super obiecto prohibitionis diuinæ, de qua breuiter diximus in prædicto cap. 13. *de actibus humanis* à num. 162. vsque in finem. Quæ difficultas non magis urget in nostra sententia negante cōpletam bonitatem, vel malitiam moralem obiectiuam in quocumque obiecto sine ordine ad Deum, quàm in alià quacumque sententia, & sem-

semper enim valet circa obiectum legis positivæ, in quo certum est non dari malitiam, vel bonitatem moralem completam ante ordinem ad præceptum, vel prohibitionem. Cæterum respondendo directe ad obiectum, præter ea quæ ibi exposuimus advertendum est, in hoc distingui obiectum divini consilij (prout consilium includit etiam præceptum latum, & non obligans, de quo infra ubi agetur de obedientia Christi) ab obiecto præcepti, quòd consilium dicit: *mibi placebis si hoc feceris*, præceptum dicit, *mibi displicebis nisi hoc feceris*.

34 Rursus ad merendam complacentiam Dei in observatione consilij requiritur operari

rari gratia illius; ad merendam
verò displicentiā Dei in viola-
tione præcepti satis est eam dis-
plicentiā cognoscere, vt osten-
dimus in libro de *Iustitia*. Qua-
re difficilius vitatur circulus in
explicando obiecto consilij,
quàm præcepti, vt consideran-
ti patebit. Dicimus tamen,
consilium explicari sic posse:
*Nisi tu eligas ex. g. virginita-
tem, carebis aliquo gradu com-
placentiæ diuinæ tibi possibili hic,*
& nunc. Præceptum vero sic:
*Si eligas ex. g. homicidium, in-
cures displicentiā diuinam.*
Positā in me hac notitia, si im-
pero mihi electionem virgini-
tatis propter hoc ipsum mo-
tuum, quia possum eligere
virginitatem placendo magis
Deo, quàm si eam non eligam,
di.

dicor eligere eam ex motivo
consilii adeoque mereri.

C A P V T I I.

*An Deus necessitetur moraliter ad
Incarnationem, vel ad vllum
aliud obiectū, ubi multa de ne-
cessitate morali & de maiori
inclinatione quam Deus habet
ad unum obiectum quàm ad
oppositum.*

35 **C**onstat ex prædictis,
licet Deus operetur
honestissimè, & laudabilissi-
mè, non necessitari tamen ad
obiecta optima, atque adeo ad
Incarnationē, sed liberè fuisse
incarnatū. Insuper negamus in
Deo moralem quoque necessi-
tate quālibet antecedētē erga
obiecta optima, vel erga qu-
cum-

cumque obiectum cōtingens,
quod patet ex ijs, quæ disputa-
uimus in *l. de gratia* super ne-
cessitate morali. Et quidem si
res attentè inspiciatur in nullo
genere rerum datur *optimum*
possibile, ita vt illud idem quod
fit, non possit fieri cum aliqua
circumstantia meliore. quare
si moraliter Deus necessitare-
tur ad optimū necessitaretur
ad chimæram. Neque dicas
Deū necessitari ad genus opti-
mi v. g. ad creationem in ge-
nere. Nam contra, non enim
est maior ratio cur hæc neces-
sitas Dei sistat in aliquo genere
v. c. in creatione vt sic, & non
potius descendat ad aliquam
speciē creationis v. g. ad crea-
tionem includentem Angelos:
& rursus ad creationem inclu-
den-

den-

dentem Angelos talis generis
subalterni; & sic in infinitum
sine vllō termino in quo siste-
ret hæc necessitas; Semper
enim inter ea, ad quæ tu dicis
Deum esse vage necessitatum,
erūt inuenibiles duæ aliæ clas-
ses, altera rerū meliorū, altera
deteriorū, ita vt necessitas illa
moralis Dei non possit sistere
tantū in eo genere vniuersali,
sed debeat excludere classē de-
teriorē & reddere necessariam
classē meliorē, quæ classis rur-
sus erit diuisibilis in alias duas
classes inæqualis perfectionis.
36 Præterea si Deus neces-
siteretur moraliter ad optima
etiam supernaturalia, sequetur
Philosophiā naturalem, adeoque
humanum discursum à Deo
nobis inditum magna ex par-
te

te fallacē esse . Per hunc enim
certificamur physice de non
existentia rerum supernatura-
lium, ac proinde sumus certi
illas esse ex natura sua summē
improbabiles, & admirabiles;
& tamen si Deus esset mora-
liter necessitatus ad Incarna-
tionem, & ad ponendum ordi-
nem supernaturalem, non so-
lum hæc ex natura sua non es-
sent improbabilia, & admira-
bilia, sed potius esset summē
improbabile, & admirabile,
quod non darentur; Perinde
ac esset improbable, & admi-
rabile quod taxilli temerē mil-
lies iacti semper redderent
idem punctum, quod est im-
probabilissimum, quia est mo-
raliter impossibile. Conceden-
dum est tamē in Deo aliquod
fun-

fundamentum ratione cuius
possimus probabiliter credere
eum esse operaturum tali, vel
tali modo. Et quidem cum
probabilitate aliquando maxi-
ma, & ferè excludēte omnem
formidinem. Probatur, nam
alioquin non haberemus fun-
damentum credendi, saluan-
dum potius esse religiosum,
quam Turcam; cum utrum-
que sit æquè liberum Deo.
Item frustrà adhiberemus me-
dia precum, & meritorum ad
aliquid impetrādum, si Deus
æquè antè ac post remaneret
planè indifferens ad id conce-
dendum vel negandum. Præ-
terea omnis ratiocinatio San-
ctorum Patrum qua ex diuina
bonitate colligunt, Deum esse
hoc, vel illo modo operaturum
vel

vel operatum, corrueret si in actu primo proximo Deus esset equè indifferens ad operandum vtrouis modo. neque daretur aliquid per quod Deus magis inclinaretur ad vnam partē, quam ad aliam. Item cōciderent omnia argumenta quæ desumuntur ex diuina prouidentia ad sperandū aliquid à Deo, si cum tota prouidentia diuina essentiali, & cum cæteris omnibus distinctis à decreto executiuo posset vtrumlibet æquè coniungi.

37 Quin etiam, si hoc esset, omnis physica certitudo planè corrueret; non enim daretur aliquod fundamentum ratione cuius crederemus, Deū non esse operaturum miraculosè. Id verò fundamentum in
his

his omnibus casibus dicimus
 esse aliquod liberū decretum
 Dei de plerumque taliter ope-
 rando, ita vt ly *plerumque* ali-
 quando importet qualēcunq;
 excessum, aliquādo magnum,
 aliquando maximum: & se-
 cundum proportionem huius
 excessus quem Deus decreuit,
 inserit ipse Deus nostris men-
 tibus maiorem, vel minorem
 probabilitatem de illa parte.

38 Depēdenter ab huius-
 modi decreto operandi ferē
 semper secundum exigentiam
 causarum naturalium, dedit
 nobis Deus certitudinē illam
 quam vocamus *physicam* de
 futuris effectibus naturalibus.
 Item dependenter à decreto
 faciendi plerūque in futurum
 id quod fecit plerumque tem-
 pore

pore præterito habemus certitudinem moralem quod plerique eorum qui bene vixerunt, benè morientur, & è contrarios quoniam vidimus ita plerūq; huc vsque euenisse. Multa vero ex his diuinis decretis reuelantur nobis in libris scripturæ, qui vocantur *sapientiales*, quorum effata nō semper, sed plerumque sunt vera. & hoc ipsum *plerumq; ita esse*, est de fide; Alia eiusmodi decreta nō reuelantur nobis à Deo immediate sed sunt necessariò prærequisita ad hoc vt Deus possit nos inclinare ad credendam vniuersaliter potius vnā partem, quam aliam. Cum enim Deus ex se sit æquè indifferens ad omnia contingentia, vix possemus rationabilem habere

* N pro

probabilitatem potius de vna parte, quam de alia, nisi illa inclinatio quam experimur in actu primo ad credendam potius vnam partem, quã aliam, supponeret essentialiter aliquid, quo posito necessarium esset, vt Deus illam partem plerumque vellet.

38 Obijci potest: in pura natura nihil esset in nobis essentialiter connexum cum aliqua determinata existentia futura, ac proindè videtur non potuisse tunc dari in hominibus inclinationẽ ad credendũ ex. g. quod cras sol orietur essentialiter connexam cũ decreto Dei volentis ferè semper ortum solis: alioquin illa nostra inclinatio esset essentialiter incompossibilis cũ destructione

ne

ne solis, & mundi; perpetua;
Respondetur tamen etiam in
eo casu eam probabilitatem
posse explicari modo predicto:
potuisset enim Deus facere de-
cretum imperans sibi actum
ex.g. volendi conseruationem
mundi, & perpetuum cursum
solis in omnibus alijs mundis,
possibilibus qui contineren-
tur in aliqua certa colle-
ctione finita sub hac con-
ditione *si hunc, aut illum ex pre-*
dictis mundis creauerit, excepto
vno vagè sumpto ad quem decre-
tum illud conditionale impera-
tum non extendatur; & rursus
decernere absolutè non creare
aliium mundum, quam vnum
ex ea collectione; Positis his
duobus decretis, & posita crea-
tione huius mundi quem de

facto creauit, iam probabilissimum fit hunc mundum conseruādū esse in perpetuū; quia de omnibus mundis creabilibus contentis in illa amplissima collectione excepto vno Deus statuerat hoc decernere; Probabilissimum autem est hunc mundū contineri in illis alijs innumeris, & non esse illū vnum, quem Deus per talem actum imperatum exciperet. Potuit ergo Deus depēdēter ab his decretis inserere nobis hāc rationabilē probabilitatē de futura cōseruatione mūdi, cū qua tamen probabilitate Deus remanebat indifferēs, vt cōiūgeret destructionē huius mundi.

39 Neque dicas, id esse non tam philosophari, quam diuinare; Nos enim non asserimus

rimus

rimus rem ita planè euenturā
in illo casu , sed assignamus
vnum modum ex innumeris
quem potuisset excogitare di-
uina sapientia . Cæterum pro-
cul dubio quidquid occurrit
nostro intellectui, occurrit etiā
diuino . Quocirca non potest
nobis obijci id quod obijcitur
subtilioribus scrutatoribus re-
galiū consiliorū, quod scilicet
ea comminiscātur quę huma-
nis Regibus nūquā in mentē
venerint. Satis est nobis osten-
dere in pura natura po-
tuisse dari totam illam proba-
bilitatem cum vero fundamē-
to; & manente illa definitione
*Aristotelica probabile est, quod
plerumque cōtingit, absq; eo quod
Deus per hoc necessitaretur ad
aliquid futurum .*

CAPVT III.

*An Incarnatio fuerit necessaria
ad hoc ut pro peccato satisfacere
derigore Iustitię. Vbi multa
de Iustitia commutativa
& an dentur verę obligatio-
nes in Deo: & de præcepto nū-
quam se occidendi.*

40 **C**ertum est ex varijs
Scripturę testimo-
nijs dari in Deo Iustitiam ali-
quam saltem latè acceptam
quam exercet non solum erga
omnes creaturas tribuendo
vnicuique quod illi conuenit,
sed quam exercet nomina-
tim erga creaturas racionales
reddendo vnicuique pro bonis
operibus mercedem promissã.

Cæ-

Cæterū negamus in Deo strictam obligationem Iustitiæ commutatiuæ.

41 Quod vt melius constet, ponimus; Primo Deum non posse ad aliquid obligari, quin reddat sibi impossibile oppositum; alioquin posset facere contra suam obligationem. Ponimus secundò non omnia decreta, per que Deus reddit sibi impossibile aliquid, esse obligationes ad id nō faciendum. Alioquin Deus æquè diceretur se obligasse ad non facienda omnia ea, quæ re ipsa non faciet, nam circa hæc omnia habuit ab æterno decretum negatiuum. Ponimus tertio; de essentia obligationis verè, & nō tantum putatiuè ad aliquid esse, vt qui se obligat, intelli-

N 4 gatur

gatur potens facere oppositum sub aliqua conditione possibili in sensu composito cum toto eo quod ita existit in priori signo ad talem obligationem, ut non habeat necessariam connexionem cum eiusmodi obligatione. Obligatio enim est instituta, ut medium ad impediendum id, quod alioquin hic, & nunc intelligitur possibile fieri ab obligato, ac proinde ligat aliquam potestatem physicam illius. Quo circa inutilis esset obligatio, si ea potestas physica intelligeretur iam exclusam in priori signo ad obligationem, & sine respectu necessario ad ipsam obligationem.

42 *Diximus sine respectu necessario, nec enim repugnat ali-*

aliquē in priori signo ad obligationem intelligi determinatum ad actionem illam, sed ponendam dependenter ab obligatione: eo modo quo S. Thomas ait orationem Christi pro resurrectione Lazari non fuisse superfluam, quia licet Christus prævideret Lazarum esse resurrecturum, prævidebat tamen idipsum euenturum, dependenter à sua oratione, tanquam à medio. Sic ergo posset quis in priori natura ad obligationem suam certificari de re futura ad quam obligatur, sed prout ponendà dependenter à sua obligatione.

43 His positis de obligatione in genere: tunc Deus dicitur obligari ex aliqua virtute, quando ponit aliquid præ-

N S uium,

uium, cum quo si non conne-
 teret deinde aliquā actionem,
 possemus ritè inferre Deum esse
 se imperfectum. vt pote caren-
 tem aliqua perfectione sim-
 pliciter simplici, quæ spectat
 ad illam virtutem. Ita promissio
 Dei dicitur Deum obligare
 ex fidelitate ad faciendā rem
 promissam, quia nisi eam face-
 ret, ritè colligeremus promissio-
 nem Dei non esse motiuum
 dignū summa fiducia; Quæ di-
 gnitas est perfectio simpliciter
 simplex, Vnusquisq; enim vellet
 potius eā habere quā nō habe-
 re. Et ideo obligatio fidelitatis,
 sicut etiam veracitatis est pri-
 mario instituta in bonū obli-
 gati, & non in bonum obliga-
 tarij vt demonstrauius in
l. de Iust. & iure.

Hinc

43. Hinc inferimus, Deū non habere strictam obligationem iustitiæ commutatiuę. Hęc enim obligatio in hoc differt ab obligatione fidelitatis, quod tribuat alteri ius & actionē cōtra obligatū, & eximat à debito gratiarum actionis pro adimplemento illum in cuius bonum promissio impletur. Et porrò inter creaturas bonum est posse suscipere hanc obligationem, multi enim nollent contrahere cum Petro, si nunquam acquirerent actionem aduersus Petrū, & si tenerentur illi agere gratias pro obseruatione contractus, quare nisi Petrus posset suscipere talem obligationem sæpè non inueniret, cum quo contraheret, sed quantum ad priorem partem, hoc est ad actionē ciuilem

N 6 nemo

nemo curaret acquirere hanc actionē, si promissio Petri necessitaret physicè Petrum ad obseruantiam; actio enim illa est quoddam medium, vt res promissa impleatur, si promissor repugnet. Ideo nemo curaret acquirere hac actionem aduersus Deum, vtpote qui non potest deficere promissis. Item quantum ad debitum gratiarū (præter alia quæ omitto) nemo respuit se debere gratias Deo: Ergo nemo libētius cōtraheret cū Deo si Deus obligaretur ex stricta iustitia ac si obligetur tantū ex fidelitate; ergo nulla erit perfectio Dei, si possit obligari ex iustitia strictè sumpta, quæ perfectio deficiat si possit obligari tantum ex fidelitate.

45. Hæc ergo obligatio
stri-

stricta iustitiæ esset in Deo plane inutilis; Et ex alia parte diceret aliquã imperfectionem. iustitia enim commutativa in hoc differt ab alijs virtutibus ad alterum, vt in loco demonstrauius, quod hæc sola habet pro mensura operandi alienam voluntatem intendentem bonum aut placitum propriũ. Et ideo hæc obligatio repugnat perfecto dominio, quale est in Deo; qui omnia operatur propter semetipsum & non habet aliam regulam, quã suam bonitatem, & voluntatem.

46 Neque placet distinctio, quã aliqui adhibent quod Deus non possit quidem dare ius alteri aduersum se, possit tamen cedere iuri, quod habebat aduersus alterum ad eoque
red.

reddere sibi aliquā actionem
iniustam ex defectu iuris, quæ
antea fuisset illi iusta, nam vt in
lib. de Iustitia probauimus,
vnusquisque potest facere sine
iniustitia quācunq; actionem
nisi alter habeat ius impediti-
uum talis actionis. Verum
quidem est Deum non posse
punire post remissum crimen
vt poterat antea. Hoc tamen
non prouenit ex defectu ali-
cuius iuris, sed ex eo quod
Deus non potest significare
aliquid falsum. Iudex enim per
punitionem significat, quod
punitus commisit aliquod cri-
men, ratione cuius sit prudenter
valibile auctoritate publica vt
ei tale malum inferatur ex eo
quod talis mali executio, vel cō-
minatio præcedens, sit vel fuerit
vti

utilis ex natura sua ad arcen-
dum punitum, vel alios à delictis.
Hoc enim significat magistra-
tus, dum pronunciat, malefa-
ctorem esse tali pæna punien-
dum. Sed Deus non potest si-
gnificare hoc (quippe quod est
falsum) postquam crimen re-
misit: ergo ex isto capite non
potest tunc punire. An vero
possit cruciare innocentem est
alia quæstio, quæ non spectat
ad hunc locum.

46 Non tamen requiritur
ad illud ius quod vocatur *iusti-
tiae commutativa* eos omnes
inter quos hæc iustitia interce-
dit, habere æqualē æstimatio-
nē rerū super quibus hæc iusti-
tia fundatur, vt aliqui recētio-
res asserunt inde colligentes
inter Deum, & homines inter-
cede.

cedere iustitiam distributiuam
sed non commutatiuā . Nam
quidquid sit an hæc æqualitas
æstimationis requiratur ad il-
lum actum iustitiæ commuta-
tiuæ qui dicitur *commutatio*,
& à quò tanquam à frequen-
tiori, ea sibi nomen asciuit;
certum tamē est nec omnem,
nec primarium actum illius
iuris quod fundat hanc iusti-
tiam, esse comutationem . In-
commutatione enim permuta-
tatur ius eum iure, ergo obie-
ctū illius iuris, quod permuta-
tur, debet esse aliquid distin-
ctum, & antecedens ad ipsam
notionem cōmutationis, qua-
re etiam si omnes commuta-
tiones essent impossibiles, &
interdictæ, sicuti sunt in mul-
tis materijs, adhuc daretur ius
iusti.

iustitiæ commutatiuè, ratione cuius illicitum esset contrectare rem alienam inuito domino.

48 Rursus falsum est id quòd iidem affirmant, posse Deum obligari ex aliqua iustitia, quoniam licet dominium plenum eiusdem rei quando illud est eiusdem rationis, non possit esse in duobus & idcirco duæ creaturæ non possint habere dominium plenum eiusdem rei, vt demonstrauius in *lib. de iustitia*, secus tamen fit de dominio quod habet creatura si comparetur cum dominio quod habet Deus, quia, inquiunt, illud primum est *dominium utilitatis* idest ordinatum ad promouendam felicitatem Domini; hoc verò se-

se-

secundum est *dominium excellentia*, ordinatum non ad percipiendam, sed ad dandam, alteri utilitatem ex re, quæ habetur in dominio, & ideo *dominium* illud quamuis plenissimum nō repugnat cum isto, Hęc inquam doctrina non satisfacit primo, quoniam, Patres, & Theologi loquuti sunt de dominio Dei, non tanquam de dominio aliquo equiuoco, sed de dominio cui propriissime applicetur hoc vocabulum ac proinde putarunt hoc nomen non esse duplicis significationis, sed in eodem sensu conuenire nobis, & Deo. Atq; idcirco S. Thomas 2. 2. q. 103. art. 4. in cor. ait *dominium* solius Dei esse plenum & adequatum; quę doctrina esset
falsa

falsa si tam Deus, quam creatura haberēt dominium adæquatum diuersæ rationis.

48 Secundo quia licet finis dominij in Deo, & in creatura sit diuersus; sicut etiam diuersus est finis potentię physicæ in, utroque, essentia tamen vtriusque dominij est eadem. sita in hoc quod possit pro voluntate Domini reddi illicitus vsus physicus talis rei cuiusque alteri personæ. Quare hoc ipso quod creatura haberet ius aliquod aduersus Deum, non esset Deus adæquatè Dominus vel suæ potentiæ, vel alicuius rei particularis, sed teneretur sequi tanquam regulam in operando voluntatem creaturæ. Imo non posset remanere in Deo plenum ne illud quidem.

dem *dominium excellentia*,
quod eiusmodi auctores dicunt
esse proprium ipsius; nec enim
posset dare utilitatem cuicum-
que personæ ex re cuiuspiam
se obligata, invito domino ta-
lis iuris, sicut antea potuisset.
Hinc excludimus à Deo non
solum obligationem Iustitiæ
cōmutatiuæ, sed etiam distri-
butiuæ. Nam quæcunque obli-
gatio Iustitiæ fundatur in ali-
qua obligatione iustitiæ com-
mutatiuæ vel erga eādem per-
sonā, vel erga aliam, ut osten-
dimus in prædicto *libro de iu-
stitia*.

50 Negamus insuper dari
in Deo aliam obligationem
cuiuscūque virtutis, quā in *ra-
tione signi*, omnis enim obliga-
tio ligat obligatū in aliquo in-
stanti

stanti ad hoc ut teneatur velle hic & nunc id quod in eo signo, in quo datur obligatio adhuc ipse, non intelligitur velle; si enim obligatio esset talis, ut essentialiter inuolueret meum beneplacitum de re ad quam obligor existens pro eo instanti, pro quo obligor, utique relinqueret me solutum ut antea; hoc est potentem facere id quod mihi placet & non aliud, adeoque non haberet conceptum obligationis, qui est, limitare mihi potestatem honestè volendi, id quod adhuc non intelligor velle, aut nolle, huiusmodi autem est omnis obligatio diuina quippe quæ essentialiter est connexa in eodem signo cum decreto Dei saltem per modum intentionis

tionis

tionis, deponenda illa re ad
quam ipse obligatur, nō potest
enim velle obligari quin ea-
dem volitione velit omnia,
quæ videt essentialiter conne-
xa cum obligatione, cuiusmo-
di est executio ipsius suę infal-
libilis obligationis. Neq; mo-
uetur ad volendum in vno
instanti à voluntate sua elicita
in instanti priori, sicut moue-
tur creatura, sed elicit omnes
suas volitiones in tota sua in-
diuisibili æternitate. Volun-
tas ergo promittēdi nullo mo-
do ligat Deum magis, quam
liget me in sessione voluntas
sedendi, quam ego habeo.

50 Dixi tamen Deum
obligari *in ratione signi*, sicut
enim dicitur Deus velle *in ra-
tiona signi* ea, quæ præcipit no-
bis

bis inobedientibus, non quia
ea simpliciter velit, quando-
quidem eius voluntati nemo
resistit: sed quia ita se gerit in
puniendo qui re precepta non fa-
cit, ac se gerunt homines, dum
aliquid volunt; ita potest dici
obligari *in ratione signi*, qui po-
nit aliquid exterius ita certifi-
cans nos de sua operatione fu-
tura in gratiam nostram, ac solent
certificare mutue obligationes
inter creaturas. Cum hoc ta-
men discrimine ut obligatio
creaturarum sit causa rei promissae
per memoriam ipsius obliga-
tionis manentem in promisso-
re; At in Deo obligatio inter-
na per suam existentiam est cau-
sa rei promissae: Est enim vo-
luntas per modum intentio-
nis, quae determinat Deum ad
po-

po-

ponenda media, & ad volendam executiuè rem promissam.

52 Idcirco Deus habet veram virtutem fidelitatis sublati imperfectionibus, cuius honestas consistit in hoc *ponere facta conformia verbis antea prolatis in bonum alicuius cum conformitate ad primam regulam*. Ita etiam habet aliquam iustitiam commutativam latè acceptam, quæ intendit hanc honestatem: *dare id quod promissum est sub conditione alicuius rei à promissario faciendæ habentis proportionem cum re permissa*.

53 Merita si quidem habent proportionem cum premio, quod Deus rependit, eaq; intrinsecè, & ex propria natura;

tas ita ut si Deus non esset do-
minus omnium, & vellet eme-
re eiusmodi merita, iustum
pretium solueret si rependeret
id quod nunc rependit tan-
quam præmium de condigno,
ut in libro de Iust. probatum
est. Et quamvis inter creaturas
nō sufficiat hæc æqualitas re-
tributionis ad honestatē iusti-
tiæ, sed insuper requiratur ha-
bere pro mensura voluntatem
illius cui retribuitur, id tamen
contingit quoniam vnaquæq;
creatura rationalis in ordine
ad alias creaturas habet do-
minium quarundam actionū
ordinabilium pro suo libito ad
suam fælicitatem: & ideo ho-
nestas iustitiæ exigit ut respe-
ctu eiusmodi actionum sequa-
mur non tantum utilitatem,

O sed

sed volūtatē alterius, cui re-
tribuimus. In quo sensu Ari-
stoteles vocavit *lucrum* quid-
quid fit ad proprium libitum
in re aliena. At nulla creatu-
ra est regula suæ felicitatis, &
suarum actionum respectu
Dei, sub quo omnes sumus
tanquam pupilli sub tutore:
quā propter tota honestas,
quæ est in iustitia creaturarū,
excellentiōri modo inuenitur
in ea retributione quam Deus
exercet non habendo pro re-
gula voluntatē illius cui retri-
buit, sed retribuendo cū alijs
bonis ipsam quoq. volūtatē.
Cæterū quod fiat sine ob-
ligatione, non imminuit, sed
auget perfectionem eiusmodi
virtutis: Obligatio enim
requiritur ex imperfectione

subie-

subiecti, & ex eo quod voluntas aliena debeat esse regula ipsi operanti, Quomodo autē Deus habeat etiā honestatem iustitiæ distributiue expositū est in l. de iust.

§4 Creatura quidem posset obligari ex iustitia respectu Dei si hic præciperet vt dominus proprietatis, quamuis enim creatura sit serua Dei & inter dominum, & seruum nō intercedat iustitia mutua; potest tamen seruus inferre domino iniuriam, quæ supponit obligationem iustitiæ præcedentem: ac proinde potest esse obligatus domino ex iustitia. Neque ad iniuriam requiritur illatio damni, sed sufficit violatio voluntatis domini: voluntas autem Dei violari po-

test à creatura, quia licet fuisset liberum Deo ponere creaturam in alijs circumstantijs, in quibus videbat eam bene operaturā, nō tamen fuit liberum Deo obtinere bonā operationem in his circūstantijs, & sine maiori gratia, ad quod obtinēdum Deus habebat ius, & potuit creaturam obligare. Item licet Deus respectu nullius euentus possit esse simpliciter inuitus voluntate *beneficiti*; est tamen inuitus voluntate signi, & ea voluntate, qua non potest gaudere de mala operatione propter ipsam operationem & gratia ipsius, sicut gauderet de bona.

55 Et porrò nisi prædictæ solutiones sufficerēt ad saluandā virtutem & vitium iustitiæ, &

in-

iniustitiæ in creaturis respectu Dei, neq; etiam possent saluari gratitudo, & ingratitude, obedientia, & inobedientia, & similes, vt patebit consideranti. Non tamen potest creatura obligari Deo ad restitutionem quatenus formaliter restitutio est. hæc enim nō dicit tantum negationem perseuerantię in occupatione iniusta, sed dicit actum positium per quem iniuriam passus constituitur in eo statu, vel æquali, in quo esset si non accepisset iniuriã: Ideo seruus vt seruus non potest restituere domino. nam vel illa actio, per quã restituit, est in dominio ipsius serui, & sic secūdū illā nō cōsideratur vt seruus, sed habet distinctionem patrimonij saltem

ex liberalitate hæri, qui facit illum dominum talis actionis: vel non habet dominium illius actionis, & ponendo illam non restituit, quia nihil dat de suo, sed quod datur domini est etiam independenter ab iniuria accepta.

56. Quod si dominus talem actionem a seruo non exigat, vel omittit eam exigere inscius iniuriæ acceptæ, & alioquin exacturus, vel conscius: Si conscius, utique seruus non tenetur eam actionem ponere; atque adeo non obligatur ex iustitia ad hanc restitutionem, quæ proinde non habet essentiam illius restitutionis ad quam ex iustitia tenemur; ut pote qui actus semper includit debitum: si verò dominus omittit, talem actionem.

actio-

actionem à seruo exigere ini-
scius iniuriæ ab eo acceptæ, &
alioquin exacturus, tenetur
eam seruus ponere non in ra-
tione restitutionis, sed ne do-
minus ex eius iniuria patiatur
nouū dānū omittens, exigere
id quod alioquin exigeret. Ex
his cōstat nō posse exerceri à
nobis restitutionem erga Deū,
nam Deus est dominus omniū
nostrarum actionū, nec potest
vllam partem huius dominij à
se abdicare. Quare si post iniu-
riā nō exigeret aliā actionem,
nō pateretur nouam iniuriam
per hoc quod eam non obti-
neret: sicuti patitur is cui non
restituatur, Et certè impossi-
bile est nos teneri ad aliquid
ex iustitia erga Deum, & si-
mul Deū non exigere vt illud

O 4. præ-

præstemus: Si autem exigeret,
non tam esset restitutio, quam
prima solutio debiti, Nec di-
cas, fore restitutionem si exi-
geret ex motiuo iniurię prius
acceptę. Nãm cõtra est, quia
si dominus ex motiuo furti se-
bi illati à seruo iubeat seruum
fodere in vinea, non idcirco
dicitur seruus restituere per il-
lam fossionem. Si quidem ad
essentiam restitutionis requi-
ritur aliqua distinctio patri-
moniorum, & quod actio, per
quã fit restitutio, sit secũdũ se,
& præscindẽdo ab iniuria illa-
ta, in dominio restitutoris, vt
diximus, quod nõ potest cõti-
gere in creatura respectu Dei.

57 Verisimilius tamen est,
nũquam Deum de facto præ-
cipere ex iustitia, & vt domi-
num

nū proprietatis. Nam ex vna parte potest præcipere quæcūque vult vt dominus iurisdictionis; ex alia parte hic modus præcipiendi videtur magis cōsonus bonitati diuinæ. Quoniam vt diximus in *lib. de Iust.* in hoc differt vtrumque præceptum, vt alterum respiciat ex suo modo tendendi bonū ipsius præcipientis, alterum bonum subditi eo modo quo pater præcipit in bonum filij. Videtur autem Deus semper præcipere nobis in bonum nostrū: hoc enim reddit & laudabiliorem ex nostro modo concipiendi diuinam gubernationem, & nos magis obstrictos beneficietie diuinæ, & facit quod Deus sit tātò magis victurus cū iudicabitur.

Q S Neq;

58. Neque ut probetur Deū
in aliquo saltem casu præcipe-
re ex dominio proprietatis,
valet hæc ratiocinatio: Vide-
tur Deus præcipere ut domi-
nus proprietatis nequis sibi
mortem inferat, eo quod hoc
præceptū cū omnimoda uni-
uersalitate fūdari nequeat vel
in aliqua utilitate nostra, ut po-
te quibus aliquando satius es-
set posse vitam abrūpere, vel
in utilitate Reipublicæ, tum
quia huic sæpè inutilis vel no-
xia est quorūdam vita, tū quia
nō est inseparabile à conditio-
ne hominis ut sit pars Reipu-
blicæ: multi enim vixerūt so-
litariè in syluis. Nam contra
hanc ratiocinationē est, quia si
hoc esset, eiusmodi præceptū
non esset naturale, hoc est se-

cundū petitionem, & exigen-
tiam naturæ, sicuti omnes fa-
tentur esse, sed merè arbitrariū.
Deo: Natura enim non pete-
ret eam: vniuersalitatē prohi-
bitionis quæ nobis nō expedi-
ret. Verius ergo est hoc præ-
ceptū fundari in alia ratione;
quia scilicet cū Deus cōstitue-
rit terminum vitæ pro termino
viæ, in qua debemus mereri
æternam fælicitatem seu su-
pernaturalem vt contingit de
facto, seu merè naturalem vt
euenisset in pura natura, se-
quitur, quòd præcidere vitam
adeòque viam non debeat ef-
se in potestate nostra sed Dei,
cuius est concedere donum
perseuerantiæ, atq; adeo mor-
tem in illis circumstantijs, in
quibus ipsa nobis sit initium

æternæ felicitatis. Ideo perire
dè peccant qui mortem sibi
inferunt, ac milites, qui iniussu
imperatoris militiam deserunt,
Quod sanè peccatū non esset
si anima cum corpore interiret:
tunc enim prudentis foret
abrūpere vitā ærūnosam sine
spe iucundioris status: nūc
verò secus est, quando quidem
illæ ipsæ ærumnæ sunt ex diuina
voluntate à nobis perferendæ,
tanquam femina perpetuæ
beatitudinis. Petit ergo natura
hanc prohibitionem vniuersalem
non tanquam sibi bonam
primò, & per se, sed tanquam
necessario cōnexam cū capacitate
felicitatis perpetuæ, cuius
adeptio nō cōgruit naturæ
creatæ nisi cum hac summa
dependentia à nutu supremi

Res

Regis. Et quoniam hec ratio non est per se hominibus nota, ideò multi superbi philosophantes, & aspernantes insita naturæ dogmata nisi ratio pateat, putarunt fas esse sibi manus inferre. Natura enim, sicut etiam cæteri Principes, nõ quoties fert legem iustam, toties rationem eiusmodi legis euulgar.

59 Cum ergo neq; Deus obligari possit ex iustitia, neq; nos possimus ex iustitia obligari ad restituendũ Deo, constat non ideo Incarnationem fuisse necessariam, vt vel Deus ex iustitia teneretur acceptare hanc satisfactionem vel vt genus humanum satisfaceret pro aliquo debito iustitiæ. Cõfirmatur vtraque pars: prima
qui-

quidem, quoniam Deus in pe-
nā peccati originalis in cuius
remedium principaliter venit
Christus, non abstulit nisi bo-
na gratuita, ut probauimus in
lib. de gratia quæ bona sicut
poterat à principio nō elargiri
ita poterat elargiri sub qualibet
conditione voluisset, qua cō-
ditione nō adimpleta poterat
sine iniustitia per nullam satis-
factionem moueri ad ea redō-
nanda. Item confirmatur se-
cunda pars; nam peccatū ori-
ginale non fuit nobis, simpli-
citer voluntariū, nec proinde
nos obligat ad aliquam satis-
factionem. Omnis enim satis-
factio vel est resarcitio iniuriæ,
vel est pænitentia, & retracta-
tio offensæ. At sine proprio
voluntario nec datur iniuria,
nec

nec talis offensa quæ sitretractabilis per pænitentiam: quippe neminem potest pænitere actionis quam ipse vetè non fecit.

C A P V T I V.

An Incarnutio fuerit necessaria, ut equaliter satisfaceret pro peccato: ubi an peccatum habeat malitiam infinitam, & an repugnet creatura infinita perfectio vel simpliciter vel in aliquo genere.

60. **S**upponimus, quod probatum est in l. de actibus humanis, omne peccatum esse essentialiter offensam Dei & depēdere essentialiter à cognitione saltē confusa

sa

sa diuinæ displicentiæ, ac pro-
inde habere quandam infini-
tatem, quam in eo agnouit.
Thom. ex dignitate persone
offensæ. Negamus tamen pec-
catū mortale habere malitiā
simpliciter infinitam. Sicut
enim infinitum simpliciter est
quod simpliciter nullum ha-
bet finem in sua entitate ul-
tra quem finem possit cresce-
re per aliquod augmentum;
ita infinitum in aliquo genere
est id quod in eo genere non
habet finem; nec potest auge-
ri. Quo circa, sicut in *tractatu*
de charit. probauimus impli-
care quantitatem omnem
creatam simpliciter infinitā,
ita nunc asserimus implicare
infinitum creatum in quolibet
genere rerū. Probatur nā om-
ne

ne creatū est tale vt per augmentū alicuius ex eo genere fiat maius, & perfectius in illo genere. Nulla enim creatura distinguitur ab alia creatura per puram negationem perfectionis vt alibi vidimus, ergo omnis creatura addita alteri facit aliquid plūs, & melius in eo genere, in quo additur.

61 Et hoc ipsum pertinet ad diuinam omnipotentiam, vt semper id quod ponit de nouo, faciat aliquid maius, & pulchrius, quam id, quod produxit antea. Ideo potest quidem dari aliquod ens creatū quod sit supra perfectionem plurium, & plurium entium etiam collectiuē acceptorum finitè in infinitum vt v.g. substantia

stantia supra perfectionē acci-
dentium; homo supra perfe-
ctionem brutorū, & cetera; sed
hoc non officit limitationi en-
tis finiti, quia adhuc accidens
cum substantia, & brutum
cum homine faciunt aliquod
complexum perfectius, & sic
non distinguuntur ab illis per
meram negationem: at si da-
retur ens infinitum in aliquo
genere, deberet non habere
vllum finem perfectionis in eo
genere, & propterea non au-
geri per quodcunque addita-
mentum ex rebus eiusdem
generis, quod repugnat limi-
tationi creatæ.

62. Neque valet argumē-
tum calculatorium, quòd sci-
licet e. c. quatuor equi sunt
duplò meliores, quàm duo, &
octo,

osto, quā quatuor, & sic deinceps: ergo homo qui est melior quacumq; collectione maiori, & maiori equorum, est melior duobus equis supra omnem proportionem finitam, ac proinde est melior infinite. Mendosa enim est consecutio; quippè quæ supponit excessum illum bonitatis esse in eodem genere, sed ubi res sunt diuersi generis, non habent cōmunem mensuram homogeneam, & sic nō est necesse, vt talis excessus vnus bonitatis respectu alterius sit infinitus; quādo quidē nō fit per vllas duplicationes. Deus quidem est ita diuersi generis, vt sit infinite perfectior creaturis; quia ita continet singulas earum perfectiones, vt additio
crea-

creaturæ non constituat quid
melius solo Deo.

63 Quod si velimus com-
parare excessū quo B superat
A cum alio excessu, quo C su-
perat B; quæ tria sint diuersi
generis, consulenda erit quæ-
dam mensura non quidem
homogenea cum rebus men-
suratis, sed tamen vna & eadē
singulis applicabilis. Quæ pro-
fecto mensura non potest esse
infinita perfectio Dei cui ali-
qua magis, aliqua minus assi-
milentur: nam ab hac omnes
creaturæ infinite distant, & sic
distantia ab illa nō potest esse
mensura maioris, vel minoris
excessus in perfectione.

64 Igitur sic philosophari
licet: Mensura perfectionis in
omnibus rebus est aptitudo ad
suum

suum finem & per hoc Deus est infinitè, & supra omnē mēsuram perfectus, quia ad nullū finē ordinatur. Sed est finis ad quem cūcta ordinātur. Quare vel tres illæ res quæ cōparātur inter se sūt incapaces boni proprii, & alicuius foelicitatis, vt plantæ, metalla &c. vel capaces, vt res cognoscitiuæ, & rationales. Si incapaces, mensura perfectionis in illis est vis cōcurrenti ad foelicitatē creaturarū rationaliū, & ad gloriam Dei, hoc est ad manifestationē diuinæ perfectionis: Nā totū genus huiusmodi rerū ordinatur essentialiter vt medium ad bonū rerū rationaliū, & diuinā gloriā, vt supra diximus ex S. Th. & quoniā id quod est simpliciter, & quod agit simpliciter

ter

ter & vt quod est substantia, accidens verò est & agit vt quod sicut alibi declarabitur; Ideò ex genere suo quælibet substantia est perfectior quolibet accidente, habet enim aliquam perfectionem simpliciter, cum accidens nullam habeat nisi secundum quid; hoc est tanquam id quo aliud perficitur.

65 Si autem comparemus tres creaturas diuersi generis, sed capaces foelicitatis, pariter mensura desumenda est ex aptitudine ad finem, hoc est ad foelicitatem propriam, ad quam huiusmodi genus creaturarum essentialiter ordinatur. Et quoniam mensura maioris, vel minoris foelicitatis est maius vel minus gaudium ex ea resultans, ideò vltima

com.

communis mensura perfectio-
nis in eis erit capacitas gau-
dij. Itaque si gaudium, cuius
est capax C; magis excedat
gaudium cuius est capax B,
quàm hoc excedit illud gau-
dium cuius est capax A, ma-
ior erit exuperantia perfectio-
nis C supra B quàm B supra A,
gaudium enim est id ad quod
omne bonum tandem ordi-
natur, & est tanquam quies
in bono vt loquitur S. Thom.

66 Potest obijci: Christum
in sententia S. Thomæ 3. p. q.
10. art. primo in corp. cogno-
scere infinita in Verbo, quod si
cognitio creata potest tendere
in infinita, videntur recurrere
omnia argumenta quæ con-
gessimus alibi contra infinitū
in quantitate; Sint enim duæ

co-

cognitiones, quarum altera
 cognoscat vnam infinitatem
 hominum, altera aliam, tertia
 verò cognoscat quoscunque
 homines cognoscit secundam
 & insuper Petrum à neutra co-
 gnitum; porrò videtur pro-
 bari tam secundam, quam ter-
 tiam esse æqualem primæ: &
 tamen sunt inæquales inter se.
 Vno verbo omnes illæ instan-
 tiæ, quas ibi attulimus contra
 infinitū, poterunt aptari huic
 casui.

67 Respondemus tamen
 implicare cognitionem crea-
 tam quæ cognoscat infinita
 directè in ipsis; & ideò S. Tho-
 dicta q. 10. ar. 3. ad primū non
 concedit Christum cognosce-
 re infinita nisi in aliquo vno
 puta in aliqua creatura, in cuius
 po-

potentia existunt infinita, & principaliter in ipso verbo: in quo scilicet Verbo Christus comprehendit illam creaturam. hoc posito non possunt dari illæ comparationes trium cognitionum prædictarum. Nam si in materia ex. g. cognoscitur distinctè vna forma substantialis, debent cognosci omnes infinitæ possibiles, vt pote cum quibus materia habet similem connexionem. quare non poterunt dari illæ duæ cognitiones tendentes in infinita ita, vt altera excedat alteram per vnicum indiuiduum ex illa infinitate terminatiuè, & indirectè cognitum. Et tota comparatio earum cognitionum fieri debet secundum comparationem obiecto-

P. rum

rū directè cognitorū, quorum
alterum erit perfectius altero.

68 Quamuis verò idem
S. Doctor existimet Christum
cognoscere etiā omnia futura
vt dicto art. 3. in corp., que ta-
men non possunt cognosci ex
comprehensione vllius entita-
tis finitæ vt potè non habentis
cum illis necessariam conne-
xionem; nihilominus huic dif-
ficultati responderi potest eū
non loqui de cunctis plane fu-
turis; quippe negat ex eò, quod
Christus cognoscat futura
ideò ab eo cognosci infinita
eo quod, inquit, *Status generatio-
nis, & corruptionis non durat in
infinitum. Vnde est certus nu-
merus non solum eorum, que sunt
absque generatione sed generabi-
lium, & corruptibilium.* Putauit

er.

ergo fottasse S. Thomas non esse necessarium, à Christo cognosci semper actu distinctè omnes eiusmodi operationes futuras, sed tantum & entia substantialia futura, & etiam illa accidentia, quæ vel erunt æterna, vel conferent ad statum æternum.

69 Alia verò futura possunt cognosci à Christo semper non actu, sed habitu: non quidem per visionem beatificam; sicut aliqui putarunt Christum habitu cognoscere in verbo quidquid Deus potest facere eo quod ita cognoscat verbum, ut quidquid velit cognoscere, conuertendo se ad verbum, eius cognitionem in Verbo accipiat: id enim refellit S. Doctor q. 20. de scientia animæ

Christi art. 5. in corp. quoniam
quilibet Beatus quantum ad vi-
sionem beatam, qua videt ver-
bum, & res in verbo, non patitur
successionem in intelligendo, quia
secundum Augustinum 14. de
Trinit. cap. 6. in patria non
erunt volubiles cogitationes: Po-
test tamen Christus ex vi suae
excellentiſſimae visionis bea-
tificae habere ius ad haec co-
gnoscenda, quando cunque
voluerit per claram reuelatio-
nem extra verbum. Et idem
dico de infinitis durationibus,
si haec distinguantur actu, &
non tantum potentia inter se.
Cæterum non posse dari uni-
cam cognitionem aut realem
in creaturis, aut virtualem in
Deo, quæ tendat in omnia pla-
nè futura si haec sunt infinita

or-

De Incarn. &c. Cap. IV. 341
ordinata secundum dependē-
tiam, demonstratum est vbi
egimus de infinito *in tractatu*
de charitate.

70 Rursus obijci potest,
illas negationes quas ibi nos
admisimus exclusivas indiui-
sibiliter infinitorum bonorum,
habere malitiam infinitam;
Sed respōdetur duplicem con-
siderari posse malitiam. Alte-
ra quidem positivam, seu qua-
si positivam, quæ scilicet est
fundamentum positivi mæro-
ris in subiecto si sit cognosciti-
uum, vel in domino illius. Et
hæc malitia non tam habet
pro mensura bonum quo pri-
uat, quàm debitum habendi
tale bonum. Quo circa semper
hæc malitia est finita; quia
nulli creaturæ debetur nisi bo-

P 3 . num

num finitū idq; debetur debito finito. Altera malitia est negatiua, hoc est impeditiua maioris gaudij possibilis in subiecto, vel in domino illius, vt supra. Et hæc pariter est semper finita, quia semper potest augeri per vltiorem, & vltiorem defectum boni. Quod si daretur aliqua negatio quæ indiuisibiliter excluderet omne ens creatum, hæc vtique non haberet infinitam malitiam simpliciter, nō enim excluderet infinitum bonum, nec tolleretur infinitum ens hoc est Deum; imò nullam haberet malitiam in sensu proprio, sed solum in sensu alienate; nec enim esset mala creaturis, quippe quæ nullæ vnquam essent, ei verò quod nunquam est,

est, nihil est malū; nec esset mala ipsi Deo; quippe qui remaneret equè felix sicut nunc est.

71. Præterea opponi potest merita Christi esse quid creatū, et tamen infinitum in genere meriti. Sed responderetur merita Christi esse quid finitum in se in ratione bonitatis: sed esse perfectionem non meritorum, sed ipsius Christi ut per illas actiones finitas illi debeatur proemium sine categorematicè infinitum. Sicut etiam entitas muscæ est aliquid finitum, & tamen Deus propter illam est infinitè laudabilis. quæ infinitudo non est muscæ, sed Dei.

72. Excluso semel infinito a quolibet genere creaturarū, excluditur etiā a ratione peccati. Et primo quia nullum

malum potest esse infinitum. Velenim est necessariū, vel cōtingens. non quidem necessarium quia omne necessarium est bonum ex Aristotele 12. met. cap. 7. neq; etiam contingens. nam omne contingens ideo est contingens, & potest esse, quia est liberum alicui causæ volitiuæ illud ponere, & non impedire, omnis autem causa volitiua reducitur tandem in primum volens, hoc est Deum, qui operatur sapientissimè, ac proinde non errat in cognoscēdis prædicatis obiecti. Non ergo posset dari malum infinitum cōtingens quin Deus cognosceret illud esse tale, & quin liberè abstineret ab eo impediendo. Sed impossibile est, vt voluntas non efficaciter oderit, ac repudiet

ma-

malum infinitum cognitum
vt tale, sicut etiam impossibile
est quod non amet, & non ve-
lit bonum infinitū cognitum
vt tale. tantam enim habet
vim bonum ad excitandum
amorem, quantam habet ma-
lum ad excitandum odium;
ergo malum infinitum con-
tingens est impossibile. Rur-
sus peccatum non aufert infi-
nitum bonum scilicet Deum.
ergo non est infinite malum.

73. Nec dicas à peccato
auferrī infinitum bonum quā-
tum est ex se, dum eripit Deo
rationem vltimi finis. Nam si
hoc valeret etiam amor Dei
tum supernaturalis, tum natu-
ralis esset infinite bonus, quan-
doquidem in eodem sensu tri-
buit Deo quantum est ex se

P. S. om.

omne bonum, quod Deus habet, & ipsam rationem ultimi finis. Cæterum nihil dicitur facere quantum est ex se effectum absolute impossibile fieri: neque affectus ad mensuram talis effectus chimerici accipit bonitatem vel malitiam. Tunc enim affectus æstimatur perinde ac actus; quando actus ipse est simpliciter possibilis; ac proinde quando affectus posset in aliquo casu esse effectivus illius actus. De reliquo affectus ille, quo quis cuperet destruere Deum, non habet procul dubio tantam malitiam, quantam haberet si id fieri posset: nam in hoc casu Deus teneretur illum impedire. Et certè non punitur in inferno tanta poena intensiva, qua
non

non possit dari maior ergo ha-
bet grauitatem finitam, vt po-
te augmentabilem ex addita-
mento alterius peccati.

74 Et hinc sumitur alia
ratio pro finitate peccati mor-
talis: Illud enim est in aliquo
genere finitum, quod in eo ge-
nere potest augeri. omne enim
augmentum supponit finem,
ultra quem extendatur. Neq;
dicas peccata mortalia habere
inæqualitatē dumtaxat in
ratione malitiæ, non autem in
ratione offensæ diuinæ, qua-
rum prior consistit in conuer-
sione ad bonum commutabi-
le; posterior verò in auersione
à bono incommutabili: & in
hac secunda ratione pecca-
tum mortale esse infinitum.
Nam contra est; quoniam ma-

gis auertitur à Deo & magis
offendit Deum qui maiorem
eius indignationem volunta-
riè incurrit: Sed ex duobus
inaequaliter peccantibus ille,
qui grauius peccat, voluntariè
incurrit grauiorem indigna-
tionem Dei: ergo ille magis
auertitur à Deo magisque Deum
offendit. Et porrò vel malitia
peccati mortalis, & offensa
Dei sunt omnino idem, vel se
omnino exæquant, vt patebit
rem ingenuè contemplanti.
Quare si altera est finita, ambae
sunt finite.

75. Non ergo euincit infi-
nitatem simpliciter peccati
mortalis infinitudo Dei offensa
adhibito argumento calcula-
torio; quandoquidem satis su-
pra ostensum est, ex hoc argu-

men-

mento non probari infinitatē
determinatē, sed disiunctiue
aut infinitatem, aut transitum
ad genus superius. alioquin
nulla esse species rerū habens
sub se aliam speciem inferio-
rem, quin esset simpliciter in-
finitē perfecta. Leue quoque
est argumentum desumptum
ex infinitate durationis in pæ-
na; alioquin æquē probaretur
infinitudo meritorum, tum
supernaturaliū in natura ele-
uata; tum naturalium in na-
tura pura, vt potē quibus præ-
mium aliquod æternum debe-
batur. Hęc enim est conditio
naturæ rationalis vt debeat
sistere in aliquo termino boni
vel mali; quippe nisi terminus
boni posset esse naturaliter fir-
mus, & æternus homo appeti-

tu

tu naturali appeteret aliquid
impossibile, dum appetit per-
petuam foelicitatem. E con-
trario nisi pæna deberet esse
æterna, Deus non esset summe
timendus; siquidem omne
temporale potest contemni, ut
potè non oppositum cum ul-
timo fine, quem solum neces-
sario desideramus. Ex alijs er-
go capitibus, quam ex inequa-
litate durationis debuit desu-
mi inæqualitas poenæ, vel præ-
mij in ordine ad inæqualia
grauia peccata, vel merita.

C A P V T V.

*An pura creatura possit condignè
satisfacere pro peccato, vel
mortali, vel veniali, vel suo,
vel alieno. Et an satisfactio
Christi sit condigna pro omni-
bus.*

76 **Q**uamuis tamen
grauitas peccati
mortalis finita sit, negamus
puram creaturam posse per
opera naturalia (etiam si hæc
à Deo non exigantur ex alio
titulo) condignè satisfacere
pro peccato mortali. Cui posi-
tioni non obstat tantùm ines-
se bonitatis actui meritorio,
qui per peccatum excluditur,
quantùm inest malitiæ actui
peccaminoso vt pote qui ideò
est

est malus, quia excludit actum oppositum bonum: ex quo aliqui inferunt per positionem posteriorem actus boni oppositi peccato precedenti fieri æqualem compensationem respectu Dei. Respondetur enim plura esse bona, quae legislator exigit per obseruantiam legis. Primum est opus ipsum iniunctum. Secundum aliquando est reuerentia erga ipsum legis latorem. Tertium semper est negatio cōtempus in eundem. Priora duo bonafatis compensantur per ipsum actum subsequenter. At verò tertium bonum nunquam compensatur, quoniam nunquam potest reponi actus pro illa ipsa differentia temporis, pro qua erat ponendus vt exclu-

clu:

cluderetur contemptus legislatoris. Et ideo etiam in humanis, licet fur restituat domino totam pecuniam ereptam, adhuc punitur à Magistratu propter contemptum legis præcedentem.

77 Soluta ergo aduersariorum argumentatione, iam nostra conclusio probatur positivè pro qua supponimus id quod latè ostenditur in *l. de actibus humanis*, non posse dari peccatū sine formali offensa Dei. Hoc posito sic philosophamur: Ita debemus concipere prædicata Dei, & aliarum rerum in ordine ad Deum sicut conuenit, ad hoc ut Deus sit illud ens, quo nihil perfectius excogitari potest, secundum celebrem definitionem.

An-

Anselmi. Hæc verò definitio non competeret Deo, si eius maiestas minor esset, quam ut nemo eius contemptor haberet vires sufficientes ad compensandum hoc crimen absq; indigentia diuinæ veniæ. Videmus enim maiestatem offensus augere semper difficultatem compensationis pro offensa; ergo dignius, & excelsius de Deo sentimus, si dicamus nullam satisfactionem puræ creaturæ habere hanc æqualitatem.

78 Confirmatur hæc ratio à posteriori tum ex communi conceptu hominum, & consensione ferè omnium scholasticorum: tum quia videmus nemini persuasum esse ut ipse per vnicum actum bonum, minimo tempore durantem, me.

mereatur remissionem grauif-
simæ & longiffimæ poenæ sibi
debitæ in Purgatorio ex mul-
tis criminibus. Sed talis poena
nullam habet proportionem
partis quotæ cum pæna æter-
na debita in inferno ex pecca-
to mortali. Ergo per nullum
cumulum eiusmodi actuum
posset quis mereri remissionē
talis poenæ; ac proinde neque
etiam remissionem culpæ. Est
enim impossibile vt quis mun-
detur à culpa, ac proinde recu-
peret innocentiam, & bonita-
tem, & tamen remaneat ine-
ptus ad suum finem naturalē,
qui respectu hominis est fæli-
citas æterna. Quare non mo-
do nunc posita eleuatione na-
turæ, ac propterea connexionē
remissionis peccati mortalis
cum

cum filiatione adoptiua Dei,
sed etiam in natura pura ne-
gamus per bona opera natu-
ralia potuisse condignè satis-
fieri pro peccato mortali.

79 Et ratio à priori est,
quia ad hoc ut aliquis sa-
tisfaciat æqualiter pro ali-
quo debito ex delicto gravi
debet tantum facere supra id,
ad quod ante contractum de-
bitum tenebatur, quantum in-
fra suum debitum fecit delin-
quendo. ex. g. si quis alteri
alapam inflixit, debet tantum
honoris illi exhibere supra id,
ad quod alioquin teneretur,
quantum infra suum debitum
tractavit offensum. Et idem
contingit etiam in debitis pe-
cuniarijs. At nemo potest tan-
tum honorare Deum supra id,
ad

ad quod alioquin teneretur,
vel quoad specificationem, vel
quoad exercitium; quantum
despexit Deum postponendo
eius amicitiam aeternam ali-
cui bono finito. ergo &c. Di-
ximus hanc regulam valere
in satisfactione debiti contra-
cti ex delicto graui. si quidem
hæc ratio non idem probat de
peccato veniali; quãuis enim
per illud postponamus creatu-
ræ aliquem intensiorem gra-
dum amicitia diuinæ: non ta-
men quælibet postpositio est
offensa habens grauitatem
æqualem exuperantiæ boni
postpositi supra bonum præla-
tum; imò ne semper quidem
est offensa vt patet in imperfe-
ctione morali: Grauitas ergo
offense requirit vt bonū maius

gra-

grauiter exigat se non postpo-
ni bono minori: quod non fa-
cit Deus in ordine ad illos
actus per quos remanēte eius
amicitia postponimus ali-
quod augmentum illius bono
creato: alioquin iam cum illis
actibus non remaneret diuina
amicitia. Neque hęc distin-
ctio peccatorum mortalium
& venialium fuit vniuersaliter
ex mera indulgētia Dei, vt ali-
qui catholici improbabiliter
censuerunt. Hoc enim ipso
quod sine gratia aliquatenus
supernaturali non poterat ho-
mo constitutus in pura natu-
ra vitare omnia peccata, seque-
retur naturam esse malam, si
omnia peccata redderent ho-
minem simpliciter malum.

80 Sicut ergo aliqua pec-
cata

cata vocantur *venialia*, quia post finitam pœnam merentur veniam; ita etiam sunt venialia per satisfactionem voluntariam offensoris. Est enim de natura amicitiae, vt ea permanente, amicus sit placabilis, & remittat obsequijs amici offensiunculas quasdam leues, & moraliter ineuitabiles. Et hæc possibilitas satisfactionis fuit necessaria vt homines allicerentur hac spe ad obsequia Deo præstanda per voluntarias castigationes. Imo putamus etiam in pura natura congruū fuisse, vt daretur aliquod remedium, quod ex diuina misericordia & supposita peccatoris penitentia mundaret à peccato, saltem sepe ad arbitrium Dei. Vix enim posset
duci

duci vita si plures homines
semel peccatis innexi ita inter
ceteros degerent, vt de sua
eterna salute penitus despera-
rent; atque ita vix haberent
motiuum vel ad bona opera
aliciens, vel à summis scele-
ribus repellens.

81 Actus quidem bonus
supernaturalis est essentialiter
dispositio congrua ad remissio-
nem peccati mortalis, est enim
ex sua entitate ordinatus ad
gratiam adoptionis, & ad vi-
tam eternam. Quo circa iam
per auxilium concessum pec-
catori ad talem actum elicien-
dum censetur ei remissa par-
tialiter pœna, & non tantum
pœna quædam arbitraria, &
accidentalis, qualis remittitur
etiam vel in prorogatione vite
vel

vel in cōcessione redemptoris;
negatio enim eiusmodi bono-
rum potuit quidem infligi
peccato tanquam pæna; sed
adhuc potest peccatum con-
dignè puniri sine illa: & ideo
vocauius illam pænā acci-
dentalem, & arbitrariam. At
negatio eleuationis ad elicien-
dos actus filij Dei est pænā ita
debita inimico Dei, vt ille non
censeatur cōdignè punitus per
quācumque aliam pænā,
sublata ista; quare sicut qui
per aliquod crimen reddidisset
se indignum acquisitione bra-
uij, tamen hōc ipso quod ad-
mittitur ad currendum in sta-
dio; videtur fieri aliquo modo
habilis ad acquisitionē brauij;
ita hōc ipso quod aliquis ad-
mittitur ad exercendas ope-

Q

ra.

rationes proprias filij Dei, redditur aliquo modo habilis ad obtinendam filiationem Dei, ad quam illæ sunt essentialiter ordinatæ.

82 Non tamen per opera supernaturalia satisfacere quis potest condignè pro peccato mortali, Ad quod probandum non utimur ratione excogitata ingeniosè à quibusdam recentioribus, quod scilicet nullus actus bonus mereatur gratiã cuiuscunque intensio- nis possibilis, & tamen quodlibet peccatum mortale mereatur iacturã cuiuscunque gratiæ possibilis antecedentis, ex quo inferunt maius esse demeritum peccati mortalis, quam meritum cuiuscunque operis boni. Non inquam utimur hac

ra.

ratione; quia sæpè per aliquod crimen amittitur fructus omnium bonorum operum præcedentium, quæ tamen bona opera si postea fierent, compensarent æqualiter demeritum illius criminis. Ita ex. g. Manlius post capitolium defensum ultimo supplicio affectus est ex crimine affectati regni; cū tamen si antea regnum affectasset, & postea penitens Capitolium ab hostibus defendisset, utique dignè purgasset crimen præteritum. Non ergo nouum est vt tam in merito, quam in demerito præferantur prioribus posteriora, utpote quæ dant validius iudiciū futuræ vitæ, & præsentis bonitatis vel malitiæ.

83 Eadem autem ratio

Q 2

re-

refellitur per instantiam, nam
quodlibet minimū peccatum
veniale meretur de condigno
dilationem cuiuscumque bea-
titudinis alioquin debite quā-
tumvis intensioris, & intensio-
ris finitè in infinitum, atque
adeo meretur iacturā beatitu-
dinis; pro aliquo tempore; nec
tamē est vllus cumulus actū
bonorum vel naturalium, vel
supernaturaliū, qui mereatur
condignè (præscindendo à gra-
tia sanctificante) visionē bea-
tificam ne pro vno quidem in-
stanti; & nihilominus vix erit
qui neget per aliquem cumu-
lum actuum bonorum aut na-
turalium, aut supernaturalium
elictorum ab homine innocē-
te, sed non sanctificato per gra-
tiam, potuisse satisfieri condi-
gnè

gnè pro leuissimo peccato veniali.

84 Neque etiam placet eorum probatio, qui hanc impossibilitatē condignę satisfactionis referunt in summam necessitatem quę est arcendi homines à graui contemptu Dei; quasi viderentur non satis arceri, si saltem per opera supernaturalia possent condignè pro eo satisfacere: Nam cōtra est, tū quia vidētur arceri satis, si sciant hęc opera non posse exerceri a se quin Deus eleuet illos ex sua misericordia ad operandum supra omnem naturę exigentiam, remissa illis aliqua parte penę debitę: tum quia ex ea ratiocinatione sequeretur, infallibilitatem quam habemus defacto remis-

Q 3. fio.

sionis impetrandæ per opera
 supernaturalia esse inconve-
 nientem, quasi ea posita ho-
 mines non satis arceantur a
 peccando; atque adeo præ-
 sentem œconomiam ordinis
 supernaturalis non esse bene
 institutam ad tuendam maie-
 statem Dei; quod enim hæc
 infallibilitas habeatur vel ex
 impetratione Christi, vel ex
 natura ipsorum actuum, ad
 quos tamen eliciendos poten-
 tiam nobis impetrauerit ipse
 Christus, non videtur dispari-
 tas pertinens.

85. Aliter ergo probatur
 conclusio ex ratione iam in-
 dicata; quoniam ille qui gra-
 uiter inuitus fuit indebitè post-
 positus rei viliori, non recipit
 condignam satisfactionem ni-

fi.

si habeat aliquid in ratione
obsequij equè æstimabile ac id
quod passus est in ratione con-
temptus: Nullum verò obse-
quium præstabile à pura crea-
tura erga Deum videtur adeò
æstimabile à Deo, sicut contē-
ptus, quem passus est dum fuit
postpositus bono finito. Acce-
dit quod obsequium eò minus
est æstimabile in genere satis-
factionis, quo est magis vtile
ipsi personæ illud exercenti ex
alio capite. Parum enim me-
retur apud Regem, qui facit
actionem honorabilem quidē
Regi, sed vtilissimā agēti etiā
præciso omni præmio obtinē-
do à Rege; at eiusmodi sunt
omnia obsequia creaturæ in
Deum propter perfectionem,
quam afferunt ipsi creaturæ,

Q. 4. ita.

ita vt etiam præscindendo à
præmio essent prudenter ex-
petibiles operanti.

86 Non solum peccator,
sed ne homo quidem iustus, &
habens plenitudinem gratiæ
sicut Christus, ita vt sibi
nullum gratiæ augmentum
mereri posset; per quoscun-
que actus supernaturales di-
gnè satisfaceret pro peccato
mortali alieno. Semper enim
maior est contemptus diui-
næ maiestatis exercitus in
vno peccato mortali, quam
honoratio eiusdem per om-
nia opera supernaturalia pu-
ræ creaturæ; per hæc enim
Deus præfertur à persona in-
finite viliore rebus infinite
inferioribus se, quod est ob-
sequium paruum; per pecca-
tum.

tum verò postponitur eisdem
qui est contemptus maximus.
Neq; obstat huic rationi quòd
plus boni mereamur per actus
bonos supernaturales, quam
mali per peccata mortalia, vt
probauius in *tract. de felicitate*.
Hoc enim non prouenit ex
excessu meriti supra demeritū,
sed ex duobus alijs capitibus.
Alterum est bonitas nature ra-
tionalis, cui proinde debetur
multo plus boni dū benè agit,
quam mali, dum malè agit;
ea enim quæ conueniunt
alicui per se; possunt illi abun-
dantius cōuenire, quā ea, quæ
conueniunt per accidens. Se-
cunda ratio est natura ipsius
boni, quod potest esse infinitū,
cum tamen malum non possit
esse nisi finitum; quam ratio-

Q. 5. nem.

nem egregie indicat. S. Thom.
 q. 5. de pecc. art. 1. ad quartū
 explicans cur beatitudo non
 crescat per additionē aliorum
 præmiorum sicut crescit mise-
 ria per additionem aliorū ma-
 lorum: quia, inquit, *sicut beati-
 tudo consistit in coniunctione ad
 Deum, ita miseria consistit in re-
 cessu a Deo, a cuius quidem si-
 militudine, & participatione re-
 cedit quis per cuiuslibet boni pri-
 uationem. Vnde quodlibet bonum
 priuatum facit magis miserum,
 licet non quodlibet bonum addi-
 tum faciat magis beatum, quia
 per bonum additum homo non
 magis Deo adhaeret, quam si ei
 immediatè coniungatur, sed per
 bonum subtractum magis a Deo
 elongatur.*

87. Confirmatur nostra con-
 clu-

clusio. Nam homo iustus per
actus bonos nil amplius mere-
ri potest de condigno quam
augmentum gratiæ, & gloriæ
sibi; ergo non potest mereri de
condigno primam gratiam pec-
catori. tū quia idem præmium
collatum inimico est longè esti-
mabilius moraliter, quam
collatum amico; tum quia est
longè æstimabilior transitus à
statu peccati mortalis meren-
tis pœnam æternam ad statum
filiij Dei; qui transitus fit per
primam gratiam, quam transi-
tus à prima ad augmentum
gratiæ; nemo enim negabit
esse plus distantiam inter mini-
mum beatorum & damnatum,
quam inter minimum beato-
rum & summum, & nemo
certus alioquin de sua beatitu-

dine cēseretur prudenter agere quasi eligens conditionem cum spe maioris lucri, quam cum iacturæ discrimine, si exponeret hāc certitudinem periculo dānationis propter spem quanticunque augmenti, loquor autem de prudentia monastica, & desumpta ex charitate in ordine ad bonum proprium: quidquid possit dici de prudentia per ordinē ad charitatem boni alieni.

88 Si contritio esset forma iustificans, adhuc posset utriusque defendi hominem iustificari gratis, quia acciperet ex diuina liberalitate tum potentiam supernaturalem ad contendum, quasi debitor pretiosa instrumenta à creditore ad laborandum opus egregium
pro.

pro satisfactione debitistū verò
contritionem ipsam ex vi co-
gitationis congruē quasi is qu
constitueretur à suo creditore
procurator ad largiēdam elee-
mosynam, & largiretur illam
sibi in satisfactionem debiti;
tamen vt defendamus cum
maiori proprietate hominem
iustificari gratis vt docent scri-
pturæ, & ex alia parte demus
etiam oppositæ sententiæ id-
quod alicubi scripturæ, & Pa-
tres indicāt, hoc est amorē Dei
super omnia cōiungi cum gra-
tia non tantum ex arbitraria,
lege Dei, sed ex intrinseca rei
natura, asserimus dici posse
contritionem esse formam ex
natura sua impossibilem
cum peccato, & tamen non es-
se formam iustificantem; po-
tuit.

tuit.

tuit enim habere hanc incompossibilitatē, eo quod pendeat essentialiter à fide Dei remuneratoris, & promittentis diligere diligentes se quæ dependentia non reddit eam contritionem magis dignam, aut meritoriā, quàm si a tali fide non dependeret; sicuti si Deus reuelaret, se velle iustificare statim omnes credētes, utiq; fides de hac reuelatione non esset magis meritoria, quam cæteri actus fidei, qui nō merentur de cōdigno iustificationem & tamen essentialiter pugnaret cū negatione iustificationis.

89 Cuius rei ratio est; quia hæc pugna proueniret ex essentiali connexionione cum ipsa forma iustificante, quam connexionionem non haberet ex

ma-

magnitudine suæ bonitatis, sicuti eam habet meritum de condigno, sed ex suis prædicatis physicis: sicut scientia Christi de hodierna iustitia Pauli habet essentialē connexionem cum hoc quòd Paulus sit iustus, non tamen per modum formæ, nec meriti. Neq; dicas hinc sequi, hanc Dei promissionem non esse liberalem; quia talis actus charitatis est essentialiter cõnexus cū iustitia, atq; adeo dū Deus promisit illi actui retribuere iustitiam, promisit aliquid, quod non poterat ei non retribuere. Respondemus enim, adhuc in ea reuelatione saluari & rationē promissionis & liberalitatis.

90. Promissionis quidem tū quia est de obiecto futuro; tum

quia

quia inuoluit liberam obligationem Dei de prestandis auxilijs ad contritionē necessarijs. Item *liberalitatis*; quamuis enim Deus non potuisset reuelare oppositum quippe quod erat aliquid inuerificabile, poterat tamen non reuelare hoc ipsum. In quo casu homo fuisset impotens ad amandum Deum super omnia amore illo supernaturali, cui est infallibiliter annexus status iustificationis ut iam explicuimus, quare illa reuelatio fuit liberalis si nō quo ad specificationē, quo ad exercitium; quemadmodum fuit liberale beneficium Dei reuelare mysterium Trinitatis, licet Deus non potuerit reuelare oppositum: potuit enim neutram partem re-

ue.

uelare, & sic relinquere hominem cum naturali impotentia ad habendam fidem Trinitatis. Cætera verò quæ addi possent ad vitandum circulum, in obiecto huius promissionis, eadem fermè sunt ac ea quæ diximus tum in *l. de actibus humanis* tum in hoc libro circa obiectum diuinę prohibitionis & diuini consilij, idèò hic præmittuntur.

91 Merita quidem Christi satisfecerunt æqualiter pro peccato mortali; & in hoc sensu fuit necessaria Incarnatio, vt scilicet cõiungeretur hæc duobus diuina liberalitas in remissione peccati, & æqualitas satisfactionis. Hæc autem æqualitas nõ satis explicatur per hoc, quod merita Christi subiecerint

rint

rint Deo aliquod ens infinitū
hoc est personam infinitam
ipsius merentis, & per hanc in-
finitatem obsequij possint co-
pensare quēlibet finitum con-
temptum. Vel enim loquimur
de re illa quam bonæ opera-
tiones Christi posthabuerunt
Deo tanquam obiectum mi-
nus amatum ac minus hono-
ratum, & procul dubio id non
fuit, nisi bonitas finita creatu-
rarum: vel loquimur de eo
quod Christus subdidit Deo
per suum obsequium, & humili-
ationē & certē cum illud ob-
sequium proueniret à volunta-
te creata quæ adorabat tan-
quam aliquid infinitum, &
maius se personalitatem diui-
nam, non potuit illam subde-
re Deo: maximè quia neque

po.

potest Deo subdi aliquid iden-
tificatū cū ipso Deo, cuiusmo-
di est personalitas illa, neq; fuis-
set honestum subdere Deo ali-
quid quod est æquè dignum,
ac Deus, & quod Deus ipse
non posthabet sibi.

92 Ratio igitur cur meri-
ta Christi sint maius obsequiū
Dei quam peccatum puræ
creaturæ, sit contemptus eius-
dem, est maior æstimabilitas
merentis quàm vilitas contē-
nentis: licet enim vterque sit
infinite inferior Deo; potest ta-
men Deus non despiciere purā
creaturam quamvis peccan-
tem, non tamen potest non
amare & honorare naturam
sibi hypostaticè vnitam; quo-
circa maior est quidem in cō-
spectu Dei vilitas offendentis,
quam

quam dignitas merentis, si lo-
quamus de vilitate entitatis,
non autem si loquamus de vi-
litate amabilitatis, à qua ama-
bilitate desumitur dignitas
meriti.

93 Explicatur prædicta
distinctio: si quidem poterat
Deus contemnere naturam si-
bi hypostaticè vnibilem, vt po-
tè quæ est aliquid contingens,
ac proinde vile in ratione en-
titatis, & non necessarium ipsi
Deo: Postquam tamen decre-
uit vniri hypostaticè cum illa,
non potuit eandem non pro-
sequi sempiternò amore, & ho-
nore. Hoc enim spectat ad di-
gnitatem ipsius Verbi vt illa
natura cui ipsū cōmunicetur
summa communicatione pos-
sibili ad extra, ametur à Deo
quan-

quantum est amabilis creatura, hoc est amore indissolubili, & supra omnes creaturas. Sicut enim datur actus fidei de perpetuitate ipsius fidei in genere usque ad finem mundi, quo actu posito, non potest Deus non conseruare fidem in Ecclesia, & sicut datur visio beatifica, qua semel posita, non potest beatus eam vel in indiuiduo, vel saltem in specie non retinere per totam eternitatem. & datur caracter sacerdotalis, quo posito non posset Deus non mittere suum filium sub hostiam ad verba sacerdotis, & datur merita Christi que in sententia probabili non potuerunt à Deo non acceptari in ordine ad præmium, pro quo applicabantur, ita vt

ex

ex allatis exēplis patet, vniuersè nō implicāt entia quę essentialiter supponāt hoc vel illud decretum de aliquo faciendo in posterum, ita vt in sensu cōposito cum talibus entibus repugnet Deum id non facere, non quidem ex defectu diuinę potentię, sed quia repugnat Deum operari contra suum decretum.

94 Inter hæc vero entia cōgruenter enumeramus vniuersalem hypostaticam, quę essentialiter supponat decretū Dei de nunquam dimitienda illa natura rationali cui semel sit hypostaticè vnitus. Idque suadet multis rationibus. Primo quia alioquin posset contingere, vt natura aliqua rationalis merens antea parem honorem

&

& adorationem cum Deo pos-
stea esset in inferno, & quod in
sententia eorum, qui dicunt,
esse eundem hominem siue
assumptum, siue non assum-
ptum positâ identitate huma-
nitatis, verificari posset hæc
propositio: *Hic homo qui nunc
est Deus, damnabitur.* Et certè
posset illa natura assumpta, de
hoc præscia, inuidere sortem
multis damnatis mitius quàm
ipsam in æternum cruciandis,
quæ omnia videntur incon-
grua diuinæ sapientiæ & digni-
tati.

95 Secundo sequeretur
contra communem sensum
scholasticorum, & fidelium,
vnionem hypostaticam non
esse summum beneficium in-
ter conferibilia, immo ne inter
col-

collata quod est à Deo. Nam maius beneficium esset visio beatifica certificans de sui possessoris felicitate perpetua quippe quam unusquisque naturaliter amat supra omnia alia bona separabilia ab illa.

96 Ratio autem à priori huius indissolubilitatis est quam indicat S. Thom. 3. parte quest. 50. art. 1. in corpore, & ex qua infert impossibile fuisse quod solueretur unio divinitatis à carne ipsius, quia scilicet sine poenitentia sunt dona Dei ac proinde non perduntur, nisi interveniat culpa ex parte nostra. At nulla culpa potuit esse in Christo utpote impeccabili. Ergo non potuit priuari dono unionis semel collato.

97 De essentia enim doni propriissime dicti, et prout differt

fert ab alijs beneficijs qualia
sunt *mutuum commodatum*
&c; est esse irreuocabile nisi
propter culpam donatarij. At
caritas, & amicitia est pro-
prijsimum donum, ex qua ra-
tione probat S. Thomas prima
parte qu. 39. art. 2. *donum esse*
proprium nomen Spiritus Sancti
quia inquit *donum est datio ir-*
reddibilis secundum philosophum
&c: & ratio gratuite donatio-
nis est amor, ideò enim damus
gratis alicui aliquid, quia volu-
mus ei bonum. Primum ergo
quod damus ei, est amor quo
volumus ei bonum: unde manife-
stum est quod amor habet ratio-
nem primi doni per quod omnia
dona gratuita donantur: Vnde cū
Spiritus Sāctus procedat ut amor,
procedit in ratione doni primi.

R

Hæc

Hæc S. Thom. Est ergo de ratione amoris esse *donum*, & hoc donum non potest haberi nisi ex favore, & eleuatione, vt docet idem S. Thom. art. præcedenti: cuius rei ratio est quia donum supponit eleuari creaturam a conditione serui. Nā seruo, vt seruo nihil potest donari: Atque huc spectat illud 2. Petri 1. *Pretiosa nobis promissa donauit, vt efficiamur diuina consortes naturæ.*

98 Hoc ergo donum pretiosissimum est sine poenitentia quo ad Deum, nisi nos illud per culpam abijciamus, Sed multo perfectius donum est vnio hypostatica, vt potest, quæ continet eminenter ipsam gratiam, & omnia alia dona. Ergo multo magis dicendum est

est illam esse inamissibilem nisi ex culpa donatarij. Sed hæc culpa implicat. Ergo est simpliciter inamissibilis.

99 Confirmatur: nam de ratione affectus vere amicitiae, secundum Aristotelem, Tullium, adeoque philosophos, & theologos vniuersè, est, velle quantum est ex se amicitiae perpetuitatem; nec enim esset verus amicus Petri, qui vellet amare Petrum per annum, & postea sine vlla eius culpa eum deserere. Sed constat ex fide Deum inire veram amicitiam cum hominibus per infusionem gratiae. Ergo non potest infundendo gratiam homini habere hunc actum: *Volo esse amicus huius hominis per decem annos, & postea volo sine eius cul-*

pa dissoluere amicitiam. Sed
 multo perfectior, & strictior
 amicitia est vnio hypostatica.
 Ergo. Hæc eadem indisso-
 lubilitas vnionis hypostaticæ
 probari posset alijs rationibus
 petitis ex conceptu perfectæ
 filiationis naturalis, quæ est
 vinculum indissolubile, &
 cui omnino debetur hære-
 ditas præciso crimine, hoc est
 visio beatifica, quæ affert
 metaphysicam certitudinem
 nunquam deficiendi à bono
 possesso.

100 Hinc est igitur (vt rede-
 amus ad institutã quæstionẽ)
 quod semel positã vnione hy-
 postatica maior sit in cõspectu
 Dei dignitas, & amabilitas filij
 sui naturalis, quã vilitas, & odi-
 bilitas peccatoris. Cæterum

fi

si ad satisfaciendum pro peccato requireretur tantus excessus dignitatis in merēte, quoad entitatem, quanta est vilitas offendentis, ne ipsum quidem Verbū in hoc sensu esset adeo aestimabile sicut homo est contemptibilis. Verbum si quidem non excedit dignitatem Dei, ac propterea non tantum superat Deum dignitate, quātam inferior Deo est peccator.

C A P V T VI.

De Infinitate Meritorum Christi.

IOI **A** Ffirmamus cum communi sententia merita Christi habere in-

R 3 fini

finitatem in hoc sensu, ut
mereatur de condigno quod-
cunque præmium possibile.
Omissis varijs rationibus mi-
nus efficacibus, probatur ex
fundamento nuper iacto:
nam unio hypostatica est
perfectissima cōmunicatio ad
extra quam Deus possit face-
re; & ideo ait Apostolus *dedit*
illi nomen, quod est super omne no-
men, ut in nomine IESU omne
genus flectatur, &c. Si enim esset
possibilis aliqua communica-
tio maior, & perfectior, utiq;
esset possibile aliquod nomen,
quod esset supra hoc datum
Christo, & Christus deberet
flectere genu in nomine alte-
rius, si ille existeret. Neq;
dicas, ea verba intelligi tantum
secundum id quod est de facto:
nam.

nam contra est, quia si hoc esset, æquè potuissent pronunciarī in creatione mundi de supremo Angelo; & ex vi illorum verborum præcisè non colligeretur Christum non esse creaturam sed verum Deum. Hinc sequitur, naturam humanam Christi habere summam perfectionem substantialem, & in actu primo quæ possit communicari vlli creaturæ. Maior enim, vel minor perfectio desumitur à maiori, vel minori cōmunicatione diuinitatis. Diximus *in actu primo*, nam perfectio in actu secundo est ipsa, fælicitas formalis, ad eòquè, creata quæ non potest à Deo tanta communicari quin in thesauris suæ potentia habeat semper diuitias inexhaustas.

R. 4. maio.

maiores : quocirca in hoc genere communicationis non datur maximum possibile.

102 Est ergo quidem Christus perfectior formaliter cum suis accidentibus, quam sine illis, & cum gloria corporis, quam in cruce. alioquin nil boni meruisset, dum illa meruit. Et posset de potentia absoluta reddi beatior per maiorem visionem Dei; non tamen posset habere principium perfectius substantiale omnium bonorum possibilium suæ naturæ. Sicut enim spectat ad infinitatem Dei esse id quo nil melius ex cogitari potest, ita spectat ad eandem ut eius summa communicatio tribuat omnem perfectionem quam tribui non implicat. Cum ergo non sit
su-

supra cōceptum creaturæ ha-
bere ex favore Dei ius, & di-
gnitatem ab obtinendum,
quodlibet bonum sibi pos-
sibile, vtique hoc ius, &
hæc dignitas debuerunt con-
sequi ad communicationem
subsistentiæ diuinæ. Cū autem
duobus modis alicui possint
tribui bona, primò tanquam
illi debita physicè, & indepen-
denter à merito, sicuti nobis
tribuuntur nostræ potentiæ na-
turales, secundò tanquam re-
compensatio operis laudabilis
sicuti præmia dantur benè me-
rentibus; & cum hic secundus
modus addat perfectionem
primo quia facit vt bonum sit
imputabile ipsi operanti, quo-
modo non est imputabile bo-
num physicè debitum; ideò

R s de-

debut natura assumpta habere vtrumque ius ad omnia bona sibi possibile : Non autem haberet hoc secundum ius perfectè si alicui merito ipsius nõ deberetur tanquam digna compensatio quidquid eius voluntas desideraret .

103 Non ergo merita Christi sunt infinita secundum se, & ratione bonitatis propriæ. Vnus enim actus Christi potuit esse melior, quam alius, & collectio plurium actuum melior quam vnicus actus. Alioquin non magis Christus placuisset Deo per obedientiam vsque ad mortem, quam si tenuissimum actum supernaturalem elicuisset. Et ideo disparem etiam habuerunt vim ad mouendum Deum in actu secundo.

cundo, vt patuit ex eo quod
Deus voluit re ipsa totam il-
lam collectionem meritorum,
& nō fuit cōtentus vnico actu
ad redemptionem humani ge-
neris. Et hoc prouenit ex fini-
tate entis creati, quod nun-
quam potest ad eum crescere in
vllō genere, vt per additamen-
tum non fiat maius, sicut alibi
demonstrauimus.

104. Hoc tamen nō obstan-
te, habent merita Christi quā-
dam infinitatem, quatenus
nullum est præmium quod si
eis rependatur possit dici supe-
rans dignitatem eorum. Ex-
plicari potest doctrina prædi-
cta hoc exemplo: si Deus pro-
misisset vnicum gradum visio-
nis beatificæ omnibus labori-
bus à nobis perferendis in tota

vita, utique illud obiectum esset dignum pro quo labores omnes perferremus, & tamen maiores vires in actu secundo ad nos mouendos habuit illa amplitudo beatitudinis quam Deus obtulit obseruantibus legem suam.

105 Hinc est, ne vnionem quidem hypostaticam alteri impetratam posse exhaurire valorem meritorum Christi: nam vt diximus sola vnio hypostatica nō est id maximum, quod Deus potest elargiri in ratione boni formalis, ac proinde non est quid infinitum simpliciter in ratione boni creati. Nec potest correspondere illi merito, cui debeatur omne bonum creatum excogitabile. Ex alia parte illa est quid summum,

num, & infinitū radicaliter & ut quo: nam per illam habetur substantia diuina, quæ est perfectio substantialis infinita, & tribuit ius ad bona creata, maiora, & maiora in infinitū, ergo ius illud, quod tribuit vna vnio hypostatica in ratione radice, ut potè infinitum, non expletur per impetrationem alterius vnionis hypostaticæ, quæ in ratione præmij, hoc est boni formalis, est quid finitum.

106 Neq; dicas: Sicut non spectat ad infinitā dignitatem Dei ut quicumque grauis cōtēptus illius mereatur pœnam quamlibet finitè in infinitum ita non spectat ad dignitatem Dei, ut meritū illius Naturæ cui Deus contingenter communi-
catur.

catur mereatur quodlibet præ-
mium finitè in infinitū. Nam
respondetur, disparitatem esse,
quoniam dignitas Dei non
tribuit homini peccatori ma-
litiā infinitam ad cuius ma-
litiæ mensuram sequitur puni-
bilitas. Potest enim dari maior,
vel minor oppositio cum infi-
nita dignitate Dei, atque adeo
maior, vel minor malitia in
peccato. Et hoc ipsum perti-
net ad dignitatem Dei ut qui
gravius illi opponitur, sit gra-
uius punibilis, utque nemo sit
infinite punibilis: esset enim
infinite malus, ac proinde in-
finite prudenter odibilis; atque
adeo etiam nullo modo pru-
denter conseruabilis à Deo, qui
debet aliquomodo diligere
omnia ea quæ sunt, & sine
cuius

cuius aliqua dilectione nihil
conseruaretur. At substan-
tia diuina substantialiter com-
municata dat infinitam boni-
tatem in genere bonitatis crea-
tæ. Sicut enim non potest
magis communicari, ita non
potest magis perficere. Ille
autem, qui est infinitè bonus
in aliquo genere, habet ius
physicum ad omnes perfe-
ctiones in actu secundo illius
generis, & si operetur mora-
liter tanquã talis, habet etiam
ius morale ad easdem, quod
ius non repugnat limitationi
creatæ, imò illam includit
nam creaturæ, & subditi est
habere ius ad præmium.

107 Quod si fingas dup-
plicem esse naturam hyposta-
ticè vnitã Deo, quarũ altera
petat.

petat oppositum, ac altera, ex quo videtur sequi merita utriusque non esse infinita, quandoquidem non valent ad obtinendum in omni casu possibili: Respondeo casum implicare, nisi Deus antea derogaverit iuri & meritis naturæ assumptæ, sub qua hypothesis non est contra infinitatem huiusmodi meritorum, ut nequeant aliquod bonum obtinere. Hæc verò implicancia, primo probatur in sententia identificatæ adæquatè diuina decreta cum Deo: cum enim utriusque naturæ assumptæ esset debita visio omnium diuinorum decretorum circa res ad se pertinens, in quolibet instanti, non possent pro priori signo desiderare aliquid, quòd pro signo

po

posteriori viderent Deo non placere. Alioquin pro eodem instanti haberent complacenciam de obiectis oppositis: non possent enim non conformari quoad rem volitam cum voluntate diuina clarè visa; si quidem illa voluntas videtur ab ipsis vt iam identificata cum Deo; quocirca non possunt illam clarè visam non summè amare, imo potius desiderare vt non identificetur cum Deo. Hinc est, implicare in illis duo desideria opposita, sed pertinere ad Deum non permittere vnum ex ijs desiderijs in vna natura assumpta ex suppositione quod velit permittere oppositū desiderium in altera.

108 Secundo probatur eadem

dem

dem repugnantia præscinden-
do à quacumque suppositione,
& conditione, cum enim que-
libet natura assumpta nō pos-
sit operari nisi ex perfectissima
charitate, vtique non posset
aliquid desiderare nisi sub hac
conditione explicita, vel im-
plicita: *nisi alia natura assumpta
oppositum velit*. Quod si amba
naturæ assumptæ facerent eius-
modi actum circa obiecta op-
posita, neutrius voluntas cen-
seretur affectiuè efficax. Ne-
què obstat sophisma quod po-
test fieri: *neutra esset efficax: ergo
vtraq; esset efficax, nã vtriusq;
efficacia pendet solum à negatio-
ne efficaciae in altera*. Non in-
quam id valet; sed argumen-
tū est eiusdē fallaciæ, ac cele-
bre illud sophisma de duobus
tacitè

tacitè affirmantibus, *tu nunc putas verum, tu nunc putas falsum*; vbi videtur non posse assignari altera exijs propositionibus tanquam vera, quin hoc ipso probetur eam esse falsam, & è contrario.

109. Id tamen est ita soluēdū: Si vtrāq; affirmatio sit omninò absoluta à qualibet alià conditione (in quo tantū casu versatur difficultas) vtrāq; esse falsam. Illa enim quæ dicit: *tu putas verum*: est falsa, hoc ipso quod ille alter non putat verum: At illa altera quæ dicit, *tu putas falsum*, non per hoc ipsum quod altera est falsa, est vera, vt contendit argumentum, sed falsa; quod licèt primo aspectu videatur negandum, tamen probatur: quoniam de
es-

essentia omnis affirmationis est affirmare aliquod obiectum à sui veritate distinctum vel realiter, vel formaliter, cui obiecto si affirmatio conformetur, est vera, si difformetur, est falsa. Quo circa omnis affirmatio affirmat aliquid aliud quàm veritatem vel falsitatem sui: *veritas* enim, & *falsitas* sunt predicata secunda, sicut qualibet relatio similitudinis, dissimilitudinis &c. quæ non possunt affirmari, nisi saltem confuse affirmetur aliquod predicatum fundamentale primum, ex quo confurgunt. Sic ergò omnis affirmatio affirmat aliquod obiectum fundamentale primum, ex quo desumatur eius veritas, vel falsitas.

¶ Ergò illa propositio, quæ

quæ dicit: *tu putas falsum*, intelligit hoc de aliqua falsitate, quæ sit difformitas alicui obiecto adæquato fundamentali contradistincto à veritate, vel falsitate ipsius propositionis id affirmantis. Sed tu nūc re ipsa non putas falsum in hoc sensu; nam obiectū à te affirmatum est quòd hæc mea affirmatio habeat aliquod obiectum fundamentale cui conformetur, & quod per hoc sit vera. Ergò illa propositio mea affirmat esse in te talem falsitatem, quam verè tu non habes, atquè adeò est falsa.

III Neque obstat, propositionem, quæ affirmat e. g. *Omnis cognitio est imago obiecti verificari etiam per se ipsam*, cò, quod ad veritatem propositionis

tio-

tionis ly *omnis* applicatum
alicui subiecto requirat, vt
quelibet singularia habeant
illud prædicatum, quod de
tali subiecto affirmatur. Res-
pondetur enim, eiusmodi pro-
positiones vniuersales necessa-
rias verificari per existentiam
illius necessitatis quam habet
causa prima non producendi
aliquid cui conueniat ille
gradus vniuersalis, sine tali
prædicato; & ideo dicuntur ef-
se veræ semper, & vbique, fa-
ciunt enim sensum non actua-
lis existentiae, quæ est aliquid
temporaneum, sed necessita-
tis, quæ est æterna; vel certè
eiusmodi propositiones satis
verificantur per conformita-
tem cum vno singulari; idem
quippe est in ipsis conformari
cum

cum vno, & cum omnibus participantibus eundem gradum essentialem.

112 Coeterum si aliqua cognitio affirmaret de omnibus cognitionibus prædicatum aliquod accidentale, quod conueniret alijs præter ipsam, vt e.g. *Nunc omnis cognitio distat ab hoc loco*, tunc quidem si tale prædicatum affirmaretur vt essentialiter, cognitio esset falsa, quia id non conuenit essentialiter illi gradui, sin autem affirmaretur vt cōtingens, esset vera, quia omnis ex ijs cognitionibus, quarū hęc est imago (nō est enim imago sui ipsius) habet hic, & nunc tale prædicatum.

113 His præmissis de veritate cognitionis, eodem modo

phi.

philosophandum est de efficacia volitionis, nulla enim volitio potest aut immediatè, aut mediatè pendere in sui efficacia à sua efficacia; sed debet velle obiectum à se contradistinctum, & sub conditionibus a se contradistinctis. Alioquin esset nugatoria, & inexplicabilis; ergo si quis dicit: *volo hoc nisi Paulus efficaciter velit oppositum*, intelligit de tota illa efficacia volitionis Pauli, quæ non includat efficaciam huius ipsius volitionis conditionatæ, Hoc supposito iam in casu questionis nostræ utraq; ex illis volitionibus haberet totam illam efficaciam, quæ non includeret efficaciam alterius; ergo utraq; esset efficax in eo sensu, in quo ipsa constitueretur ab al-

tera

tera tanquam conditio exclu-
sua efficacie in illa, Ex dictis
tamen videtur probabile vnā-
quamq; naturam assumptam
habere exigentiam physicam,
vt nulla alia sit assumpta.
Habet enim exigentiam phy-
sicam vt in nomine eius omne
genus flectatur vtque omnes
creaturæ sint illi subditæ, & ipsa
sit summa. De ratione autem
summi est esse vnicum.

CAPVT VII.

*Quæ nam obiecta Christus me-
ruerit. Vbi præsertim quæri-
tur de obiectis tempore, vel
natura præcedentibus Incar-
nationem.*

114

Certum est Christū
meruisse omnia
bona conducentia ad salutem

S

col-

collata post peccatū Adæ non solum nobis, sed etiā ipsi Adæ, & cæteris ante Christum genitis. Omnes enim redempti fuerunt per Christi sanguinem. Difficultas est quomodo id fieri potuerit sine mutua prioritate. quandoquidem gratia, & bona opera istorum habuerūt mediatum influxum in generationem ipsius Christi. Omitimus plures sententias ab alijs iam validè refutatas. Non satisfacit, quod aliqui dicunt Christū fuisse volitum à Deo pro aliquo instanti suæ vite independenter ab ordine ad rotam generationem, & vitam tempore antecedentem, & pro eo instanti meruisse gratiam progenitoribus sine aliqua mutua prioritate naturæ. Contra enim

enim est; quia hinc sequeretur
Virginem, & antiquos Patres
nullum habuisse influxum in
redemptionē generis humani,
quippe quæ facta est in cruce,
soluendo pretium peccati pro
omnibus simul: ac proinde nō
potuisse tūc Christum nisi val-
dè improprîè dicere *Mulier ec-
ce filius tuus* quia secundum
vitam, & durationem, quam
habebat tunc, non erat filius
illius, sed independens ab illa;
Et ipsa non poterat nisi ex er-
rore lugere mortem illius tan-
quam prop̄ ij filij, quoniam
pro eo instanti non intellige-
batur eius filius, sed potius
dabat operam, vt euaderet
eius filius respectu tempo-
ris antecedentis. Ex quo rur-
sus fit totam existentia, quam
Christus habuit postea, & ha-

bet nunc, esse etiam mediata
independentem à Virgine. Si
quidem existentia posterior nō
pēdet à priori mediata nisi per
immediatā. Si ergo semel ali-
qua existentia, hoc est duratio,
Christi fuit independens à Ma-
tre, tota duratio subsequens,
vt potè dependens ab ista, erit
independens à Matre.

115 Neque placet aliorum
via qui dicunt, Verbum pro si-
gno priori assumpsisse animā,
quā corpus, & pro eo signo
meruisse gratiā Virgini, & SS.
Patribus, per quam ab ipsis
corporaliter generaretur. Ex
hac enim sententia sequitur
primo fuisse aliquod meritum
Christi prius natura Incarna-
tione. Secūdo multos obtinuis-
se gratiam habitualement inde-
pendenter à Christi sanguine,
adeo.

adeoque Diabolum, & peccatum fuisse victum independenter à cruce. Tertio animam Christi non fuisse productam modo connaturali, hoc est ad exigentiam materiae dispositae, & sic posterius natura ad operationes matris Denique contra est; quoniam ambae istae sententiae fuerunt excogitatae ad vitandam mutuam prioritatem; cum tamen eadem difficultas soluenda sit passim in alijs materijs vt late ostendimus *in lib. de actibus humanis cap. 8.*

116 Soluenda ergo est haec difficultas per eam viam, quam ibi ostendimus probantes dari in Deo scientiam aliquam disiunctiuam, per quam res futuras cognoscit in aliquo priori signo antequam videat eas

§ 3. con-

connexas cum his, vel illis circumstantiis etiam causalibus, & à quibus res illæ dependent in suo esse. Hoc ergo modo videt Deus futura merita Christi sub disiunctione dependentiæ ab his, vel ab illis causis mediatis: & ab eiusmodi meritis mouetur ad volendum, ut dependeant ab istis causis, & non ab alijs, adeoque ad dandam gratiam virgini, & cæteris progenitoribus Christi ut habeant mediatum influxum in prædicta merita eiusdem Christi.

117 Tria verò in hac re sunt obseruanda. Primum est, hinc non inferri mutuam prioritatem inter duas easdem existentias. Nam Beata Virgo fuit causa mediata meritorum Christi.

se.

secundum existentiam realem
merita verò illa fuerunt causa
gratiæ in Virgine secundū exi-
stentiam intentionalem quam
habuerunt in mente Dei inde-
pendenter à Beata Virgine: si-
cut propterea datur similis
mutua causalitas inter media,
& finem; cum hoc tamen dis-
crimine, quòd finis causat
media secundum esse inten-
tionale quod ipse habet in sui
apprehensione; merita verò
Christi fuerunt causa gratiæ in
Virgine secundum esse inten-
tionale, quod habuerunt in sui
affirmatione.

118 Alterum est, quòd af-
firmatio intuitiua Dei de
aliqua existentia in tem-
pore, non est posterior natura
ad illam existentiam, quippe

S 4 quæ

quæ cognitio non causatur
ab obiecto sicut nostra, est ta-
men aliqua Dei affirmatio in
signo cōcomitanti cum obie-
cto affirmato, illa scilicet, quæ
determinatur ab ipsa existen-
tia quam obiectum habet in
se. Et quoties Deus mouetur
à tali affirmatione intuitiua ad
volendum aliquid aliud, non
potest illud aliud causare obie-
ctum talis cognitionis diuinæ.
Aliqua verò Dei affirmatio in-
tuitiua est in signo priori ad
obiectum affirmatum hoc est
illa, quæ determinatur non ab
existentia ipsa obiecti, sed ab
aliqua causa trahente infalli-
biliter sed remotè existentiam
illam cum indeterminatione
vt trahat per has vel illas cau-
sas proximas, & huiusmodi est
illa.

illa affirmatio intuitiua quam
Deus habet de aliquo obiecto,
determinatam à decreto in-
tentionis de illo obiecto ponen-
do per aliquod medium vagè,
& disiunctè volitum, siue tale
decretum intensionis sit inde-
pendens à scientia conditiona-
ta siue illam inuoluat vt in ca-
su nostro: Quæ affirmatio
vocanda potius est *preuisio*
quàm *visio*; ideoque illi non
applicatur ea doctrina, quam
tradidimus in libro de *acti-
bus humanis* cap. 8. ab asser-
tione 98. vsque ad 105. illa
enim habet locum in ijs ad
quæ volenda mouent Deum
aliqua *vt visa*, sicut ibi loqui-
mur, & non *vt præuisa*, de quo
est sermo in præsentia.

119 Tertium quod obser-

S 5

uo

uo, est, non omnem quidem
scientiam visionis in Deo esse
causam reivisæ, vt multi pu-
tāt, sed aliquam, hoc est illam,
quæ est pura præuisio, & quæ
relinquit Deum adhuc indif-
ferentem ad volendum quod
illa res existat dependenter
ab his, vel ab illis causis. Illud
verò effatum satis commune
Patribus, *non ideò ego operor
quia Deus præscit, sed ideò Deus
præscit quia ego operor*; perly
ideò non significat causam, sed
determinatiuum. liberum rei
non necessariæ: omnes enim
res non necessariæ sunt deter-
minabiles ab aliqua libertate
ad alterutram partem, & illi
libertati imputantur per eam
particulam *ideò*; Ità dicimus
ideò concurrere habitum carita-

is quia voluntas vult: licet enim concursus ille, & ea volitio inter se nō distinguantur, ac proinde hęc non sit causa illius, tamen *ly vult* explicat determinatiuum liberum atq; adeo sub eo conceptu conuenit ei volitioni *ly ideo* respectu sui ipsius expresse sub alio conceptu, nempe *concurfus prouenientis ab habitu*.

120 Similiter ergo dicimus:

Deus præsicit quia ego operor, quoniam complexum ex diuina præsicientia, & mea operatione est obiectum non necessarium constans ex duabus partibus inseparabilibus, cuius determinatiuum liberum est non præsicientia Dei, sed mea operatio: Hoc tamen non impedit quin illa præsicientia

S 6 pos-

possit esse causa mediata mee
operationis. Quam doctri-
nam debent admittere inter
cæteros quicumque utuntur
scientia media Dei ad expli-
candam efficacitatem gratiæ
in priori signo ad nostram bo-
nam volitionem.

121 Neque ex hoc modo
explicandi influxū meritorum
Christi in gratiam progenito-
rum sequitur principium me-
riti, hoc est primam gratiam
posse cadere sub meritum, &
sic corruere argumēta Augu-
stini probantia contra Pela-
gianos primam gratiam gratis
collatā; Respōdetur enim, me-
ritum debere prævideri in in-
diuiduo ad hoc ut sit causa
præmij. Alioquin si præuisio
meriti disiunctiui posset cau-
sare

fare præmiū, sequeretur quod
esset causa præmij meritum
conditionatum, quod non erit,
sed esset. Finge enim Deū præ-
uidere meritū futurū depen-
dēter disiūctiuè à gratia A, vel
à gratia B. utiq. hoc non po-
test esse vnum & idem meri-
tum: nam aut est vera senten-
tia, quod volitio sit affixa es-
sentialiter cognitioni, & gra-
tiæ, à qua dependet, & hoc
posito non potest sub disjunc-
tione diuersæ gratiæ præui-
deri eadem volitio meritoria:
vel non est vera, & hoc po-
sito ratio meriti includit in-
trinsecè cognitionem, & gra-
tiam præcedentem. Eadem
quippè volitio in hac secunda
sententia potest esse vel nihil
vel minus, vel magis merito-
ria.

ria.

ria prout supponit diuersā cognitionē, & gratiā præcedentē. Si ergo nō potest Deus prædare idē meritū sub disiunctiōne dependentiæ à diuersa gratia, sed tantū meritū disiunctiue diuersū, utiq. depēdēt ab hac præuisione non potest remunerari meritū A, quod erit, quia hoc pro eo signo nō præuidetur determinatē; neq. pro eo signo potest remunerari disiunctiue meritū A, vel B. nam meritū B. nullo modo erit, sed esset, atque adeo non meretur præmium, sed mereretur.

122 Priuilegium fuit meritoꝝ Christi extendi ad præterita. Cætera enim merita nō merentur nisi effectus præsentis, aut posteriores temporis. Siquidem quamuis decretū Dei,

Dei, quod meretur bona opera nostra fuerit precedens, hoc est ab aeterno, tamen in illo decreto non est aliquid diuersum esse nunc, & fuisse ab aeterno. Quare tum causae morales, tum physicae non possunt exigere aliquam voluntatem Dei praesentem, quin exigant eam fuisse antecedenter. At effectus talis voluntatis debet esse quid non prius tempore ad ipsum meritum. In hoc enim differt commutatio iustitiae à retributione praemij, vt in contractibus commutatiuis non sit de natura vnius rei, quae commutatur, dari antè, vel post aliam. Et sic potest dari praetium ante rem, vel res ante pretium: at retributio debet esse ex natura sua effectus meriti.

riti.

riti: & sic voluntas eam dandi
 debet moueri à merito, vt exi-
 stente vel tunc cùm datur re-
 tributio, vel antea. Potest qui-
 dem Deus liberaliter dispen-
 sare in hac conditione, & mo-
 ueri ab oratione futura ex. g.
 ad concessionem præsentem,
 vt demonstraui in *libro de*
actibus humanis. Sed hæc anti-
 cipatio, vt indicaui, supe-
 rat dignitatem meriti finiti,
 quippe quod imitatur causas
 phycas, & non habet ius in
 præteritum.

123 Et ratio à priori est,
 quia meritum est institu-
 tum propter duo bona: primò
 vt eius spes alliciat ad bene
 operandum: Secundo vt ille
 qui est bonus per meritum,
 reddatur felix per proemium:

vtra-

vtraq. autē ratio ostēdit regu-
lariter proemiū nō debere an-
tecedere meritum. Sed ambæ
istæ rationes cessant respectu
Christi, ille quippe tanquam
ex se inclinatissimus ad opera-
tiones optimas, non egebat in-
uitamento futuri boni : Et rur-
sus cum eius merita essent in-
finita, constituebatur per illa
tam bonus moraliter vt ei de-
beretur non solum omne gau-
dium de bonis præsentibus, &
futuris, sed etiam de præteritis,
ac proinde dignus in cuius
gratiam poni deberent omnia
ea obiecta præterita ex
quibus Christus esset
tūc percepturus
gaudium.

G A P V T VIII

An Christus meruerit per actus pendentes à visione beatifica, & an per obsequantiam mandatorum: ubi qualis fuerit obedientia Christi & de illius impeccabilitate, vel necessitate ad optimum.

20124 **M**eruit Christus per actus pendentes à visione beatifica; alioquin cū non habeat fidē, meruisset per actus pendentes à cognitione imperfectiori, quā sit ea, ex qua dependet meritum purę creaturæ, nullus enim habitus.

bitus nō theologicus, & proinde nō habens pro obiecto formali Deum, est equè perfectus in eodem genere, ac habitus theologicus: at nullus datur habitus intellectiuus theologicus præter fidem, & lumen gloriæ, quorum altera tendit in Deum obscure, alterumclare.

125 Accedit quòd ad perfectam rationem voluntarij requiritur cognosci singula, in quibus est actus, & præsertim cognosci personam ipsius operantis per cognitionē immediatam, & experimentalem, cui substituitur hoc nomen ego vt alibi explicauimus. Et quidem ly ego in Christo dicit substantiā diuinam, ratione cuius verificabatur: Ego, &

Pa-

Pater unum sumus, At cognitio immediata, & experimentalis substantiæ diuinæ non est nisi visio beatifica: ergo ad omnes actus volūtarios Christi præexistebat visio beatifica. Neq. hinc sequitur aliquod absurdum, quasi visio beatifica Christi, vti tendens in omnia futura, iam supponat eorum esse futurum, atque adeo non possit esse principium meriti in ordine ad illa; nam hæc eadem difficultas valet in Deo, cuius cognitio beata sine dubio extēditur ad omnia futura, & tamen est principium omnium futurorum. Sicuti ergo in Deo ponimus varias cognitiones virtualiter in varijs signis, ita in Christo possumus ponere varias visiones
bea-

beatas, aliam quidem primariam, quæ tendat in obiectum simplicis intelligentiæ diuinæ, & in illam scientiam visionis, quæ versatur circa res independentes à meritis Christi; alias verò secundarias dependentes à decretis factis ex Christi meritis, & existentes in varijs signis subordinatis.

126 Neque obstat, hinc sequi charitatem Christi non fuisse meritoriam ut pote quæ necessariò sequitur ad visionem beatificam. Respondemus enim vel hanc necessitatem in beatitudine amandi Deum esse ad quendam actum caritatis primarium duntaxat, quo beati velint Deo bona necessaria & ea contingētia, quæ non possunt non velle, veluti amare illum semper super

per

per omnia &c. vel hanc esse
 necessitatem vagam, & non
 determinatam; siquidem non
 potest Beatus non amare Deū,
 vt sic, potest tamen non ama-
 re illū hoc determinato amo-
 re, quo velit Deo hanc gloriā
 extrinsecā, & hęc obiecta secu-
 daria nō cōnexa cū felicitate
 Dei, neq. necessario volenda ab
 amico Dei. Ceterū quod cari-
 tas beatifica Christi fuerit me-
 ritoria videtur haberi ex S.
 Th. 3. p. q. 19. ar. 3. ad. 1. vbi
 tamen notat hanc vim meri-
 toriā cōuenire illi actui quate-
 nus est actus viatoris, non
 quatenus est comprehensoris.

127 Constat ex Scriptura,
 Christum meruisse per obediē-
 tiam, & per obseruantiam
 mandati. Certum est etiam

cum

eum fuisse impeccabilem saltē
ratione visionis beatificæ. Imò
asserimus eum fuisse impec-
cabilem etiam ratione vnio-
nis cum subsistentia diuina.
Nam per illam vnionem red-
debatur filius naturalis Dei,
ac proinde amicus Dei sūma
amicitia possibili inter Deum,
& creaturas. At quælibet ami-
citia cum Deo constituit ali-
quam impeccabilitatem in
amico Dei. Sed sicut amicitia,
ita & impeccabilitas habet va-
rios gradus. Minima quidem
amicitia est illa quam Deus
habet cum nobis viatoribus.
hec enim neque est indissolu-
bilis pro tempore futuro, neq;
etiam est talis pro tempore
præsenti, vt excludat omnem
offensionem leuem. Imo ne

gra-

grauem quidem offensionem presentem excludit nisi in casu diuiso: nā Deus hic, & nō erat indifferens ad nō habendum illū hominem pro amico si hic voluisset peccare.

428 At amicitia perfecta est talis vt amicus velit efficaciter quantum potest durare semper in amicitia. Item excludit omnem etiā leuem offensionem. Denique non compatitur pro eodem instanti in amico voluntatem indifferenter ad habendum, vel non habendum quantum est ex se alium pro amico. Ideo hæc secunda amicitia est illa, quam habent Beati cum Deo, quæ est essentialiter æterna, & incompossibilis etiam cum peccato veniali, & quæ reddit

los impeccabiles non solum
in sensu composito, & impo-
tentia consequenti, sed etiam
in sensu diuiso, & impotentia
antecedenti. Repugnat enim
statui felicissimo Beatorum
quod videant Deū in illo ipso
instanti sic dispositum erga il-
los, vt si vellent peccare, &
euadere eius inimici, non ne-
garet eis concursum ad id fa-
ciendum.

129 Quod si visio beatifi-
ca, multo magis ipsa filiatio
Dei naturalis præstat hanc a-
micitiam perfectissimam. Et
ideo natura humana Christi
non solum in sensu compositi-
to, sed etiam in sensu diuiso
ab vnione hypostatica nõ po-
tuisset peccare simultate po-
tentia cum ipsa vnione. Imò

T pro-

probabile est Christum non potuisse habere hanc potentiam tempore quidem antecedenti ad unionem. Spectat enim ad perfectionem filij Dei naturalis scire quod Deus numquam fuit paratus ad habendum pro inimico.

130 Hæc impeccabilitas Christi difficilè componitur cum eius libertate in obseruatione mandatorum, ac proinde cum merito obedientiæ. Plures explicationes ab authoribus excogitatæ refelluntur ex eo, quod non saluent meritum in ipsa obedientia, sed in circumstantijs non imperatis, quarum executio proinde ad obedientiam non pertinebat.

131 Dixerunt aliqui Christum obediuisse liberè, quia pote-

rat petere dispensationē quā
se impetraturum sciebat. Id
tamen habet vnicam, sed gra-
uem difficultatem, quoniam
Christo non fuit mandata
mors quomodocumque; sed
mors iuxta officiū & nomen
Saluatoris illi datum à Deo,
hoc est mors in redemptionē
generis humani, ergo mors
meritoria. Sed hæc per te,
quatenus meritoria, includit
nō petitionē dispensationis. Er-
gò ipsa nō petitio dispensatio-
nis fuit illi mandata & per
consequens fuit illi non libera.
Respondent fuisse illi præcep-
tum disiunctiue, vt vel more-
retur, vel peeteret licentiam
non moriendi. At si hoc est,
aqualiter obediisset per vtrā-
libet partem disiuncti: Et sic

T

2

non

nō debemus admirari eius obediētiā per quā fuit obediens *vsq.* ad mortē, mortē autem crucis. quē enim fuisset obediens sine morte, & sine crucē. Item cōtra est, quia bene quidem saluatur per hoc quomodo Christo fuerit liberū mori non autem quomodo fuerit ei liberū nō obedire. Et tamen eius obedientia, vt obedientia, debuit esse libera, & meritoria, vt saluentur locutiones Scripturæ.

132 Alij dixerunt fuisse Christo iniunctum disiunctiue vt vel moreretur, vel non redimeret genus humanū. Sed contra est primo quia nouum est apud PP. & Schol. nō fuisse determinatē mādata Christo redēptionē hominū. Secūdo quia non potest fieri tale man-

mandatum disiunctiuū quod sub altera parte disiuncti includat aliquid physice necessariū illi, cui mandatur; ex. g. non potest mihi fieri mandatum, vt vel peragam opera iniuncta, vel non lucrer indulgentias: non enim est in mea potestate lucrari indulgentias sine illis, sed Christus si voluisset redimere genus humanum sine morte, per te, peccasset, atq. adeo non redemisset, ergo hoc ipso non potuit ei iniungi vt non redimeret sine morte.

133 Tertio cōtra est, quoniā omne exercitium necessariū voluntatis est in priori natura, quā exercitium liberum ex doctrina Sancti Thomæ satis communiter recepta; nā ob.

iectū exercitij necessarii prius,
& validiūs trahit volūtatem,
quam obiectū exercitij liberi.
Et ideo actus inefficaces ne-
cessarii sunt gratia Dei præ-
ueniens, & disponunt in actu
primo ad volitiones liberas.
Sed hoc obiectum quod est,
velle adimplere hoc disjunctum
erat obiectum necessario vo-
libile respectu Christi, ergo
Christus in priori natura ad
liberam electionem huius vel
alterius membri habuit hunc
actum: hoc autem actu sup-
posito, illa electio subsequens
non habuisset meritū, & lau-
dabilitatem obedientiæ, quia
per illam Christus non decre-
uisset obedire vt sic, sed, sup-
posita iam volūtate obedien-
di, eligere potius, hanc partem,
quàm.

quàm aliam; quod, vti non
erat ei præceptum, ita non
addebat nouam obedientiæ
laudabilitatem.

134 Probabilius ergo est
Christo non fuisse iniunctam
mortem per tale mandatum,
quod redderet ei illicitum ob-
iectum oppositum. Per hoc
enim vnicè saluatur quomo-
do exercuerit obedientiam li-
beram, & per cōsequens quo-
modo in ipsa obedientia for-
maliter meruerit. Et quamuis
Christus teneretur lege natu-
rali, de qua videtur recurrere
eadem difficultas; tamen in
ipsa lege naturali sufficit in-
uenire impossibilitatem phy-
sicā respectu Christi, cui prop-
ter vnionem hypostaticā in-
honestas operationum oppo-

sitarum legi naturali, quam
alioquin potuisset facere, red-
diderit illi impossibiles tales
operationes. Sed non est ne-
cesse ut meruerit formaliter
per obedientiam talis legis: sicut
est necesse ut meruerit per
obseruantiam mandati dei
quo disputamus, ut pote, quod
fuit impositum illi tanquam
materia meriti. Et confirma-
tur, quia caritas est plenitudo
legis; & tamen per actum cari-
tatis ut sic quatenus est pleni-
tudo legis continens in voto om-
nem obseruantiam legis, Chri-
stus non meruit ut pote per
actum necessario conexum cum vi-
sione beatifica; licet meruerit
per eandem quatenus exten-
debatur ad opera superroga-
tionis ut diximus. Ergo non
mer-

De Incar. &c. Cap. VIII. 441
meruit per impletionem legis
obligantis, vt sic.

135. Lex ergo naturalis
fuit imposita Christo, non ad
hoc vt Christus per eius ob-
seruantiam mereretur, sed ne
alioquin Christo essent licitæ
actiones, quæ sunt intrinsecè
malæ. At mandatum positi-
uum fuit ordinatum ad dan-
dam illi materiam laudabilis
obedientiæ circa obiectū mo-
lestum. Ergo non debuit esse
rigorosū atq. ad eò necessitans
Christum; & auferens illi om-
nem libertatem & laudem in
executione illius; quia hoc fuisset
cōtra finem talis mandati.

136. Et sanè etiam lex na-
turalis nō videtur eodem mo-
do imposita Christo ac nobis;
nec enim Deus intimauit Chri-

T s sto;

sto; *situ violaueris hanc legem,*
ego te auersabor, sicut intima-
uit nobis. Nempe, cum impli-
cet Deum exercere auersatio-
nem erga Christum; idem hoc
fuiſſet ac dicere: *situ violaueris*
hanc legem, producā chimeram.
Sed tantum fuit intimatum.
Christo, illas actiones ex gene-
re suo displicere Deo; & ex vi
huius cognitionis fuit redditum
Christo impossibile velle actio-
nes talis generis. Impossibili-
tas autem orta ex vi huius mo-
tius cogniti, *quia hæc displicent*
superiori denominat omisso-
nem talium actionum *obedi-*
tiam; non tamen obedientiam
laudabilem; quis enim laudat
Christum ex eo quod non
blasphemauerit; sicut laudat
ex eo quod fuerit obediens vs-
que

que ad mortem ?

137 Igitur videtur pugna-
re cum perfectissima amicitia
præceptum eiusdem rationis,
ac illud, quod puris viatoribus
iniungitur, hoc enim præcep-
tum est comminatorium, &
mouet per modum timoris:
Timor autem, & minæ cum
perfectissima amicitia non
coniunguntur. Et hæc etiam
est ratio, cur non potest dari
pura creatura naturaliter im-
peccabilis; nam omnis crea-
tura est naturaliter serua Dei,
ac proinde talis, quæ debeat
Deū timere, & quā Deus pos-
sit mouere per præceptum cō-
minatorium.

138 Sine rigoroso tamen
præcepto saluatur perfectissi-
ma obedientia, vt constat ex

T 6 S:Th.

S. Thoma 2. 2. q. 104. art. 5.
ad 3. vbi distinguit vnam obe-
dientiam sufficientem ad sa-
lutem, per quam religiosi obe-
diunt in ijs, in quibus obedire
tenentur : aliam verò perti-
nentem ad cumulū perfectio-
nis, per quam obediūt in om-
nibus licitis . Et ratio est ipsa
honestas specialis obedientiæ,
quæ est *reuereri intellectum, &
voluntatem Superioris, tanquam
regulam proprii iutellectus, &
voluntatis* : hoc autem multò
perfectius fit, si conformemur
cum voluntate non im-
ponente necessitatem pecca-
ti ; præsertim si ex alio capite
ista voluntas appareat satis
efficax, vt infra explicabitur.
Saluatur quoq; ex hac doctri-
na quomodo fuerit impositū

Chri-

Christo aliquatenus præceptum, quamuis magis propriè vocari debeat *mandatum* vt loquuntur scripturæ; nã vt ait S. Thom. d. quæst. 104. art. 1. in corp. *mouere per rationem, & voluntatem est præcipere*, ergo ad præceptum saltem in aliqua cõgrua significatio-
ne non requiritur obligatio rigorosa, sed tantũ prædicta motio: & art. 2. ait *voluntas superioris quomodocunq; innotescat, est quoddam tacitum præceptum, & tantò videtur obedientia promptior, quantum expressum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen superioris intellecta*.
Vbi procul dubio loquitur de præcepto nondum obligante, quale ad perfectissimam obedientiã sufficere dicit art. 5. cit.

Neq;

139. Neque per hoc confundimus tale præceptū cum consilio. Consilium enim vel est voluntas Superioris manifestantis illam non qua superior est, sed perinde ac si effectus priuatus, vel certè est voluntas ex suo modo tendēdi tenuis, & parum efficax, dum scilicet superior non vult adhibere media efficaciora ad obtinendū id quod suadet. At quando aliquid proponitur à superiore quatenus superior est, & ita proponitur vt imponatur moralis necessitas subdito id exequendi, quamuis non ex motiuo timoris, sed amoris & honestatis, iam superior adhibet medium valde efficacius ad id obtinendum, quàm adhibeat erga subditos peccabiles, dum
il.

illis iniungit præceptum com-
minatorium: & ex alia parte
non potest adhibere medium
efficacius ad obtinendam a ta-
li subdito impeccabili non so-
lum actionem ipsam materia-
lem, sed illam vt laudabilem,
& meritoriã. Ergo si subditus
conformetur huic voluntati
superioris, habet perfectissimã
honestatem *obedientie*.

140 Quod si dicas: adhuc
magis meritorium est operari
ex voto, quam non ex voto,
quia votum aufert libertatem
licitam oppositi, ergo dum au-
ferimus Christo præceptum
reddens illicitum oppositum
ūtique auferimus illi aliquod
fundamentum meriti. Respō-
detur, etiam magis meritorium
esse nobis operari ex fide ob-
scura,

scura, quam si haberemus cognitionem claram, & operari cum resistantia partis inferioris quàm sine illa; quæ tamen rationes meriti cum aliundè dicant imperfectionem, non fuerunt in Christo, sed abundè in eo compensabantur ex magnitudine caritatis &c. Ita etiam operari sine libertate licita ad oppositum, & ex timore indignationis diuinæ, est aliquod fundamentum meriti, & ideo reddit laudabiliore actionem factam ex voto, sed includit imperfectionem inconuenientem filio Dei naturali.

¶ 141 Ideò probabile est Christum & Beatos non habere necessitatem physicam (sed solum moralem) ad optimum cum indifferentia tantum ad

æqua.

æqualia . tum quia difficile
saluatur quomodo hæc ne-
cessitas in creatura compo-
natur cum aliquo merito:
tum quia certe imminueret
valde meritum atque adeo in
creaturis melius est eam non
habere, maximè quia redderet
eas incapaces mandati libere,
& cum merito obseruabilis;
quandoquidem mandatum
semper dicit essentialiter magis
placere id Superiori, quàm
oppositum. Quod si obijcias;
melius est esse incapacè, quàm
capacem imperfectionis mora-
lis. Respondeo *imperfectionem
moralem* posse accipi duplici-
ter. Primo propriè quatenus
impedit aliquem gradum cha-
ritatis habitualis, atque adeo
reddit subiectum minus ap-
tum ad suum vltimum finem,

in

in ordine ad quem desumitur
rei perfectio, vel imperfectio
Et in hoc sensu fateor bonam
esse incapacitatem imperfe-
ctionis moralis, quæ imperfe-
ctio in eo sensu non potest, ne
physicè quidem esse in Christo
& Beatis, ut potè non potenti-
bus iam crescere, vel decrese-
re in caritate, & in coniunctio-
ne cum ultimo fine. Secundo
imperfectio moralis potest acci-
pi minus propriè, quatenus si-
gnificat carentiam alicuius
melioris operationis possibili,
& in hac acceptione nego me-
liorem esse incapacitatè, quæ
capacitatem physicam imper-
fectionis moralis in ijs agen-
tibus quæ sunt capacia im-
perfectionis physicæ, &
non possunt habere perfe-
ctionem moralem infinitam
cuius-

cuiusmodi sunt omnia agentia creata; nam ex vna parte nihil maculatur anima ex eo, quod defectus illius vltioris perfectionis sit liber; quando illa vltior perfectio non est debita per vllam legem; ex alia parte melius est habere libertatem ad illum defectum perfectionis moralis possibilis ad hoc, vt detur capacitas ad perfectionem maiorē, & magis meritoriam, quæ resultat ex libera electione obiecti melioris, & ex actu obedientiæ liberæ. Quare in solo Deo bona est incapacitas prædictæ improprie imperfectionis moralis, vtpote qui aliunde est capax perfectionis infinitæ.

142 Quod si dicas, pertinet ad perfectissimā amicitiam

ea-

eadem velle, & eadem nolle
in omnibus, ac proinde in-
possibilem esse cum amicitia
perfecta indifferentiā ad nolē-
dum id quod placet magis al-
teri amico, hoc est Deo; res-
pōdemus, duplicem dari ami-
citiā; aliam quidem in actu
primo, aliam in actu secundo:
vtique ad hanc vltimam spe-
ctat placere amico perfectissi-
mē in omnibus, & hanc habēt
de facto (sed absque necessita-
te vt infra) erga Deum Beati
& Christus: ad illam primam
vero, quam illi habent neces-
sariō cū Deo (quippe antece-
denter ad omne præsens exer-
citium propriæ voluntatis) per-
tinet physica necessitas non
displicendi, imo placendi
amico, non autem placendi

per-

perfectissimè in omnibus atq;
adeò habendi cū illo perfectis-
simā amicitia in actu secūdo,
sed tantū includit ad hoc vlti-
mū necessitatem moralem .

143 Et ratio est, quoniam
amicitia in actu primo quan-
tumuis perfecta, dicit duo.
Alterum est impossibilitas non
habendi mutuum amorem, &
concordiam in actu secundo:
alterum est inclinatio summa,
quæ haberi potest, ad amorem,
perfectissimum . Hic autem
amor perfectissimus resultat
ex eo, quod alter liberè velit
amico summè placere : ergo si
amicitia perfectissima in actu
primo inferret nō tantum mo-
ralē; sed physicam necessitatē
ad eligendū quod alteri sum-
mè placet in actu secūdo, utiq;
esset

454 *Liber Quintus*
esset radix minoris amoris
quàm fit is qui potest dari in-
ter eos, inter quos non interce-
dit hæc necessitas summa. Et
per consequens non esset per-
fectissima amicitia in actu pri-
mo, non enim esset composi-
bilis cum amicitia perfectissi-
ma in actu secundo.

C A P V T IX.

*De motivo quod habuit Deus ad
Incarnationem, ubi de ordine
diuinorum decretorum.*

144 **N**on potuit Deus
vnicuique decreto
executiuo velle simul & per-
missionē peccati, & Incarnatio-
nem in remediū ipsius. Nullū
enim decretum Dei potest esse
tale vt habeat à priori essentia-
lem connexionem cum pec-
cato

cato; maximè quia si Deus
vellet permissionem peccati
propter Incarnationem Re-
demptoris, vt Redemptoris, ef-
ficaciter volitam, deberet etiã
velle efficaciter ipsum pecca-
tum. Qui enim vult medium
remotum propter aliquem fi-
nem ad quem illud medium
non conducit nisi per medium
proximum, debet velle
etiã ipsũ mediũ proximũ vt-
pote sine quo mediũ illud re-
motũ esset inutile. Sed permis-
sio peccati est mediũ remotũ,
& non conducēs ad finem In-
carnationis nisi mediante ipso
peccato, quod est medium
proximum: ergo non potest
Deus velle efficaciter permis-
sionem peccati propter Incar-
nationem efficaciter volitam,
quin

quin cum eadem efficacia velit ipsum peccatum. Sicuti non potest quis velle efficaciter conducere equum, ut petat Neapolim, quin cum eadem efficacia velit conscendere ipsum equum, ut pote quod est medium proximum ad iter, & sine quo conductio equi esset inutilis.

145 Neque etiam potuit Deus velle Incarnationem ad reparationem peccati sub conditione, *si forte per scientiam mediam vidisset quod peccatum in talibus circumstantiis esset futurum, sed quoniam non conveniebat opus adeo perfectum esse quid merè occasionarium: ideo decreuisse in eo priori Incarnationem etiam independenter à peccato conditionate futuro: ut aliqui philosophantur*

tur

tur scientia media qualis ponitur ab autoribus quos impugnamus, est independens ab omni decreto diuinæ libertatis, ac proinde non potest à Deo haberi in posteriori signo ad vllum suum decretū; cum enim Deus operetur cum perfectissima ratione voluntarij, debet in quolibet actu suæ voluntatis operari cum præscientia omnium illarum veritatū, quæ non dependent ab illo ipso actu voluntatis diuinæ.

146 Rursus contra eādem sententiā est, quia vt alibi ostendimus Deus non potest velle aliquid tanquam medium determinatè vtile ad aliquem finem, quin re ipsa per tale medium cōsequatur illum finem, alioquin posset in eodē instāti

oig V quam-

quamuis pro diuersis signis
& amare, & contemnere illa
eādem vtilitatem: ergo hoc ip-
so quod voluisset Incarnatio-
nem determinare tanquam
medium vtile pro redemptio-
ne peccati possibilis, non po-
tuisset peccatum non sequi.

147 Probabilius est non so-
lum aduētum Christi in hunc
mundum, vt aliqui docent, sed
ipsam substantiam Incarna-
tionis decretam esse à Deo
propter redemptionem pecca-
ti tanquam propter motuum
necessarium ad hoc numero
decretum. Non enim Patres
videntur distinguere *Incarna-
tionē ab Aduentu* sub ista ratio-
ne, sed quatenus *Aduentus* est
solemnitas quædam, in qua
Ecclesia celebrat vel tempus

pro

proximum Incarnationi, vel expectationem veterum Patrum de Incarnatione. Imo in symbolo Niceno prius commemoratur descensus de Cælis tanquam ex termino à quo, quam Incarnatio tanquam terminus ad quem.

148 Accedit aliquos Patres tam apertè pronunciare Verbum non fore incarnandum nisi præcessisset peccatum, vt hanc aduersariorum explicationem non recipiant, & secundum eos alij sint exponendi. Ita Iren. adu. hæres. cap. 14. *Si enim nõ haberet caro saluari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset.* Cyrill. dial. 5. de Trin. ante medium: *Sciat quod humanitatis crimina illi diuinitatis gloria occasio fuerint.* Athan.

han. serm. 3. con. Arr. *Necessitas indigentia hominum interior est, qua sublata carnem non induisset. Accedit optima ratio S. Thomæ: quòd scilicet de ijs, quæ pendeant ex diuina libertate, nihil aliud scire possumus, quã id quod ipse Deus nobis reuelauit. Cum ergo in Scripturis nullum aliud explicetur motiuũ Incarnationis quam peccatorum redemptio, non debemus aliud motiuum finale comminisci.*

149 *Neque obstat, perfectissimum Dei opus non debuisse esse quid occasionatũ; atque a deo dependens ab euentu peccati humani. Respondemus enim id verificari nisi illud perfectissimum opus sit essentialiter occasionatum, &*

in.

indecernibile independenter
ab aliqua occasione quam
Deus non poterat intendere .
Porro opus Dei perfectissimū
nō fuit Incarnatio quomodo-
cumque, sed Incarnatio ad fi-
nem redimendi per mortem
suos inimicos . Nam *miseri-
cordiæ eius super omnia opera eius* .
Nullum autem opus mise-
ricordiæ maius quàm istud .
At qui hoc opus non erat
decernibile nisi dependenter à
peccato, hoc est ab occasione
non volibili efficaciter à Deo .
Et ideo non disconuenit perfe-
ctissimum Dei opus fuisse quid
occasionatum , sed potius per
hoc patet, arcanum illud, quo-
modo cum summa bonitate
Dei conueniat possibilitas pec-
cati in creaturis, nisi enim pec-

catum esset possibile, esset etiā
impossibile Deo perfectissimū
exercitium suæ bonitatis.

150 Neque item valet, hinc
sequi minus fuisse amatum a
Deo Christum, quàm nos;
quandoquidem ordinavit In-
carnationē Christi ad salutem
nostram tanquam ad vnicum
motiuum finale; Cum tamen
potius in Tridentino dicatur
causam finalem nostræ iustifi-
cationis esse gloriam Christi.
Hoc enim argumentum pec-
cat in multis. Primo in eo quòd
supponit ex nostra sententia
sequi finem Incarnationis fuisse
se solam salutem hominum di-
stinctorum à Christo; cum ta-
men re ipsa ex nostra senten-
tia sequatur eiusmodi finem
fuisse salutem omnium præde-
stina-

stinatorū, & præcipuè illorum
qui sūt prædestinati ad maiorē
gloriā, atq; adeò qui sūt à Deo
prædilecti. Sed ipse Christus
est prædestinatus ad gloriam
improportionabiliter maiorē,
quam omnes electi simul; er-
go secundum nostram doctri-
nam præcipuus finis Incarna-
tionis est ipsa gloria Christi.

151. Secundo etiam peccat
in eo quòd non distinguit In-
carnationem vt sic ab Incar-
natione in hac numero natura
ex. g. Pontifex vult creare
Cardinales vt expleat nume-
rum sacri Senatus, ac proinde
creatio Cardinaliū vt sic non
fit gratia illorum qui creātur:
sed tamen quoniam æquè ex-
pleretur numerus cooptando
hos, vel illos; ideo quod hī

464 *Liber Quintus*
determinatè cooptentur, fit
gratia ipsorum; & fere æstima-
tur tanquam præmium, & be-
neficium perinde ac si tota
illa electio non haberet aliud
motiuum. Sic ergo assumptio
huius numero naturæ est facta
adæquatè in bonum Christi;
quandoquidem genus huma-
num saluari potuisset per as-
sumptionē cuiuslibet alterius
indiuuidui. Quod spectat ad
Tridentinum, fatemur iustifi-
cationem nostrā ordinari ad
gloriā, quæ inde resultat Chri-
sto; sed hoc non tollit quin In-
carnatio partialiter ordinetur
ad nostrā iustificationem
& salutem, nam Incarnatio, &
gloria accidētalis Christi sunt
res diuersæ: quare prima po-
test ordinari ad aliquid quod
ordi-

ordinetur ad secundam.

152 Censem tamen Deū habuisse voluntatem quādam conditionatam, mere speculatiuam, per quā ei placuerit Incarnatio etiam sub conditione non cōmissi peccati. Cum enim Deus cognoscat omnes veritates conditionales contingentes, vtique hanc cognitionem circa ea, quæ non dependēt à voluntate creata, potest habere dependenter ab aliqua voluntate propria.

153 Non tamen habet has volitiones, vt aliqui existimāt in priori signo, antequam videat num illæ circumstantiæ sint euenturæ. Hoc enim neque est necessarium, neque relinqueret Deo libertatē formalem ad vllū ferè actū abso-

V s lu.

lutum, neque propterea ad illud actum quo exaudit nostras preces iam existentes, aut quo nobis largitur aliquam gratiam. Eiusmodi enim actus Dei in talibus circumstantiis sequeretur necessario ex decreto conditionato precedenti, & per consequens nullam laudem, aut gratiarum actionem mereretur. Sed habet istas volitiones posteriores natura ad visionem de negatione huiusmodi circumstantiarum. Hinc est eiusmodi volitiones esse merè speculativas, hoc est, non operativas. Supponunt enim essentialiter negationem illius conditionis, quæ esset requisita ad hoc ut operarentur. Nec ideo tamen sunt superflue: siquidem reddunt Deum laudabilem in

De Incarnat. &c. Cap. IX. 467
amore huius, vel illius obiecti
possibilis.

154. His suppositis videtur
congruere vt Deus circa Incar-
nationē habeat voluntatem,
qua illam approbet, atq; amet
etiam in casu cōditionato non
commissi peccati: quoniam sic
ex vna parte saluatur, Verbū
ex vi præsentis decreti non
fuisse incarnandum nisi in re-
demptionem humani generis,
ac proinde veras esse locutio-
nes Patrum, quòd si Adā non
peccasset Verbum non fuisset
incarnatum, intelligendo hoc
respectu causarum, quæ hinc, &
nunc existebant, sicuti solet
dici: *nisi fuisset tuus Pater, tu
non esses natus*; quia scilicet hinc
& nunc non erat alia causa
cur ille nasceretur; quamuis sit

V 6 pro.

probabile quod Deus fecisset il-
 lum producturus dependenter
 ab alio patre, si hic defuisset. Ex
 alia parte per hoc saluamus,
 quomodo Christus videat in
 Deo summam dilectionem er-
 ga se ipsum, per quam in nul-
 lo casu possibili reprobaui-
 eius existentiam, sed pro quali-
 bet possibili circūstātia præru-
 lit illū Angelis Adę & omnibus
 alijs creaturis: item saluamus
 quomodo Christus ne specula-
 tiuè quidem necesse habuerit
 gaudere de peccato Adę & de
 nostris malis, quod videtur per-
 tinere ad maiorem charitatē
 Christi erga nos. vidit
 enim æquè se futu-
 rum Deum,
 etiam
 Adamo non peccante.

C A P V T X.

*De unione hypostatica. Quomodo
in Christo sit una persona &
duplex natura: ubi multa de
conceptu naturæ substantiæ,
Personæ. De distinctione &
unionis ab extremis, & mul-
ta de modis.*

155 **P**ER unionem hypo-
staticā ita factum
est vnum per se ex humanitate
Christi, & personæ Verbi; vt
neque fuerint duæ personæ,
neq; vna tantum natura. Non
quidem fuerunt duæ personæ
vt volebat Nestorius, quoniam
illa vnio fuit substantialis; hoc
est per quam vna substantia,
communicauit suum esse sub-
stan-

stan-

stantiale alteri substantiæ: Porro conceptus rudis substantiæ vt alibi diximus, desumitur ab illa cognitione experimentaliquam habemus de nostro indiuiduo. Et quemadmodum in eo experimur duo prædicata, hoc est; *nostras operationes esse in nobis*, & *non è conuerso*; Item *illas esse bona nostra*, & *non è conuerso*; ita nomine *substantiæ* intelligimus id quod habet alterum ex prædictis prædicatis, scilicet vel quod sit *fundamentum*, cui alia res iniuntur (sicuti est materia prima) vel sit id, quod *dominetur in toto supposito*; & cuius bono cetera seruiant cuiusmodi est forma substantialis. Notio autem accidentis desumitur per analogiam ad illas affectiones, quas

ex.

experimur in nobis, & quæ ca-
rent utroque prædicato præ-
dicto . Ideo sæpè Aristoteles &
cum eo S. Thomas præsertim ,
3. p. q. 11. art. 5. ad tertium
ait *ens, & bonum* prædicari sim-
pliciter de sola substantia , &
secundum quid de accidente:
non quia, inquit, ipsum habeat
esse, & bonitatē, sed quia eius su-
biectum est ens, & bonum .

156 Hæc est ratio cur gra-
tia habitualis , quamvis non
emanet ex aliqua radice ante-
cedenti, & quamvis sit princi-
pium nouarum operationum ,
& quidem nobilissimarū , non
tamen sit substantia : quia sci-
licet est in nobis, & operatur in
bonum sui subiecti, non in bo-
num suum: E contrario anima
est substantia , quoniam ita est

in

in corpore, vt corpus sit institutum in bonum animæ, & nō è conuerso. Id vero, per quod vna substantia communicatum esse alteri substantiæ, vel per quod ab ea separatur, vocatur *substantiale* analogicè: est enim id quo substantia completur, & constituitur in suo vltimo esse, vel sistendo in se, vel accipiēdo perfectionem ab alia substantia. Et ideo tam vnio, quam separatio, hoc est subsistentia, (de qua infra) est aliquid substantiale, vt quo, scilicet pertinens formaliter ad constitutionem entis substantialis: Cæterum cum nequid sit primum fundamentum, cui cætera innituntur, sed potius id alijs innitatur, neque sit id in cuius bonū cætera fiūt a

natura, valde accedit ad rationem accidentis; & ideo potest esse quid supernaturale, quod de nulla propria substantia verificatur vt ostendimus in *lib. de Gratia.*

157 Cum ergo persona sit *natura rationalis indiuidua substantia*, hoc est sit *totum substantiale rationale*, hoc ipso quod Verbum est intrinsecè vnitum humanitati, sequitur nō esse ibi duas personas, creatam, scilicet, & increatam: nō enim est persona id quod non est totū substantiale, sed perficitur intrinsecè ab alia aliqua substantia. Itē sequitur nō resultare in eo composito aliquā personam nouam, sed totum illud compositum subsistere in persona Verbi: Nam Verbum

bum

bum; utpote ens infinite perfectum, non recipit aliquam novam perfectionem, & aliquid novum esse intrinsecum ab unione cum humanitate, neque illud compositum est aliquid perfectius quam solum Verbum, quare id quod complet Verbum in esse Verbi est illud idem quod complet totam perfectionem illius compositi: Propter quam rationem negat S. Thomas, Verbum ibi esse partem. Cum ergo Verbum in eo composito sit totum, non mirum si Verbum est unica persona illius compositi. Hinc vero sequuntur duo, Alterum est, solum suppositum divinum posse assumere sibi alienam naturam: Nam omne aliud ens, utpote finitum, constitueret

ret cum illa natura sibi vnita aliquod compositū perfectius se, adeo quæ non subsisteret in propria perfectione, sed euaderet pars alicuius tertij quod esset integrum suppositum. Alterum est, solam naturam diuinam posse subsistere in pluribus suppositis; nam omnis natura finita faceret quid perfectius cum tribus, quàm cum vno, ac proinde non subsisteret in vno sed in complexo ex tribus.

158 Ex alia parte remanserunt in Christo duæ naturæ integræ, neque resultauit tertia natura, vt visum est Euticheti. Idque seu natura sumatur tanquam principium intrinsecum operationum, seu sumatur tanquam species, &

ultimus finis naturæ, quam
vtrâque acceptionem agno-
uit S. Thom. 3. p. q. 2. art. 1. in
corp. ratus in hac questione
nomen *naturæ* accipi in poste-
mo sensu. Porro sunt in Chri-
sto duo integra principia ope-
rationum: quamuis enim in
eodentur operationes *thean-
dricæ*, quæ non possunt proue-
nire nisi ab homine Deo, hæc
tamen non proueniunt ab in-
trinseco a cunctis componen-
tibus quæ sunt in illo toto: neq;
perficiunt cuncta ea quæ con-
stituunt illud totum; sed afficiunt
& perficiunt intrinsecè solâ na-
turâ creatâ, & sic illa sola ha-
bet rationem naturæ respectu illa-
rum, utpote quæ sola per eas
mouetur: operationes autem
diuinæ & increatæ non suat

id,

id per quod operatur ab intrin.
seco natura creata, neq; sūt ali-
quid ordinatum in bonum
ipsius, ac proinde respectu illa-
rum sola diuinitas est natura.
Quo circa eadem ratio quæ
probat in Christo non resultas-
se nouam personā distinctam
a persona Verbi, si attentè con-
sideretur, probat etiam in eo
non resultasse tertiam natu-
ram.

159 Item si nomen *natura*
accipiatur in altero sensu, hoc
est vt significans speciem: &
ultimū finē intentū naturæ cę-
tera ad illud ordinantis, non
fuit in Christo tertia natura,
si quidem natura diuina est
ens infinitè perfectum in se,
atque adeo non potest esse
medium ab aliqua Natura or-
dinatum ad constituendum.

ali-

aliquod aliud totum : ergo ex
 vnione inter Deum , & huma-
 nitatem non resultat aliqua
 species tertia intenta à Natura
 per istās duas res componentes
 illud totum . Explicatur magis
 hæc ratio, quia in omni specie
 substantiali debet assignari
 aliquid in cuius bonum intrin-
 secum cætera sint ordinata , &
 ex quo illa species desumat
 suam vnitatem tanquam à
 forma seu recepta , seu inre-
 pta : ut in Christo, neque diui-
 nitas est ordinata ad bonum
 intrinsecum humanitatis ne-
 que humanitas ad bonum in-
 trinsecum Diuinitatis.

160 Obijci potest Verbum
 non esse vnum per se nam per
 se significat ex intentione na-
 tura : sed natura non intendit
 illud totum , quippe quod est
 supra

ergo ex
huma-
aliqua
Natura
nentes
r magis
i specie
signari
intrin-
ata, &
sumat
uam à
inrece-
ue diui-
onum
tis ne-
um in
Verbum
nam per
ione na-
intendit
quod est
upra

supra Naturā . Nego tamē se-
quelam , & ad probationem
distinguo assumptum : Vnum
per se est vnum ex intentione
naturæ, hoc est non infra intē-
tionem naturæ, nec spretum a
natura; concedo ; hoc est non
supra intentionem nature, ne-
go: Si quidem natura ideò non
intendit illud compositum
ineffabile, non quia non æsti-
met illud gratia sui plusquam
æstimet alios effectus substan-
tiales naturales, qua ratione
dicitur non intendere ea quæ
sunt vnum per accidens, sed
quia adeò estimat vt censeat
illud sibi nec esse debitum, nec
possibile . Cæterum ex suppo-
sitione quod possit illud habe-
re, amat illud gratia sui, & mul-
tò plus amat, quam supposi-
tum

tum pure creatum, quod re-
sultaret in humanitate Chri-
sti.

¶ 161 Queri potest: Cur Deus
per suam subsistentiam potest
facere humanitatē subsistentē,
& non potest per suam ubica-
tionem, vel durationem face-
re illam ubicatam, vel duran-
tem, & sic de alijs effectibus
formalibus? Ut hanc molestā
difficultatem dissoluamus ad-
uertendum est tria esse genera
entiū: Quædā sunt mera perfe-
ctiones alterius; huiusmodi sūt
accidentia, quæ sūt entis entia,
& vel habent perficere, vagē
hoc, aut illud cui indifferentē
possūt vniri, & vocātur *res*, vel
habent perficere determinatē
certa indiuidua, & vocātur *mo-
di*: Alia entia sunt perfectiones
sui

fui simul, & alterius, & huius-
modi sunt formæ substantia-
les, quæ ordinantur quidem
ad perficiendum aliquod su-
biectum, sed non subserviunt
suo subiecto vt accidentia,
quin ex subiecto recipiunt per-
fectionem propriam, ad quam
ordinantur: & ideò ab Aristo-
tele dicuntur esse in alio *tan-*
quam pars. sunt enim *pars en-*
tis completi primò intenti à
natura. Hæc duo genera en-
tiū, hòc ipso quod sunt intrin-
secè in alio, communicant illi
suam perfectionem, & deno-
minationem; nam ad hoc
ipsum sunt instituta. Tertiū
genus entis est quod habet ef-
se vnice gratia sui, & non ordi-
natur ad perficiendum aliud:
huiusmodi sunt substantiæ sim-

X

plices

plices completæ, vt Angelus, & Deus. Sed cum hoc discrimine inter vtrumque, quod Angelus non est sua perfectio in actu secundo, sed perficitur per accidentia distincta; Deus verò vt pote nullius distincti indigus, est per se formaliter omnis perfectio sua.

162 His positis ad dubitationem respondemus, in hoc differre vocationem Dei, (idē dico de duratione, cognitione &c.) ab vocatione creata, quod vcatio Dei existit in bonum sui, atque adeò habet ex sua essētia vcare se ipsam, & non aliud ens cui adueniat, quare, quantumuis vniatur alteri, non tribuit illi hunc effectum formale. At formæ seu accidentales seu substantiales

incōpletæ existūt vel in bonū
alterius vt primæ, vel in ordine
ad constituendum aliquod to-
tum melius se solis, vt secun-
dæ: ideò non possunt esse in
aliquo subiecto quin tribuant
ei illam perfectionem. Hinc
habes cur vbicatio Dei non
constituat Christū in loco &c.
quod si faceret æquè infinita
perfectio necessaria Dei debe-
ret cōstituere Christum *ens in-
finitè perfectū necessario*, quod
implicat in terminis.

163 Reliquum est expli-
care alteram partem quæs-
tionis, cur nempè subsistentia
Dei vnita faciat humanitatem
subsistentem. Dico igitur, de
ratione vnionis intrinsecè ali-
quod subiectum afficientis ef-
se, illud aliquo modo perfice-

re per id cui vnit tale subiectū:
hic enim est primus conce-
ptus vnionis: & ideo Deus est
actus purus, & non capax re-
cipiendi intrinsecè vnionem,
quia non potest ab alio perfici.
Igitur impossibile est, Deum
vniri intrinsecè creaturæ quin
perficiat formaliter creaturā:
non quidem dando illi hanc
vel illam denominationem
peculiarem v. g. *vbicati cogno-
scentis* &c. nam si daret vnā
ex his daret etiam alias, cum
non sit maior ratio vnus, quā
alterius, adeoque faceret *Deum
per essentiam*, hoc est, *ens habens
omnes perfectiones*. Nullam
ergo talem denominationem
dat, quoniam entitas Dei non
est duratio, vbicatio, aut co-
gnitio alterius, sed sui ipsius:
dat

dat ergo tantū hunc effectum formalem; qui est, *esse unitum intrinsecè Deo infinite perfectio*: & quoniā in ratione perfectionis substantialis in actu primo, & contingenter communicatæ hæc perfectio est infinita, utriusque non potest augeri; & ideo creatura *subsistit* in ea perfectione. Nihil ergo mirum si recipiat a Deo unito effectum formalem *subsistentis*.

164. Dices: ergo si natura diuina uniretur humanæ immediatè, hæc subsisteret per illam ex eadē ratione. Negatur tamē sequela; nā quicquid sit an casus sit possibilis cū ipsa natura diuina nō subsistat p se ipsam, sed per subsistentiam virtualiter distinctam, non posset natura creata sistere in ipsa natura

X 3 tura.

tura diuina, sed subsisteret per
eas subsistentias in quibus sub-
sistit ipsa diuinitas, hoc est in
tribus personis. Quod si vr-
geas quare ergo potest filiatio
diuina vnita naturæ creatæ da-
re homini denominationē *filiij*
æquè enim Dei filiatio est ex
natura sua filiatio entis secum
identificati, non autem distin-
cti, sicut duratio Dei vbicatio
Dei &c. Respondemus hanc
denominationem *filiij* haberi
in Christo dupliciter, primo
excommunicatione idioma-
tum, de qua infra, & de hac
non est difficultas, nam eodē
modo potest vocari *æter-
nus infinitus* &c. per commu-
nicationem idiomatum, ac
proinde recipere omnes deno-
minationes quæ conueniunt
Deo.

Deo. Alio modo conuenit Christo quatenus homini hæc denominatio & hoc secundo modo vt bene notat Vasquez. ca non habetur a filiatione Dei quatenus filiatio Dei est, sed ab ente diuino qualicunq; intrinsecè vnito, quippè quod facit, ens creatū rationale cui vnitur, *filium naturalem Dei*. Nam *filius naturalis* est is qui non per gratiam accidentale sed ratione suæ substantiæ habet ius ad patrimonium alterius à quo procedit: Ens autē diuinum vnitum creaturæ rationali dat ei ius substantiale ad hæreditatem Dei, & ideò Christus Math. 3. fuit vocatus filius à tota Trinitatè secundū expositionē Hadriani Pontif. in ep. ad Episc. Gallecię & Hisp.

licet aliqui Patres probabili-
 liter etiam explicent illum lo-
 cum Math. de Christo quate-
 nus Deo. Et eodem modo vo-
 caretur *filius Dei* subsistens in
 Patre vel in Spiritu Sancto. De
 facto tamen non dicitur Chri-
 stus *filius Verbi*, nisi cum hoc
 addito, *quatenus homo*, ne alio-
 quin hæ voces sumantur in
 sensu erroneo. Cæterum si
 conueniret Christo vt homini
 denominatio *filij* quatenus
 specialiter subsistit in secunda
 persona, vtique conueniret il-
 li etiam vt homini, denomina-
 tio *spiratoris*, atque adeò pos-
 set, dici: *Christus vt homo spirat*
Spiritum Sanctum.

165 Unio hypostatica est
 aliquid præter existentiam
 Verbi, & existentiam humani-
 tatis.

tatis: Hoc patet ex eo quod poterat existere vtrumq; quin existeret vnio, & tamen non potest aliquid existere quin existat id cum quo ipsum ad æquate idētificatur alioquin idem existeret, & non existeret: hoc argumentum, quod euincit etiā in Philosophia vbi cationem, durationem, actionem, & vnionem esse aliquid distinctum saltem logicè à pura entitate rei, quæ ab illis denominatur; nō tamen probat, hoc distinctum esse quid potius intrinsecū, quam extrinsecum, potius præsens, quam præteritum: neque probat non dari aliquam simplicem entitatem, in qua identificentur omnia hæc prædicata, ita vt, ex. g. diuersa duratio enti-

X 5 tatiuè

tatiuè sit illa, quæ simul est essentialiter vnio, ac illa quæ nõ est vnio &c. Per hoc enim semper saluaretur illud principiu, quòd diuersa denominatio dicat aliquid diuersum ex parte obiecti.

166. Afferimus tamen vnionem hypostaticam esse aliquid intrinsecum humanitati. & distinctum nemine cogitante à cæteris modis: Intrinsecum quidem, quia illam perficit, & quia nos eandem notionem habemus *vnionis*, & *intrinseci*, scilicet per experientiam nostrorum actuum, quos experimur esse in nobis, vt alibi dictum est. Rursus est aliquid distinctum à cæteris modis propter illa argumenta, per quæ probauimus tū in lib.

de.

De Incarn. &c. Cap. X. 49
de actibus humanis; tum in lib.
de fide, Naturam non identifi-
care in vnica entitate illa præ-
dicata substantiæ adueniētia
quæ voluit posse inuicem se-
parari, sed instituisse tot enti-
tates quot sunt illa prædicata
quorum vnum mutatur im-
mutatis cæteris. Exempli gra-
tia quia voluit, ratione albedi-
nis posse separari à ratione dul-
cedinis non instituit ens quod
simul esset albedo, & dulcedo,
et quod totum corrumpere-
tur in lactè quando lac acescit
et succederet aliud ens quod
esset solum albedo; sed insti-
tuit duas entitates quarum al-
tera esset solum albedo, altera
solum dulcedo.

167 Quod si obijcias: non
sunt multiplicanda entia sine

X 6 neces-

necessitate, et Natura nō facit
per plura quod potest per pau-
ciora. Aduertendū est in his ef-
fatis plurimum æquiuocatio-
nis inuolui : natura enim in-
tendit substantias gratia ip-
sarum, et accidentia (vel mo-
dos substantiales, qui in hoc
assimilantur accidentibus) pro-
pter substantias tanquam
propter finem intrinsecum,
et immediatum; substan-
tias verò irrationales propter
rationales, quæ solæ sunt ama-
biles amore beneuolentiæ, tam-
quam propter finem extrinse-
cum, et mediātū : in substan-
tijs ergo Natura quærit quan-
tum perfectionis potest ex vi
causarum quæ sunt in hoc or-
dine rerum; quia hoc ipsum
est bonum ipsarum substantia-
rum

rū quas amat propter ipsas. At
in accidētibus separat potius
perfectiones quantum potest
commodè; quia hoc ipsum est
bonum substantiæ in cuius
gratiam accidentia producū-
tur; ne scilicet vno accidente
amisso tota perfectio deperda-
tur; sicut est bonū diuitis ha-
bere thesaurum in multis mo-
netis, & non in vna tantum, ,
qua amissa fieret mendicus.

168 Præter quàm quod, sæ-
pè vsus vnius perfectionis po-
test, saltem per accidens, repu-
gnare cum vsu alterius perfe-
ctionis, ac proinde melius est,
ne forte tales vsus mutuò im-
pediantur, quod huiusmodi
perfectiones sint realiter distin-
ctæ. Et ita Aristoteles primo
poli. ait prouenisse ex pau-
per-

pertate fabri delphici, q̄ eodē
 ferro vteretur ad plures vsus;
 Naturam verò quæ non habet
 inopiam instrumentorum, sole-
 re vnum vni applicare; quo-
 niam id aptius est ad bene ope-
 randum. Quare statutis se-
 mel perfectionibus, quas Na-
 tura voluit esse in substantia
 per accidentia, aut per modos
 substantiales ab ipsa substantia
 principali distinctos, potius di-
 stinxit illas perfectiones quan-
 tum potuit in plures entitates:
 vt in prædictis locis considera-
 ui.

169. Supradicta ergo axio-
 mata non sunt vera in sensu, in
 quo obijciuntur, sed in alio lon-
 gè diuerso, scilicet illud primū
 significat, Naturā numquam
 producere aliquod ex illis
 enti-

entibus, quæ sunt bona solū vt
media, nisi id necessarium sit
ad totum illud bonum quod
ipsa intendit vt finē: hoc enim
spectat ad prudentiam ipsius
naturæ operantis. Illud verò
secundum axioma significat,
si Natura per vnā simplicem
aut breuiorem operationem
potest consequi finem suum,
non adhibere plures, & lōgio-
res: & ideò operatur per lineā
rectam vt simplicissimam, &
breuissimam.

170 Neque hæc vnio est
aliqua terminatio æterna in-
trinseca Verbo, per quam Ver-
bum respiciat humanitatem
Christi, & cuius loco esset in
Verbo alia terminatio separa-
tiua si Verbum nollet assume-
re humanitatē, vt aliqui philo-
so.

sophantur, rati proinde in singulis personis diuinis esse eiusmodi terminationes separatas ab omnibus suppositis possibili- bus, cū quibus de facto nō vniūtur. Nā cōtra hanc doctrinam primo est, autoritas S. Th. qui 3. p. q. 2. art. 7. apertè ait hanc vniōnem esse, quid creatum non existens realiter in Deo, sed in natura humana. Contra est secundò quia ex contraria sententia sequeretur Christum non esse terminum omnipotentiae diuinæ: nam id quod adderet Christus supra meram naturam humanam, esset aliquid planè increatum, & sic non proueniens ab omnipotentia. Tertio quia sequeretur, aliquid esse in Patre quod non est in filio præter hoc

hoc quod, est esse Patrem, cōtra
id quod habetur ex Euangel.
Ioannis; *omnia mea tua sunt, &
tua mea*: Ex quo infert Conc.
Flor. spirationem actiuam esse
etiam in filio. At sententia,
quam impugnamus, ponit in
Patre terminationem separati-
uam ab humanitate Christi;
quæ terminatio non est in filio
neq; cōmunicatur Filio. Id ve-
ro nouū est in Theol. & ener-
uaret argumenta contra Gre-
cos. Denique sequetur, aliquod
prædicatum Dei intrinsicum
esse essentialiter & formaliter
perfectionem creaturæ; atque
adeo esse aliquid ordinatū ad
creaturam, tanquam ad finē
cui. Nam illa terminatio se-
ipfa essentialiter perficeret crea-
turam, & totum suum esse, seu
exi-

exi-

498 *Liber Quintus*
existentiale, seu denomina-
tium vtcumque loqui libeat,
haberet in ordine ad hūc effe-
ctum formalem.

C A P V T X I

*An per unionem hypostaticam
Natura humana Christi car-
uerit aliquo positiuo, ubi de
subsistentia creata, de Ne-
gationibus, & de Relationibus
& de precisione obiectiua.*

171 **A** Sserimus primò
ex eo quod Con-
cilia definiuerint nō mansisse
in Christo subsistentiā creatā,
minimè inferri eam addere
supra naturā aliquid positiuū,
quasi alioquin definitio illa
esset nugatoria. Cōcilia enim
tantummodo intendunt sta-
tuere,

tuere, vnionem illam esse sub-
stantialem, & huiusmodi per
quam humanitas Christi non
remaneat aliquid *totum*, sicut
remanet Energumenus non
obstante vnione cum Dæmone
inhabitante, & sicut remanet
Cælum non obstante vnione
cum Intelligentia. Per has
enim vniones non perfici-
tur substantialiter vel homo,
vel Cælum, nec eorum opera-
tiones euadunt veræ operatio-
nes Dæmonis, aut intelligen-
tiæ. Hoc ergo definierunt Cō-
cilia contra Nestorium. Et qui-
dem nomine *subsistentiæ* apud
veteres non intelligebatur il-
lud vltimum, per quod Natu-
ra subsistit in se, sicuti apud
Recentiores, sed intelligebatur
ipsum totum substantiale, vt
benè

benè obseruat Vasq. Quare
 Concilia negando in Christo
 subsistentiam creatam, nega-
 runt dumtaxat *totum substan-*
tiale creatum. An verò *totum*
 diceret supra partes ipsum esse
totius distinctum à partibus
 unitis, vel potius diceret ali-
 quem modum substantialem
 què Recentiores vocant *subst-*
stentiam, vel diceret solam ne-
 gationem, erat quæstio meta-
 physica nihil pertinēs ad my-
 steria fidei, & ad intentū Con-
 ciliarum.

172 Cæterum S. Thomas
 3. par. q. 33. art. 3. & q. 4. art. 1.
 ad 3. supponit, hypostasim ad-
 dere aliquid posituum supra
 Naturam, dum ex hoc inferri
 non fuisse conueniens vt Deus
 assumeret aut Naturam an-
 geli.

gelicam, aut humanā præexi-
stentem, ne scilicet Naturæ au-
ferret aliquid q̄ antea habebat.
Sed hæc opinio S. Tho. videtur
fundari in altera ex duabus
sententijs merè philosophicis,
quæ apud Recentiores extra
scholam D. Thomæ non sunt
valde communes. Altera est il-
la plurium Peripateticorum,
quòd totum habeat aliquod
esse distinctum à partibus vni-
tis, & quòd eiusmodi esse sit
principium operationum quæ
proueniunt à toto. Ex quo
colligit S. Doctor. q. 6. de mi-
raculis art. 3. in corp. Intelli-
gentias non esse causas com-
positorum materialium, quo-
niam illud quod in his produ-
citur, nō est forma, sed compo-
situm ex Aristotele; & ideo, in-
quit,

quit,

quit, causa compositi debet esse
se composita, & non forma
simplex, sicut est Intelligentia.

173 Altera sententia est,
existentiam distingui ex na-
tura rei ab essentia, illamque
unicam esse in vnico ente
substantiali quamuis com-
posito. Hinc infert 3. p. q. 17.
art. 2. Christū habere duo esse
secundum naturas, vnum au-
tem secundum hypostasim,
atque adeo simpliciter agno-
scit in Christo vnum esse,
quoniam naturæ competit ef-
se tantum, vt *quo*, hypostasi au-
tē vt quod. Contrariam doctri-
nam insinuat q. 1. de vnione
verbi Incarnati art. 4. vbi ait
esse propriè dici de supposito
subsistente, de accidentibus
verò dici secundum quid, idem
in

in Christo dari duo esse, alterum primarium, per quod persona diuina substantificatur simpliciter, & hoc est esse nature diuinae; alterum secundarium, per quod persona diuina accipit esse hominem, quod esse ex vna parte non est accidentale, quia homo non predicatur accidentaliter de filio Dei: ex alia parte non est esse principale personae diuinae, quia illa non est aliquo modo augmentata, seu perfectior per naturam assumptam: Ibi ergo ratus dari plures existentias in Christo, videtur in ipso negasse ex eo capite hypostasim creatam, quia hypostasis est aliquod esse totale in genere substantiae. Id enim indicat supra art. 3. praecedenti ad 14. vbi ait, non esse veram hanc

hanc propositionem homo est
humanitas, quia homini multa
accidunt præter essentiam speciei
nam humanitas dicitur qua ali-
quis est homo, & sic in sua signi-
ficatione includit sola ea, quæ
pertinent ad essentiam speciei.
homo autem dicitur qui habet
humanitatem, in quo etiam mul-
ta sunt alia præter essentiam spe-
ciei. Putauit ergo D. Thom.
Humanitatem esse id quod
precisè requiritur ad consti-
tuendam speciem humanam,
hominem verò addere etiam
alias partes substantiales quæ
integra humanitate deficere
possunt, ex: g. manus, oculos
&c. Et in hoc distinguit naturas
cōpositas à simplicibus, quod
in his nomen substantiuū non
importat in recto nisi ipsam
na-

naturam in se manentem, in illis verò importat illud totū conflatum ex natura & cæteris partibus substantialibus pertinentibus ad *esse persone*.

174. Vel ergo S. Th. existimavit esse in Christo duplicem existentiam, sed vnicum esse personale, quod docuit prædicto loco in *questionibus disputatis*; & per *esse personale* intellexit ipsam *totalitatem*, prout distinguitur à partibus quæ tamen in Christo non est aliquid aliud quam ipsa *totalitas*, & *subsistentia Verbi* vt supra explicatum est; vel reuocavit illam sententiam.

3.p.d.q. 17. art. 2. vt contendit ibi Caiet. adeoque posuit in Christo vnā tantum existentiam, quia putauit in

Y omni

omni ente per se nō esse nisi
 existentiam vnicam, quæ det
esse simpliciter, ceteras verò exi-
 stentias aduenientes dare esse
secundum quid, & facere vnum
 per accidens cum eo cui ad-
 ueniunt. De reliquo S. Doctor
 non posuit subsistentiam di-
 stinctam & ab existentia, & à
 totalitate. Quocirca qui ne-
 gant distinctionem totius à
 partibus collectiuè sumptis, &
 existentia ab essentia nō sen-
 tiunt cum S. Thoma ponendo
 aliquam subsistentiam cōtra-
 distinctam, quæ sit substantia-
 le complementum ipsius na-
 turæ.

175 Neque eiusmodi sub-
 sistentia modalis absoluta &
 superaddita cæteris partibus
 substātialibus potest esse utilis
 ad

ad cōmunicationem idioma-
tum, quasi hæc substantia,
distincta importetur in recto
in nominibus substantiuis; &
quoniam est vnica in Christo,
ideò possit in eo vnum nomē
substantiuum ex.g. *homo* affir-
mari de alio substantiuo, cu-
iusmodi est *Deus*: Nam contra
hanc recentiorum doctrinam
est, quoniam certè hoc nomē
homo non importat in nobis
tanquam rectum illum modū
substantiæ, quem isti defen-
dunt: alioquin esset vera hæc
propositio: *homo est modus: ho-*
mo non constat ex anima, & cor-
pore, &c. hæc enim omnia
verificarentur de illa substē-
tia distincta si hæc datur.

176 Verius ergo est hoc
nomen *homo*, & cætera sub-

Y 2 stan;

stantiua importare in recto illud esse totale, quod continet humanitatem. Porro hoc esse totale in nobis includit etiam ipsam humanitatem, & per eam constituitur, & perficitur. At illud esse totale, quod est in Christo, potest accipi dupliciter; Primò prout est purū esse diuinum contradistinctum ab ipsa humanitate, & prout tale habet totam perfectionem illius compositi constantis ex Verbo & humanitate, & secundum hanc acceptionem vera est hæc propositio *homo est Deus: homo est increatus &c.* Nam illud est totale habet verè omnia ista prædicata. Secundo modo hoc nomen *homo* potest accipi in Christo vt includens non solū

Ver-

Verbum, sed etiam humani-
tatem intrinsecè; & secundū
hoc esse totale compositum, ve-
rificatur: *hic homo est creatus*
est passibilis, &c. quia verè il-
lud compositum in vna sui
parte est terminus creationis,
& passionis.

177 Et in Deo quidem
subsistentia est illud totū, quod
resultat ex natura & ex pro-
prietatibus personalibus: quæ
omnes in Deo sunt substātia-
les: hæc enim acceptio *subse-*
stentia diuinæ traditur ab Epi-
phanio Diacono in 7. synodo
Act. 6. vbi etiam ait: *subsisten-*
tiam esse naturam non indigen-
tem alia re vt subsistat. hoc est,
naturam cum omnibus alijs
perfectionibus substātialibus.
Quibus perfectionibus subsi-

Y 3 sten.

stantia diuina nihil addit nisi
 aliquid ratione distinctū; cuius-
 iusmodi est conceptus perso-
 nalitatis respectu paternitatis.
 At in nobis, quorum esse sub-
 stantiale finitū potest intrin-
 secè perfici per infinitam per-
 fectionem Dei, substantia
 addit aliquid realiter separa-
 bile à cæteris perfectionibus
 substantialibus.

178 Hoc separabile an-
 sit pura negatio: contradistin-
 cta ab omni extrinseco, & ab
 omni ente positivo, est quæstio
 merè philosophica pendens
 à sententijs quas habet vnus
 quisquè super negationibus,
 & relationibus. Nos quidem
 satis probabile putamus nul-
 lam dari negationem, que
 habeat veritatem contradi-
 ctin-

stinctam ab omni ente & ab
omni vero positiuo . Nam
omnis *veritas* est *una*, & est
bona vt pote vel increata, & sic
optima, vel creata, & sic bo-
na vt potè amabilis à causa li-
bera, à qua producitur . Et
proinde talis negatio nihil de-
ficit à proprio conceptu *entis*,
nisi vel quatenus inter duo
opposita id quod est imperfe-
ctius adeoq. minus habet en-
tatis, vocatur aliquando ab
Aristotele *priuatio*, & non *ens*,
veluti frigus respectu caloris,
& nigredo respectu albedinis.
vel etiam quatenus idem ob-
iectum prout formaliter col-
latiuum alicuius perfectionis
concepitur sub ratione positi-
ua entis, prout verò formali-
ter exclusiuū perfectionis op-

oppositæ concipitur vt verificans propositionem negativam, atque adeò vt negatio.

179. Cæterum Primò videtur incōueniens sufficientiæ diuinæ, ponere in Deo necessitatem disiunctiuam ad illa qua obiecta extrinseca, & distincta à suis volitionibus qualem necessitatem haberet, si negatio contradictoriè opposita homini esset aliquid extrinsecum Deo, & distinctum à decreto excludente existentiam hominis. Secundo non videtur eiusmodi negatio vllomodo necessaria, cum omnia saluari possint per eiusmodi diuina decreta absquè eo quod ponatur noua ista genera obiectorum æterna & ab æterno

Auen.

fluentia (quales essent negationes durationum possibiliū ante productionem mundi) & cum alijs prædicatis incredibilibus.

180 Maior difficultas est; an saltem eiusmodi negationes verè sint in subiectis carentibus aliqua forma possibili, vt v. g. in aere, qui careat luce. Si enim dicamus cum quibusdam Recentioribus, & tenebras, & omnia alia, quæ à nobis explicantur nomine negatiuo, esse aliquam peculiarem formam absolutā positiuam, inherentem subiectis & ea perficientē, videmur nimis recedere à communi cōceptu & Philosophorum, & hominum. Neq. ex alia parte habemus vllum argumentum

validum huius sententiæ, quã-
doquidem vix apparet quem
alium usum & quam aliam
perfectionem haberent: eius-
modi entia positiua præter id
quod inueniretur in puris ne-
gationibus hoc est, *esse forma-*
le exclusiuum oppositi. Et cum
istæ negationes non sint inue-
tæ à Natura ad perficiendum
subiectum, sed potius sint ali-
quid necessario resultans ex
imbecillitate Naturæ non po-
tentis amplius perficere idem
subiectum, non apparet cur
debeant habere aliquam
perfectionem positiuam per
se intentam à Natura vt illi
recentiores contendunt. Ac-
cedit quod si S. Thomas exi-
stimans subsistentiam esse per-
fectionem positiuam naturæ

puta:

putauit absurdū, assumi naturā præexistentē, ne priuaretur aliqua perfectione, quā habebat, non minus putaret absurdū per infusionē gratiæ, & donorū supernaturalium priuari nos aliqua perfectione intrinseca præcedēti, quæ in ista sententia, quā impugnamus, eiusmodi donis esset opposita.

181. Ex alia parte cum istæ priuationes sæpè sint malæ, & odibiles formaliter nobis, videtur duriusculum eas identificare cum sola causa determinatè exclusiua formæ oppositæ, quæ causa sæpè nil aliud est, quam decretum Dei. Illud enim non videtur posse esse alicui malū, & odibile formaliter ratione sui, sed tantū effectiue, & ratione

eorum, quæ producit. Adde quod eiusmodi decreta sunt nobis extrinseca, & tamen videtur tam *bonum* quàm *malum* debere esse aliquid nobis intrinsecum: & sic non solum formæ, sed priuationes debent nobis inhærere. Maximè quia est communis sententia, peccatum habituale esse priuationem gratiæ, quod tamen uniuersique inesse docet Tridentinum: quæ verba non sunt absque necessitate improprie, & metaphoricè sumenda.

182 Probabile ergo existimamus, eiusmodi priuationes nil aliud esse, quam relationes quasdam subiecto inhærentes, quarum terminus sit causa determinatè impeditiua illius formæ qua subiectum priua-

priuatur . Porro relationes
quas vocant *predicamentales*
generatim esse aliquid cōtra-
distinctum à duplici absoluto
multa suadent . Primò quidē
communis authoritas Aristo-
telis , & veterum Philosopho-
rum , qui , dum posuerunt re-
lationes , & impugnarunt in-
ter veteres Zenonē , inter Re-
centiores Ochamum , qui eas
negarūt , utiq. aliquid plus vo-
luerunt dari quā duo absoluta
cōparabilia à nobis perintelle-
ctum ; hoc enim sanæ fanæ
mentis inficiabatur . Secūdò
idem suadet ratio metaphysi-
ca . Possunt enim perfectissi-
mè , & comprehensiuè , saltem
diuinitus à nobis concipi per
duas cognitiones absolutas
duæ entitates v. g. duæ dura-
tio-

tio-

518. Liber Quintus
tiones quin intellectus certifi-
cetur de illarum coexistentia,
ergo hæc est prædicatum rea-
le distinctū ab entitate vtrius-
que, vt potè non cognitum
comprehensa entitate vtrius-
que.

183. Et quidem hoc præ-
dicatum videtur esse aliquid
indiuisibile, vt pote nō cogno-
scibile per duas cognitiones,
sed per vnam tantum; ergo
non potest identificari cum
duplici ente. Neque illa ve-
ritas, quæ attingitur per talem
cognitionem comparatiuam,
benè explicaretur per solum
diuersum modum tendendæ,
quomodo explicatur claritas
vel firmitas cognitionis. Pro-
batur, nam per has non dici-
mur cognoscere *aliud*, sed ali-

ter. At quando cognoscimus
coexistentiam, similitudinem
&c. dicimur cognoscere *aliud*
& scire id, quod nesciebamus
antea. Id autem semper im-
portat aliquam diuersitatem
obiectiuam vel in re quam af-
firmamus, vel in obiecto mo-
tiuuo, per quod illam cognosci-
mus: vt v.g. dicimur aliud sci-
re, dum affirmamus Deum
esse sapientem, ac dum affir-
mamus eum esse potentem,
quia in primo casu cōcipimus
illū per ænigma sapiētis crea-
ti; & in secundo casu per enig-
ma potentis creati. quæ sunt
diuersa obiecta motiua reali-
ter distincta. In quo etiam
casu si res attentè cōsideretur,
affirmatur aliquid diuersum
realiter; nam quando affirmo

ex

ex. g. Deū esse sapientem, affir-
mo sub disiunctione confusa
aliquid, cui est applicabile
illud vniuersale *sapiens* con-
ceptum à me per ænigma sa-
pientiæ creatæ: & quamuis
dicerem *Deus habet sapientiam*
infinitam, nihilominus, cum
sapientia infinita non sit vobis
cōceptus simplex, & proprius,
sed abstractiuus, & composi-
tus ex duplici conceptu gene-
rico, proinde per hanc prædi-
cationem prædicarem de illo
indeterminatè aliquid cōten-
tum sub hoc conceptu vni-
uersali *sapientia*, addendo ta-
men illi aliud prædicatum cō-
tentum sub hoc cōceptu vni-
uersali *infinitem*. At quando
dico *Deus est omnipotens*, affir-
mo de Deo aliquid indetermi-
natè,

natè, cui conueniat concep-
tus vniuersalis potentia: & il-
lud, quodcumque, sit affirmo
de Deo vniuersaliter in ordine
ad omnia. Et quoniam illi
duo conceptus vniuersales
sapientia & potentia habent
diuersa obiecta realia; ideo
dico per illos affirmare de
Deo aliquid diuersū. Quod
non contingeret si ego ha-
berem cognitionem propriam
infinಿತæ sapientia, & infini-
tæ potentia; tunc enim
non possem affirmare de Deo
vnum sine alio, quippè quære
ipsa sunt idem. Sed hæc bre-
uiter indicamus tanquam nõ
necessaria ad rem nostram.
Cæterum nec fieri potest nec
intelligi, vt habeantur duæ
cognitiones, quarum altera

cer-

certificet de aliquo prædicato
de quonō certificat altera, & t
mē sint imagines, & affirma-
tiones eorūde planē obiectōū
realium. Et id multō euiden-
tius patet in comprehensione.

184 In super videtur no-
tum lumine naturæ, nos red-
di meliores, vel deteriores ex
coexistentia vel posterioritate
cum aliquibus alijs obiectis.
ex.g. perfectior est qui habet
cognitionem veram de re
præsenti, vel præterita; item
qui benè operatus est; quàm
qui caret denominatione pro-
ueniēte ex eiusmodi rebus ex-
trinsecis, vel præteritis. At om-
nis vera perfectio debet esse
adæquatè intrinseca. Ergo
hec denominatio relatiua,
quæ dicitur *coexistentia*, vel

pa-

posterioritas, est aliquid nobis intrinsecum adæquatè, & nō partialiter identificatum cum aliquo absoluto extrinseco.

185. Accedit, per eiusmodi relationes optimè distingui ex parte obiecti affirmationes vel volitiones disiunctiuas à collectiuis, & conditionatas ab absolutis, quæ in contraria sententia non possunt distingui, nisi per diuersum modū tendendi, quod est contra cōmunem conceptum hominū.

Quoties enim affirmamus aliquid disiunctiuè, negamus relationē coexistētię inter negationē vtriusq. partis. (Quomodo autē id verificetur quando dicimus ex.g. *Petrus vel est, vel non est*, nō pertinet ad hūc locū) Itē quādo affirmamus aliquid

quid

quid conditionatè, negamus
coexistentiam inter conditio-
nem, & negationem obiecti
conditionati, non negata exi-
stètia ipsius cōditionis. Rursum
in hac sententia benè intel-
ligitur quid sit pulchritudo,
quæ placet per complacentiã
diuersam ab ea quam habe-
mus circa partes: deniq. quid
significet ex parte obiecti par-
ticula &.

186 Non obstat primò,
positis duobus absolutis ne-
cessariò resultare relationem.
atque adeò videri superuaca-
neū quidquam superaddere:
quamuis enim separabilitas
sit argumentum euidens di-
stinctionis, non tamen è con-
uerso inseparabilitas est argu-
mentum identitatis; alioquin
causa

causa necessaria ut potè inseparabilis à suo effectu, esset identificata cum effectu.

187 Non obstat secundò, ex hac sententia sequi vel actionem in distans, vel certè, causas naturales ab aliqua conditione determinari ad effectum distantem, quod perindè repugnat experientiæ, & bono Vniuersi, ac si daretur actio physica in distans. Respondetur enim primo: si non datur vacuum in natura, nullam sequi ex hac sententia positionem effectus distantis absque simili effectu in spatio intermedio: Relatio enim vnica quæ resultat, est coexistentia & hæc producitur in omnibus rebus intermedijs, & accipit denominationem *similitudinis*

nis

nis, dissimilitudinis, paternitatis, filiationis, &c. pro varietate terminorum. Quod si Deus miraculosè poneret vacuum, hoc ipso se obligaret ad nouum miraculum in casu, in quo vellet aliquid aliud efficere, hoc est ad producendum aliquid ex vi conditionis distantis. Præterea eadem obiectio soluitur quia tum experientia, tum rationes à priori excludunt tantum illas actiones dependenter à conditione distantis, quæ sunt sensibiles, & possunt nocere vel prodesse in ordine ad conseruationem, & alias operationes. Cuiusmodi nõ est actio productiua relationis, vt potè quæ non est ens sensibile, aut cognoscibile nisi quando cognoscitur. tra-

traque extrema, neque corrupti-
ptium, aut productiuum
vllius alterius entis; & ideò il-
la actio productiua relationis,
quatenus talis non est prima-
riò intenta à natura, & pro-
pterea ad illam no dari motū
per se, obseruauit Aristoteles
14. metaph. c. 1. & ob similem
rationem quod scilicet repu-
gnantia actionis pendentis à
conditione distāti debeat ha-
bere locum tantummodò in
actione sensibili, & potēti no-
cere, hæc repugnantia non
officit aut locutioni Angeli-
cæ, aut nostræ erga Ange-
los.

188. Tertiò non obstat
ex hac sententia sequi proces-
sum in infinitum cum etiam
duæ relationes coexistent in
ter

ter se, & sic per aliam coexisten-
 stentiam si relatio coexisten-
 tię distinguitur à terminis, hoc
 enim argumentum facile sol-
 uitur ex duobus principijs: al-
 terum est, demonstrari à Ma-
 thematicis combinationes re-
 rum finitarum esse tantum
 finitas; alterum est, Deum nō
 posse impedire relationem si
 vult vtrumque terminum,
 quia secundum principia Di-
 ui Thomę non potest velle
 plura vt plura, sed plura qua-
 tonus faciunt quid vnum, &
 quid pulchrū per relationem.
 Hoc vltimo posito paternitas,
 & filiatio ex. g. inter Petrum,
 & Franciscum non coexistit
 per relationem distinctam,
 quoniam non potest dari hæc
 paternitas sine hac filiatio-
 neque

neque è contrario, ac proinde
coexistūt essentialiter se ipsis.

184 Ex prædicta doctrina nō
solū cōsideranti patebit quo-
modo nō sequatur processus in
infinitū, sed etiam quid respō-
deat ex parte obiecti cōcepti-
bus numeralibus, de quo mul-
ta diximus *lib. 3. assertione 269*
& *seq.* nā duo ex. g. dicit conce-
ptū relationis coexistentiæ in-
ter vnū absolutū, & aliud, *tria*
dicit conceptum coexistentiæ,
reflexæ inter vnū & inter su-
prædictā relationē coexistentiæ
quæ est in duobus: & sic dein-
ceps. Et ideo benè Arist. 5. me-
taph. c. 14. dixit *sex* nō esse *bis*
tria, sed semel *sex*. nam iste cō-
ceptus *sex* non repræsentat
pro formali relationem quam
habet vnum ternariū ad aliud

Z

ter-

ternarium, sed relationes multas inter quinarium, & unum; licet non sit necessarium eas distinctè concipere quoties ternarium utcumque concipimus sed tantum ubi concipimus illum distinctè, & ideo nemo potest habere conceptum distinctissimū ullius numeri, nisi cognoscat distinctè singulos numeros inferiores usque ad unitatem; quia omnes isti conceptus includuntur ordinatim in conceptu distincto immediati numeri maioris.

185 Item colligitur, non solum dari relationem ad terminum existentem, sed etiam ad præteritum; quoniam hæc pariter est aliqua denominatio relatiua realis in qua militant omnia argumēta supra

con-

congesta. Non ita datur re-
latio realis ad futurum; nihil
enim creatū naturale est con-
nexum essentialiter cum re
futura. Et ideo benè Aristot.
negavit determinatam veri-
tatem, hoc est existentem, in
propositionibus de futuro cō-
tingenti. &c.

186 Et quamvis Deus ha-
beat nunc scientiam de om-
nibus futuris, cui scientiæ coe-
xistunt nostræ cognitiones, ta-
men censemus argumenta,
quæ probant relationem coe-
xistentiæ esse quid contradi-
stinctum ab extremis, non
probare dari duas relationes
in duobus extremis: esse qui-
dem ponendam relationem
peculiarem in vnoquoq. ex-
tremo, quando non est maior

Z 2 ratio

ratio vnius, quam alterius, si aliquid obstat, sufficere relationem intrinsecam in vno extremo, à quâ alterum denominetur extrinsecè. Cuius rei aptum exemplum petitur ab vnione, quippè quæ in rebus quis cõpositis ponitur intrinseca vtrique parti vnitæ, at in Christo ex peculiari ratione ponitur intrinseca soli humanitati.

187 Hoc posito probabilius est res creatas non habere relationem intrinsecam ad illos actus diuinos, qui respiciunt futurum, tum ne sit aliquid naturaliter in creatura nunc quo posito tollatur indifferentia futuri: tũ etiam quia deberent istæ relationes esse infinitæ; quare putamus, sicut

sicut decreta Dei non operantur quodcumque sunt, sed pro ea differentia temporis, quam respiciunt obiectiuè; ita tunc primò determinare relationem in creaturis ad se ipsa; antea verò coexistentiam inter ipsa decreta, & creaturas esse denominationem extrinsecā à coexistentia inter prædicta decreta, & visionem Dei de tali obiecto creato, quæ coexistentia debet pariter esse aliquid indiuisibile, & relatiuum seu tertium, seu constitutum in altero eorum, quod essentialiter reflectat supra alterum. Quæ sufficiat indicasse. Item denominatio *futuri* in Antichristo ex.g. respectu huius tē-

poris non est aliqua relatio
 existens nunc ad Antichristum
 (præscindimus nunc à reue-
 latione Dei supernaturali, quæ
 habet essentialem ordinem
 ad Antichristum futurum) sed
 est denominatio ab ipsa rela-
 tione quæ habebit Antichri-
 stus respiciente hanc duratio-
 nem nunc præsentem tanquæ
præteritam respectu sui.

188 Indicata breuiter hac
 doctrina de negationibus, &
 relationibus, probabile est pri-
 uationes formarum possibili-
 in subiectis hoc est verificati-
 formale propositionum qui-
 bus aliquam possibilem for-
 mam de subiectis negamus
 nil aliud esse vniuersim, quam
 relationem aliquam positivam
 inhæ-

inhærentem subiectis, & respicientem id à quo ultimò subiectum determinatur ad cærendum tali forma. Quod determinatum si non est aliquid creatum, semper saltem est aliquod decretum Dei. Quod si obijcias, nos experiri negationes (ex.g. experiri me nunc non videre Petrum) & tamen non experiri eiusmodi relationes ad decreta diuina: Respondemus, procul dubio nos non experiri negationes in se ipsis concurrentibus ad cognitionem experimẽtalem sui aut per se, aut per species proprias. sicut experimur obiecta positiua: id namque neque affirmant, neque affirmare possunt illi qui eiusmodi negationes admittunt, si enim

Z. 4. nega-

negatio non est ens, nō potest
efficere in genere causæ obie-
ctiuæ cognitionem, aut speciē
sui : sed debent asserere nega-
tiones eiusmodi esse meras
conditiones, quibus positis re-
sultet ipsa evidens cognitio
negatiua recedens ab objecto
positiuo per modum fugæ. Di-
cimus ergo, nos experiri ne-
gationes, quando sine ullo di-
scursu certificamur de verita-
te alicuius propositionis ne-
gatiuæ contingentis. Id autē
accidit quoties cogitamus de
illis objectis quæ si existerent,
haberent ex natura sua cogno-
sci à nobis experimentaliter
in se ipsis, cuiusmodi sūt om-
nes nostri actus intentionales.
Hoc enim ipso quòd hæc ob-
iecta repræsententur nobis per
spe-

cies abstractiuas dumtaxat,
determinamur ad negandam
certissimè illorum existentiam;
nō quia aliquid experiamur,
sed potius quia nihil experi-
mur: intelligendo ly *quia* nō
vt significans motiuum, nam
recurreret obiectio, sed vt si-
gnificans conditionem.

189. Consequenter ad su-
pradicta principia asserimus,
si existentia non distinguitur
ab essentia & si totalitas non
est aliquid distinctum à parti-
bus, subsistentiam nil aliud
addere supra integritatem na-
turæ substantialis, quàm rela-
tionem ad diuinum decretum
nolens vnire illam naturam
cum alio supposito: quæ rela-
tio est substantia vt *quo*, vt di-
ximus de vnione; & cum sit

Z 5 ali-

aliquid positivum potest esse
 ultimum complementum en-
 tis substantialis multò rationa-
 bilius, quàm si esset pura nega-
 tio. Illa enim relatio est ali-
 qua perfectio licet non sit per-
 fectio primariò intenta à na-
 tura vt diximus, & ideo est ta-
 lis vt si ponatur forma oppo-
 sita, non censeatur subiectum
 priuari aliquo bono connatu-
 rali, hoc est tali bono,
 quod natura pri-
 mariò inten-
 dat illi sub-
 iecto.

CAPVT VLTIMVM

*De Communicatione Idioma-
tum in Christo.*

190 **C**onstat ex fide
prædicata diui-
na posse attribui homini , &
humana Deo . Et ratio est,
quoniam prædicata, quæ con-
ueniunt alicui naturæ tri-
buuntur illi supposito quod
continet eiusmodi naturam.
Quia tamen eiusmodi præ-
dicationes possunt habere
duplicem sensum alter est ,
quod conueniant illi sup-
posito, vtcumque ; alter est
quod ei conueniant ratione
illius naturæ quæ explicatur

Z. 6.

per

per tale nomen ex. g. per nomen *homo*, vel per nomen *Deus*, ideo adhibenda est illa regula, quæ generatim adhibetur in omnibus locutionibus æquivocis, nimirum ut semper sint veræ quando sunt veræ in altero sensu ut pote quæ intelligi debent prolatae in sensu vero, præterquam ubi ex circumstantiis videntur determinari ad illū sensum qui est falsus, ut latè diximus in *lib. de fide c. 1. & 2.* Ideo in Christo non est usurpanda communicatio illorum idiomatū quæ vel ex aliqua peculiari hæresi, vel ex alio capite est suspecta de sensu falso, hoc est formalis & hanc doctrinam pulchrè tradit S. Thom. 3. parte quæst. 16. art. 8. in corp. addens: *etiam*

De Incar. &c. Ca. XII. 541
in rebus corporalibus, & huma-
nis ea quæ in dubitationē venire
possunt an cōueniāt toti vel par-
ti, si insint alicui parti, non attri-
buūtur toti simpliciter, id est sine
determinatione; non enim dici-
mus, quod Ethiops est albus, sed
quod est albus secundū dētes. Di-
cimus autē absq. determinatione,
quod est crispus; quia hoc non po-
test ei cōuenire nisi secundū capil-
los. Ex hac regula infertur posse
dici. Deus est mortuus, nō autē
Deus est mutatus: licet enim
mori sit mutari; nemo tamē Hæ-
reticus dixit Deū esse mortuū
secundū diuinitatē sicuti aliqui
dixerūt secundū diuinitatē esse
mutatum: & ideo prior pro-
positio non potest accipi in
sensu absurdo, sicut posterior.

191. Præscindendo ab hoc

pe-

periculo erroris, quæcumque nomina solent à nobis tribui supposito, ratione naturæ humanæ, vel diuinæ, possunt affirmari promiscuè de Deo, & de homine, secundùm regulam S. Thomæ 3. p. q. 3. art. 6. ad 1. *quæcumque nomina inquit conueniunt naturæ, possunt predicari de persona subsistente in natura illa cuiuscumque naturæ nomine significetur. & ratio reddi potest quoniam in talibus prædicationibus, sensus est, ea prædicata conuenire formaliter vel toti, vel alicui parti (sumimus hîc latius nomen partis) contentæ in eo supposito, quod est homo vel in eo supposito quod est Deus.*

192 Minus propriè diceretur, Deum assumpsisse hominem.

minem, ideoq. Scholaſtici abſtinent ab hac locutione, quāvis familiari apud antiquos Patres. Idque ex duplici ratione, ſcilicet, primò propter prædictum erroris periculū ex hæreſi Neſtoriana; ſecūdò quia, *aſſumptio* eſt nomen relatiuū ſupponens terminum præexiſtentem, ac proinde ſupponēs *hominem* conſtitutum, in eſſe hominis, hoc eſt Perſonæ ante aſſumptionem, quod eſt falſum.

193 Potest addi tertia ratio in principijs noſtris, & S. Thomæ; quoniam ſcilicet propriè loquendo humanitas cum cæteris partibus integralibus in homine puro eſt *homo*. At ea in Chriſto non eſt *homo*. Et ideo id quod Chriſtus aſſum.

ſum.

sumpsit, ne post assumptionem
quidem est proprie homo. Ra-
tio discriminis desumitur ex
illo principio Aristotelis do-
centis, id esse aliquid, quod
est precipuum in illo, adeo-
que illud esse *hominem*, quod
est precipuum in homine.
qua ratione magis proprie di-
citur esse homo anima, quam
corpus, & magis proprie di-
citur S. Petrus esse in Caelo,
quam in sepulcro. Ideo ait
S. Thom. 3. par. q. 2. art. 2. ad 3
*non quodlibet individuum in ge-
nere substantiae etiam in ratio-
nali Natura habet rationem
personae, sed solum illud, quod
per se existit, non autem quod
existit in alio perfectiori. Sicut
ergo manus separata ab ho-
mine dicitur corpus; existens
vero*

verò in homine, hoc est in
aliquo perfectiori, non dicitur
esse *corpus*, sed esse *in corpore* ;
ita humanitas existens sepa-
rata à Deo est *persona*, & est
homo ; existens autem in Deo,
hoc est in ente substāiali per-
fectiori, neutram denominā-
tionem habet.

194 Propter hāc ipsā ratio-
nē non potest dici quod Chri-
stus sit duo viuentes, aut duo
viuētia licet includat duas na-
turas viuētes, quia *ly viuentes*
vel *viuentia* est adiectiuum ta-
cite subintelligēs aliquod sub-
stātiuū, hoc est *persona*, vel
supposita, vel *entia*, quæ sim-
pliciter in Christo non sunt
duo. Et ratio à priori est, quo-
niam tunc aliquid non multi-
plicatur, quando non multi-
plica-

plicatur rectum, neque pars
recti. Sed in Christo rectum
significatum per hæc nomi-
na est semper vnicum, quia
est illud perfectissimum quod
continet cæteras; Ergo.

195 Colligimus ex his, ve-
ram esse sententiã S. Thom.
tertia parte q. 3. art. 7. ad 2. s.
Verbũ assumeret duas huma-
nitates, fore vnicum hominẽ,
& non duos; esset enim vnicũ
rectum. In Deo quidem mul-
tiplicantur nomina persona-
lia, & non multiplicatur no-
men naturale; dicuntur enim
tres personæ, & vnus Deus. Cui-
us rei ratio est; quia cum in
Deo omnia sint substantialia,
& infinita ac æquè principa-
lia, illud importatur in recto
ab aliquo nomine, cui prima-
rio,

rio & formaliter est imposi-
tum illud nomen: hoc autem
nomen *Deus* primariò quidē,
& formaliter significat primā
mentem scientem, & poten-
tem omnia, optimam & radi-
cem omnium bonorum, quæ
prædicata primariò cōueniūt
soli naturæ diuinæ. Ideo per
hoc nomen *Deus* importatur
in recto primariò quidem
natura diuina. Idem verò no-
men *Deus*, ratione huius pri-
marij, significati cōuenit om-
ni ei quod cum illo identifica-
tur quodque illud continet.
Ideò secundariò per idem
nomē significatur omne illud
totum, quod continet naturā
diuinam & identificatur cum
illa: sed quamuis hæc tota
multiplicenrur; tamen semper
dicun-

dicuntur esse *idem Deus*, quia
semper habent hanc denomi-
nationem ab vno, & eodem,
cui primariò & formaliter
conuenit hoc nomen *Deus*,
hoc est à natura diuina. Con-
tra verò hoc nomen *persona*
dicit formaliter in recto *Topo-*
tum illud perfectissimum, quod
est in aliquo ente. Et quoniã
hoc totũ perfectissimũ in Deo
includit tam naturã quã pro-
prietates; ideo pars recti signi-
ficati per hoc nomen *persona*
diuina multiplicatur, ac proin-
de multiplicantur realiter per-
sonæ; quoniã ad multiplicatio-
nẽ realẽ sufficit negatio ada-
quate identitatis inter recta.

196 Hęc idiomatum
cõmunicatio duas habet ex-
ceptiones. Altera est, vt non
fiat

fiat circa ea quæ habent
in Deo distinctionem virtua-
lem vt v. g. valet dicere : *Deus*
est Deitas ; non autem valet
dicere : *homo est Deitas* . Et ra-
tio est quoniam distinctio vir-
tualis admittit realem discre-
pantiam in aliquo prædicato,
vt supponimus ex materia de
Deo . Altera est vt non fiat
circa nomina partium ex. g.
valet dicere : *homo partialiter*
est materia, & non valet dicere :
Deus partialiter est materia. Ra-
tio est , quoniam nomina si-
gnificantia totum habent du-
plicem significationem, quip-
pe quæ sunt substituta nostris
cōceptibus aliquando distin-
ctis aliquando cōfuisis ; & ideo
ad veritatem identificationis
in illis nominibus sufficit qua-
liscum-

liscumq; identitas in re prin-
cipaliter importata per tales
conceptus iuxta regulam su-
pra positam quod propositio
est vera simpliciter quando est
equiuoca & est vera in vno
sensu. At verò nomina partiū
sunt substituta solis conce-
ptibus distinctis, & ideo eo-
rum prædicatio, vt verificetur,
requirit identitatem formalem
& pressam inter significatum
prædicati, & significatum sub-
iecti: & quoniam id quod for-
maliter & pressè significatur
per hoc nomē *materia* est om-
nino contradistinctum à Deo,
Ideo illa, prædicatio, esset fal-
sa.

F I N I S.